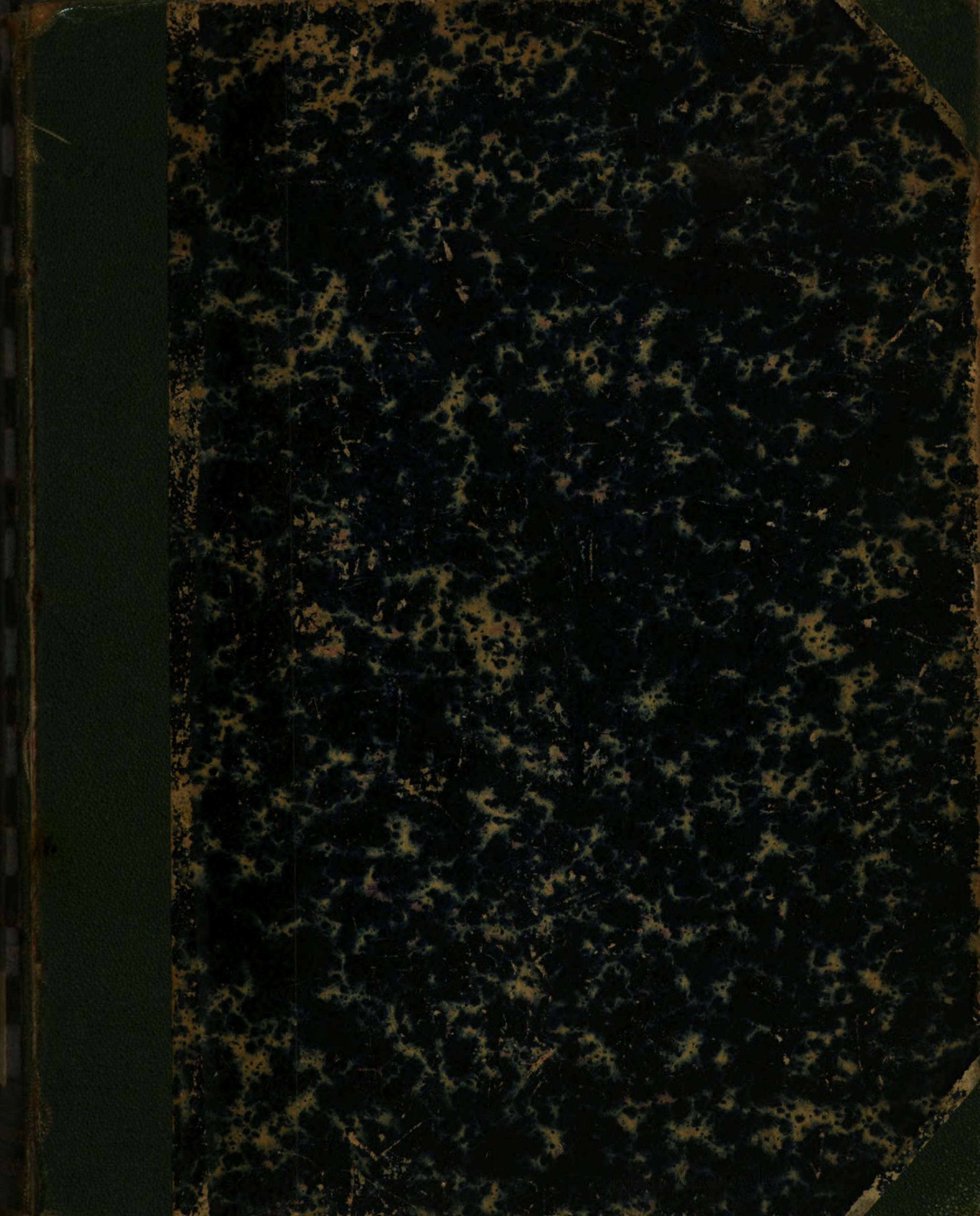
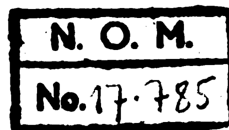

N. O. M.
No. 17·785

GROOT NEDERLANDSCH

PRENTENBOEK.

GROOT NEDERLANDSCH

PRENTENBOEK.

MET ZEVEN HONDERD HOUTGRAVUREN.

ALLERLEI

VOOR KINDEREN, DIE AL GROOT ZIJN EN OOK VOOR HEN DIE NOG VEEL MOETEN GROEIJEN, DIE NAAR SCHOOL GAAN EN DIE NOG NIET NAAR SCHOOL GAAN, DIE ENKEL NAAR DE PRENTEN KIJKEN EN DIE OOK NAAR DE LETTERS ZIEN, DIE HEEL KNAP ZIJN EN DIE NOG NIEMENDAL WETEN, DIE NOG SPELEN EN DIE NIET MEER SPELEN, EN VOOR ALLE ANDERE GROOTE EN KLEINE KINDEREN.

MET BIJSCHRIFT

VAN

W. J. VAN ZEGGELEN EN A. ISING.

(De plaatjes, om den regel geplaatst, zijn niet daarop, maar alleen op de letter toepasselijk.)

Appelen

Anker

Ark

l wat blinkt is nog geen goud!

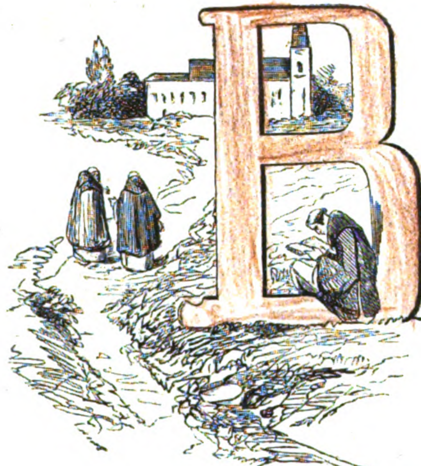
Arend

Aardbeien

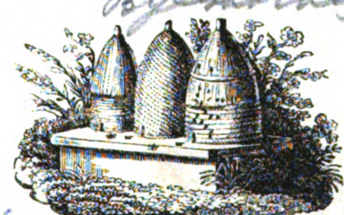
Aap

Bril

Biezen

raafheid adelt jong en oud.

Boom

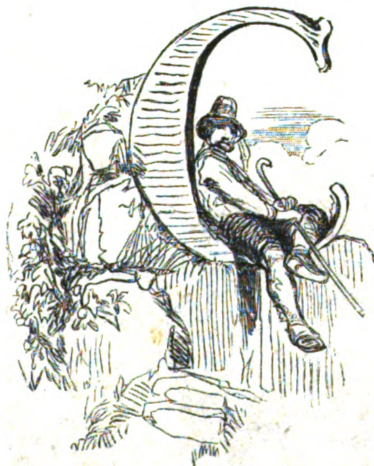
Byenkorven

Chinees

Cirkel

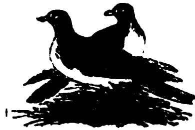
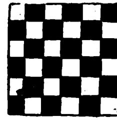
Canapé

Cypres

hristenpligt duldt hoon noch haat.

Citroen

Citadel

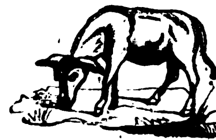

eugd staat boven stand en staat.

erlijkheid maakt de armoê rijk.

raai neemt vaal or droef de wijk.

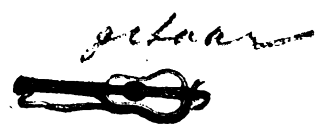

od is de oorsprong alles goeds.

oogmoed is des duivels koets.

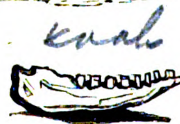
n de weelde schuilt venijn.

ammerklagen baat geen pijn.

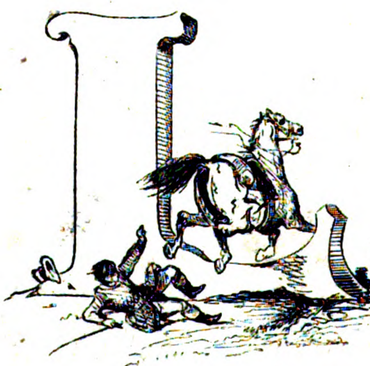

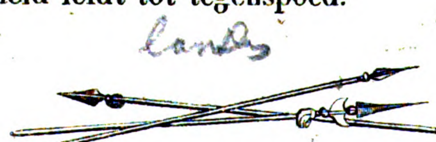

ommer eischt geduld en moed.

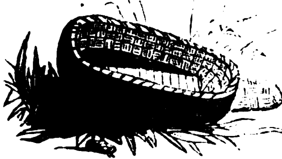

uiheid leidt tot tegenspoed.

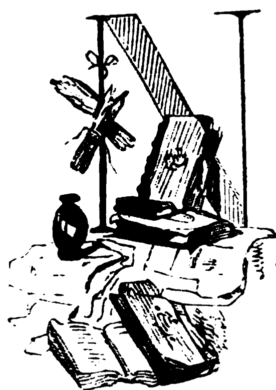

atigheid maakt kloek en schoon.

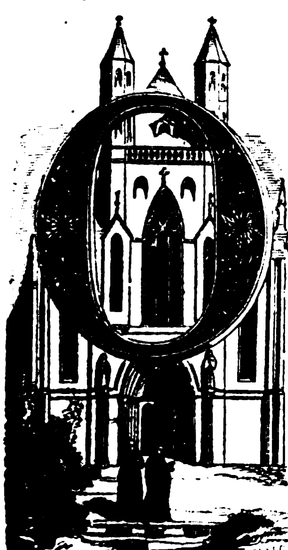
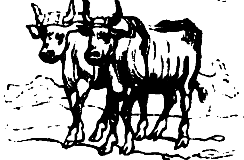

aarstigheid brengt zelf haar loon.

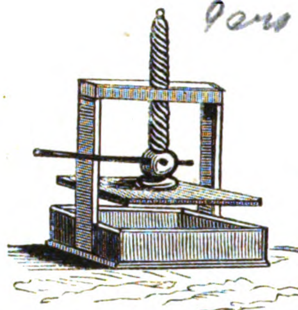
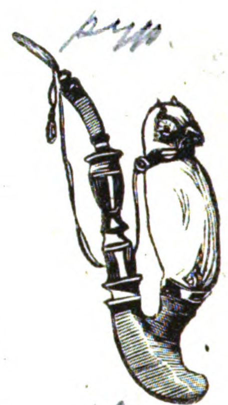

ndeugd graaft haar eigen graf.

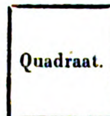

raatzucht is der dwazen staf.

uasi-deugd is schuim of slijk.

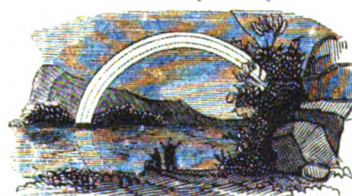

ijkdom maakt niet altoos rijk.

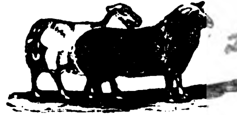

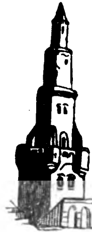
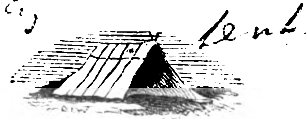
Stormen zuivren land en lucht.

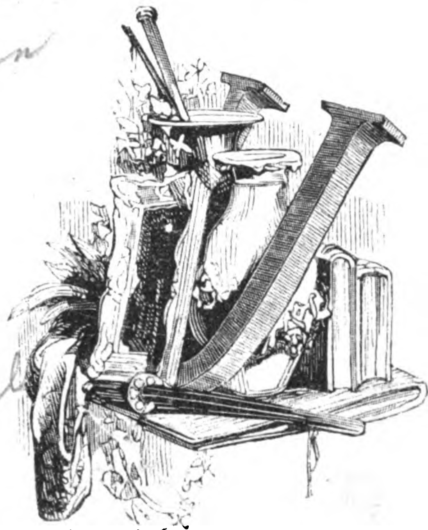

Tijdverkwisting draagt geen vrucht.

Uit het oog — soms uit het hart.

rees verft lichte kleuren zwart.

aarheid is de grond van 't regt:

enophon heeft dit gezegd.

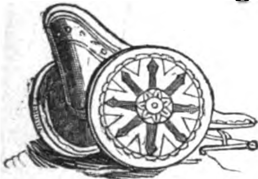

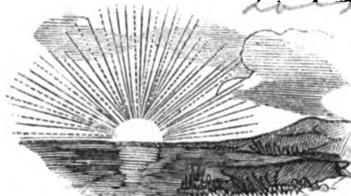

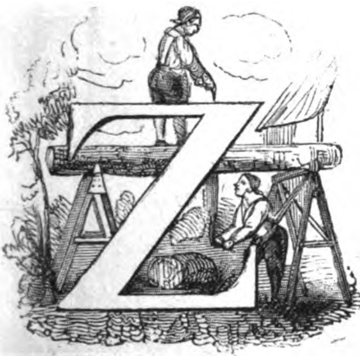
delheid **schenkt wuft genot.**

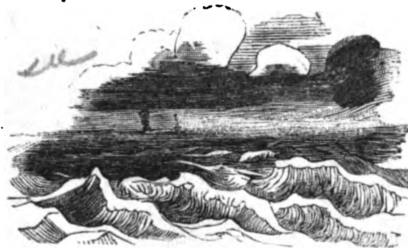

egen komt alleen van God.

A

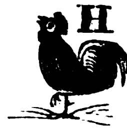
B

C

D

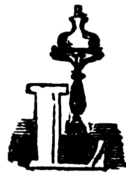
E

F

G

H

I

J

K

L

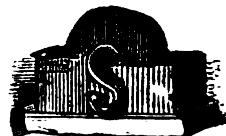
M

N

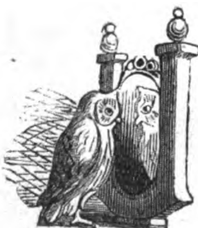
O

P

Q

R

S

T

U

V

W

Y

Z

PLAATJES

BIJ DE

KLEINE GEDICHTEN VOOR KINDEREN,

VAN

Mr. HIERONYMUS VAN ALPHEN.

Kinderen, het was een braaf man, een opregt vriend van u, die Hieronymus van Alphen, wiens beeldtenis gij hier voor u ziet! Hebt ge hem niet reeds lief gekregen om het genoegen dat hij u verschaft, om de nuttige lessen, die hij u al spelende en koutende gegeven heeft? Want zijne schoone gedichtjes kent ge toch, niet waar? Of, zijt ge nog te jong om die goed te kunnen lezen en verstaan, dan hebt ge er toch waarschijnlijk uwe ouders of broeders en zusters al over hooren spreken, en het zou mij wel zeer verwonderen, als ge niet reeds hadt hooren vertellen van dien jongen, die dat glas gebroken had, of van Jantje, die zijn hoed vol pruimen kreeg, of van dat lieve kind, dat om de dood van zijn zusje schreit. Te oud kunt gij nooit wezen om die versjes te lezen en te herlezen en diep in uw geheugen te prenten; want al hadt gij reeds vele andere boeken tot leering en beoefening ontvangen, het boekje van van Alphen verdient nooit vergeten of miskend te worden. Vraagt het uwen ouders en meesters eens of ze de schoone versjes nóg niet met genoegen lezen of hooren! Ze zullen u antwoorden dat ze er op hunne meer gevorderde jaren nog degelijk nut van trekken, dat er nog vele goede wenken in voorkomen, die voor elken leeftijd en voor iederen stand waarde en kracht blijven behouden. Daar zijn in onze taal vele voortreffelijke boekjes geschreven, waaruit men nut en leering kan trekken; maar van Alphen's verzen—bundeltje wordt door de knapste en verstandigste menschen gewaardeerd als een der besten, ja misschien als het allerbeste, dat er voor de jeugd vervaardigd is. — Wat dus zoo hoog in de schatting van ervaren lieden staat aangeschreven, moogt *gij* daarom wel in waarde houden

en ter harte nemen. Het is niet genoeg om die gedichtjes te kunnen lezen, ja zelfs ze van buiten te kennen; maar gij behoort er ook bij na te denken, u de goede voorbeelden vaak voor oogen te houden en de brave voornemens tot de uwen te maken. Nu, ik houd mij overtuigd dat gij dit ook werkelijk doet.

Ik wil u wel rondborstig bekennen dat toen ik zoo van uwen leeftijd was, ik soms een kleur van schaamte kreeg over *mijne* traagheid, wanneer ik dat zelfverwijt las van dien jongen met zijn tol: dat hij

« van een tol moet leeren
Met vlijt te werken zonder dwang, »

en dat ik, even als die knaap uit het boekje, boos werd op mij zelven, bij de gedachte dat een ander dikwijls knapper geweest was dan ik en boven mij den prijs had verworven; maar dan ook drongen mij de regels den mond uit:

« Ik kan het niet vergeten;
Maar 't zal niet weêr gebeuren! »

Maar het zij ik beschaamd of getroffen of verheugd was, ik kreeg toch altoos een nieuw besef van pligt, en meerdere liefde voor de deugd in het hart, als ik de versjes gelezen of geleerd had; is dat bij u ook zoo? Ik twijfel er niet aan. Welnu, smoort die gevoelens niet en meent ge dat die eenigzins aan 't verflaauwen zijn, grijpt dan spoedig naar het boekje van van Alphen en leest met innige oplettendheid.

Wat zegt ge er van dat de boekverkooper, die dit prentenboek voor u heeft doen drukken, hier achter een aantal prentjes volgen laat, die naar de onderscheidene versjes uit het bundeltje gemaakt zijn; beschouwt die prentjes een voor een, en legt er uw boekjes nevens, mogelijk kunnen ze iets bijdragen om uwe verbeelding te gemoet te komen en uw geheugen te versterken; opdat gij alles gemakkelijk zoudt kunnen vinden, hebben wij de regels waarop elk plaatje doelt, er onder gezet. En nu nog eens: stelt de schoone gedichtjes op hoogen prijs en hebt de nagedachtenis lief van den braven man die ze voor u vervaardigd heeft!

AAN TWEE LIEVE KLEINE JONGENS.

Door liefde gedrongen
Heb ik ze gezongen.

—⁂—

HET KINDERLIJK GELUK.

'k Heb speelgoed, kleed'ren, melk en brood,
Een wieg om in te slapen!

Van 't spelen moê,
Sluit ik mijn oogjes 's avonds toe.

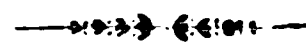
DE PERZIK.

Die perzik gaf mijn vader mij,
Omdat ik vlijtig leer.

De naarstigheid, ...
Wordt altoos wel beloond.

DE KINDERLIEFDE.

Mijn vader is mijn beste vrind.

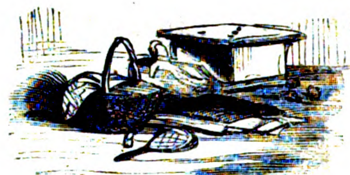
ALEXIS.

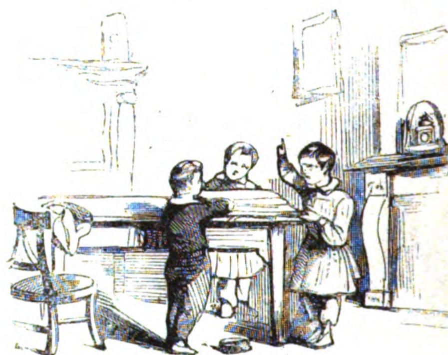
Alexis heeft zijn zusje lief,
Wanneer ze in vrede leven.

Maar als zij iets, dat hem behaagt,
Voor haar, om meê te spelen, vraagt,
Dan wordt die liefde ras verminderd.

DE WARE RIJKDOM.

Geen geld bekore ons jong gemoed,
Maar heiligheid en deugd.

HET VROLIJK LEEREN.

Mijn spelen is leeren, mijn leeren is spelen.

Mijn' hoepel, mijn' priktol verruil ik voor boeken.

HET MEDELIJDEN.

Een' mensch in droefheid op te beuren,
Is zelfs voor kinders zoet.

DE NAARSTIGHEID.

Des morgens lang te slapen,
. . . .
Staat leelijk voor een kind.

Mijn lessen wil ik leeren,
Mijn meesters zal ik eeren.

DE SPIEGEL.

Dit glas maakt trotsch, of geeft ons pijn.

KLAGT VAN DEN KLEINEN WILLEM.

Ach! mijn zusjen is gestorven.

Wilt gij een haasje zijn?

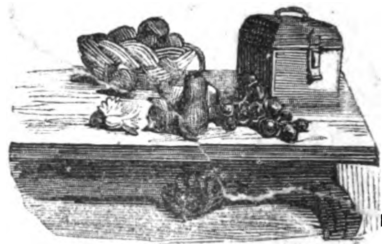
EENE VERTELLING VAN DORISJE.

Wij zaten laatst bij Saartje.

Wij dronken chocolade,
En deden honderd vragen.

Als meest de vruchten rijp zijn,
. . . Is dat niet in 't najaar?

JEZUS.

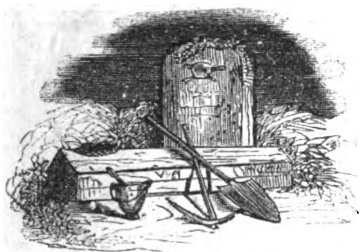
Een zangstukje.

Jezus is een kindervriend!

Hij nam kinders in zijn armen.

Altoos wil ik om haar treuren,
Bloempjes strooijen op haar graf.

HET GESCHENK.

Moeder-lief! ziedaar een roosje
. . . . .
Wijl gij heden jarig zijt.

Moet ik zwichten
Voor mijn' broêr in poëzij?
. . . .
'k Heb u toch zoo lief als hij.

WELKOMGROET VAN KLAARTJE.

Welkom, lieve kleine zus!
Welkom in dit leven!

DE LEDIGHEID.

Nimmer moet ik ledig wezen;
Alles doen met lust en vlijt.

HET HONDJE.

Hoe dankbaar is mijn kleine hond
Voor beentjes en wat brood!

Maar kan een beest zoo dankbaar zijn,
Wat wacht men niet van mij.

HET GEBROKEN GLAS.

Kornelis had een glas gebroken.

En zou hij nu mama bedriegen?
dat kon hij niet.

DE GODSDIENSTIGHEID.

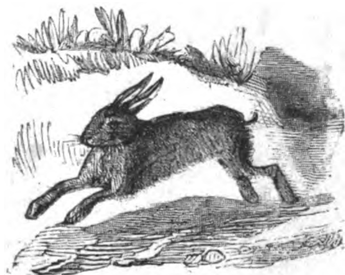

Ach, laat mij niet vergeten,
Dat God het heeft doen groeijen!

DE HAAS.

. . . . . . Kijk, een haas!
O, die zoo gaauw kan loopen

DE DRIJFTOL.

Foei, dat ik van een tol moet leeren,
Met vlijt te werken zonder dwang.

DE PRUIMENBOOM.

Eene vertelling.

Jantje zag eens pruimen hangen.

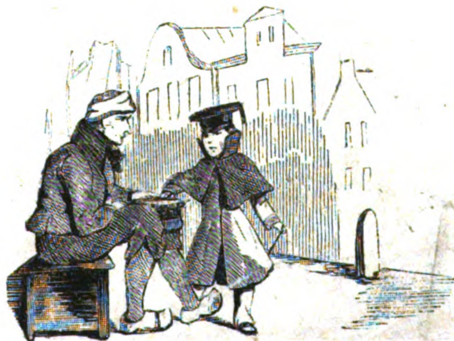
Daarop ging papa aan 't schudden.

DE BEDELAAR.

Die afgeleefde man,
. . . .
Is even goed als ik.

Ik wil dan ook de deugd in arme menschen eeren.

DE WARE VRIENDSCHAP.

Een vriend, die mij mijn feilen toont,
. . . .
Heeft op mijn hart een groot vermogen.

LOTJE EN KEESJE.

Zeg me, zoete lieve Lotje!
Wat is de oorzaak dat gij schreit?

Zou 'k niet schreijen, waarde Keesje!
Moeder-lief was niet voldaan.

DE GEZONDHEID.

Die nooit genoeg heeft voor zijn' mond,
Leeft zelden vrolijk en gezond.

KLAARTJE EN KEETJE.

Somtijds spelen, somtijds lezen,
Dat zal wel het beste wezen.

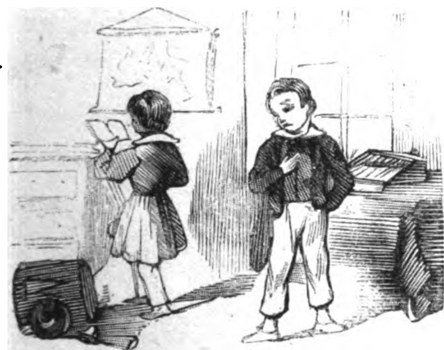
Ter naauwernood had Keetje dit gezegd,
Of Klaartje had, beschaamd, haar poppen weggelegd.

HET GEVONDEN LIEDJE.

« De vergenoegdheid is veel meer
Dan schatten in dit leven. »

DE GOEDE EERZUCHT.

Ach· mij! ik ben verdrietig,
Ik heb den prijs verloren,
. . . .
Maar 't zal niet meer gebeuren.

DE KLEPPERMAN.

Lieve klepper! houd de wacht!
Ik ga slapen: goeden nacht.

KLAASJE EN PIETJE.

Dan verschijnt de zwarte man.
. . . .
Die aan zulk een' man gelooft,
Is van zijn verstand beroofd.

WINTERZANG.

Ach! hoe menig duizend menschen,
Hebben zoo veel voorraad niet.

GODS GOEDHEID.

God is goed, daar valt de regen
Op het uitgedroogde land.

God verhoort ons: God is goed.

HET ZIEKE KIND.

Nu voel ik, maar met droefenis,
Hoe veel men Gode schuldig is,
Als men gezond mag leven.

HET GOEDE VOORBEELD.

Vader leeft met onze moeder
Altoos vergenoegd en blij!

Vader gaf de beste perzik
Laatst aan moeder met een zoen.

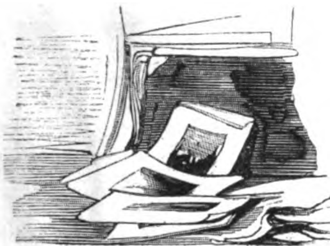
PIETJE EN KEETJE.

'k Heb van moeder zoo vernomen,
Dat Kamio van 't school zal komen,
Niemand is zoo blij als ik.

Keetje.
Laat ons dan eens wat bedenken,
Om te schenken
Aan die allerliefste meid.
Pietje.
Wel : ik heb vier mooije prentjes.

HET GEDULD.

Geduld is zulk een schoone zaak,
Om in een moeijelijke taak
Zijn oogwit uittevoeren.

Zij ging niet heen, voor zij de rat,
Gevangen, in haar klaauwen had.

EENE GODSDIENSTIGE JEUGD, MAAKT EENEN GELUKKIGEN OUDERDOM.

Die God bemint,
Die wordt zijn kind.

DE KOOLMEES.

Mijn knip had in den boom een uurtje pas gehangen,
Of deze koolmees zat er in.

PIETJE
bij het ziekbed van zijn zusje.

Goede Jezus hoor mijn klagen,
En herstel mijn zusje wèer.

En wanneer zij bij mij zit
Met het oog om hoog geslagen,
Dan geloof ik dat zij bidt.

HET VERHOORDE GEBED.

Mijn zusjen is gezond! God hoorde mijn gebed.

HET TEEDERHARTIGE KIND.

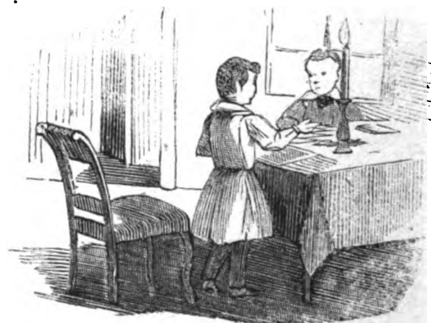

Zou ik niet mijn moeder eeren?

DE ONBEDACHTZAAMHEID.

Zij had in 't kaarslicht zulk een' zin,
En vloog er onvoorzigtig in.

Zij werd bedrogen door den schijn,
O! laat ons dit tot leering zijn.

DE VOGEL OP DE KRUK.

Het zijn pas zes of zeven dagen,
Dat ik dit sijsje kocht van Klaas den vogelman.

Wie leert er beter, hij of ik?

AAN MIJNE KLEINE LEZERS.

'k Heb, om u nog iets te geven,
Eenige uurtjes weêr besteed.

Weinig, wel, en dikwijls lezen
Leert het best, in uwen tijd.

JANTJE EN HET KONIJN.

. . . Schoon 'k mijn geld
Al driemaal heb geteld,
Ik heb te weinig, om dat lieve dier te koopen.

Laat u dit geval dan leeren,
Dat een verstandig kind geen dingen moet begeeren,
Die hij te voren weet, dat hij niet krijgen kan.

DE ZINGENDE WILLEM.

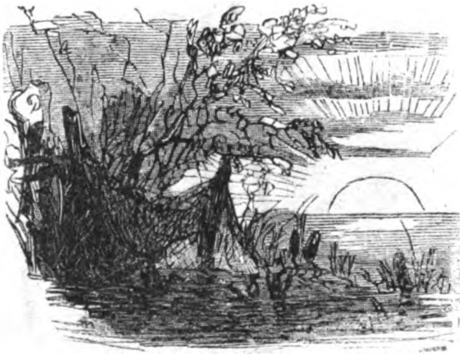

Prijst U de morgen, ik zal U ook eeren.

DE KLEINE ZANGSTER.

Zij paarde lagchend stem en snaren,
En zong een vrolijk avondlied.

DE VERKEERDE VREES.

Keesje zag eens Joden loopen,
. . . .
Hij werd bang, ja bleek van schrik.

Men behoeft slechts bang te wezen,
Als men voorneemt kwaad te doen.

DE LIEFDE TOT HET VADERLAND.

Al ben ik maar een kind,
Toch wordt mijn Vaderland van mij op 't hoogst bemind.

En, worde ik eens een man,
'k Zal nuttig zijn voor 't land, zoo veel 'k maar wezen kan.

DE VECHTENDE JONGENS.

Laat ons dezen twist beslechten,
Door eens moedig zaam te vechten.

'k Wil niet, 'k heb geen lust in 't slaan.

HET ONWEDER.

Hoe schoon schiet daar de bliksem neêr!
Hoe statig rolt de donder.

KLAARTJE

bij de schilderij van hare overledene moeder.

Dat lief en lagchend wezen,
. . . .
Doet mij dan bitter schreijen,
Om dat ik haar moest missen.

Ik kan er niet aan denken,
En 'k doe het toch zoo gaarne.

MIETJE
bij het Klavecimbaal.

Al heb ik weinig jaren,
Ik zing zoo graag eens meê.

Mijn lief mamaatje,
Bewijs mij deze gunst,
Dat ik mag leeren spelen,
En zingen naar de kunst.

De jeugd spant zich met spelen
En zingen nuttig uit.

HET GEWETEN.

Nooit heb ik meer vermaak,
Dan als ik mijnen pligt
Blijmoedig heb verrigt.

EEN BRIEF VAN KAREL
aan zijn zusje Kaatje.

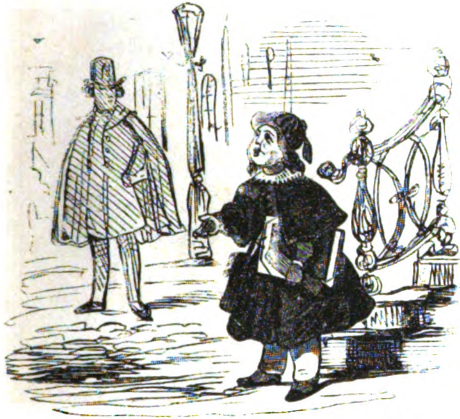

'k Dacht, ik zal u toch eens schrijven.

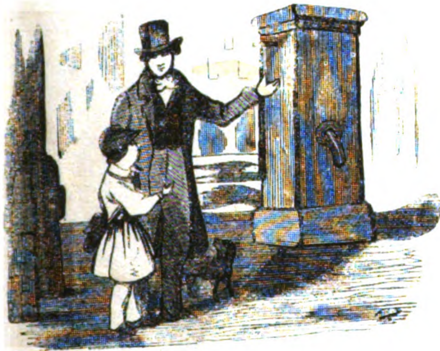

'k Had geen' lust in lezen, schrijven,
Ja, zelfs in mijn prenten niet

DE ZWALUWEN.

Kees zag de zwaluwen zoo heen en weder zweven,
En zei: dat heet eerst regt op zijn vermaak te leven.

Zij kunnen . . . u een voorbeeld geven,
Hoe men met vlijt en vreugd zijn werk verrigten moet.

—»»» «««—

HET LIJK.

Mijn lieve kinders! schrikt toch niet,
Wanneer gij doode menschen ziet.

—»»» «««—

HET VOGELNESTJE.

Lieve Mietje, zei de moeder,
Stoor toch nimmer vogelnestjes!

—»»» «««—

FLIPJE, DE VADER EN DE TUINMAN.

Een boom, die al te veel moet dragen,
Verliest zijn kracht.

DE EENZAAMHEID.

Denkt niet, lieve speelgenooten!
Dat de tijd mij heeft verdroten,
Toen ik gist'ren zat alleen.

DE RAREKIEK

VAN

KORPORAAL SMIT.

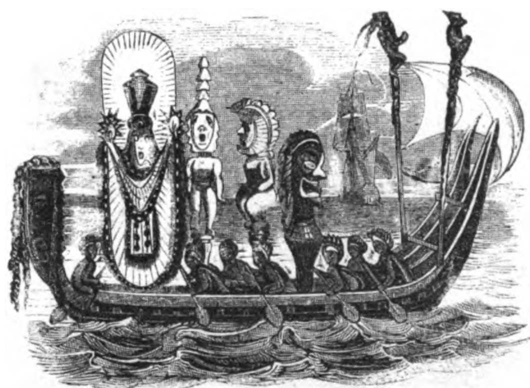
Stil, Jongens! De Vertooning begint.

Mijne Heeren en Dames, ik zal je dan vooreerst laten zien mijn eerste stuk, voorstellende een oud invaliede met een houten been en dito stok. Die sinjeur ben ik, en de kast, die ik op mijn rug

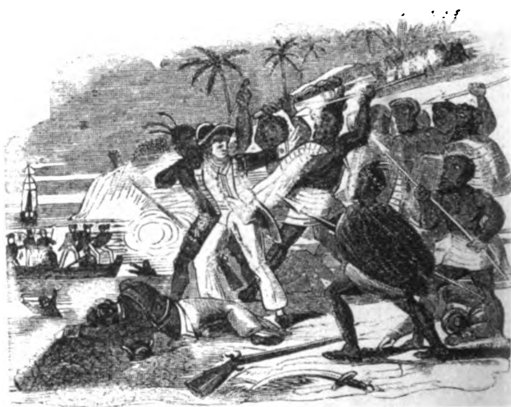
draag, is dezelfde Rarekiek daar je op 't oogenblik in kijkt.

Maar omdat je mij beter in persoon kunt zien, en omdat mijn portret ook niet best gelijkt, want mijn neus is te lang, zoo zal ik je iets anders vertoonen.

Hier zie je de afbeeldsels van de Goden, aangebeden door de inwoners van *Owhyhee*, een eiland gelegen in het Noorden van de stille Zuidzee. Deze portretten lijkenen nu wel, want ze zijn naar de natuur geteekend. — Dat eiland *Owhyhee* is beroemd, omdat kapitein *Cook* er vermoord werd, — en 'k zal je laten zien, hoe of dit in zijn werk ging.

Die kapitein *Cook* was een bevaren Zeeman, die voor zijn dood nergens anders pleizier in had, dan om de wereld rond te zeilen. En hier heb je het schip, daar hij altijd op was.

Nu alweêr een ander stuk! Mijne Heeren en Dames, hier heb je de abtdy van *Westminster*, staande en gelegen in Engeland. In de koets, die er langs rijdt, zit Hare Majesteit de Koningin van Engeland, of iemand anders.

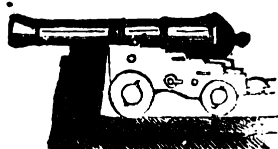

En als je dat gebouw nu lang genoeg bekeken hebt, dan gaan we over tot het slagveld van *Waterloo.*

Het tafereel is genomen bij maneschijn, omdat het dan het akeligst is. Men ziet de stervenden en gewonden en hoort het gekerm der dooden.

Nog heb ik hier een getrouw afbeeldsel van het kanon, waaruit het allerlaatste schot in dien beroemden veldslag is gedaan.

Nu krijgen wij een boa constrictor.

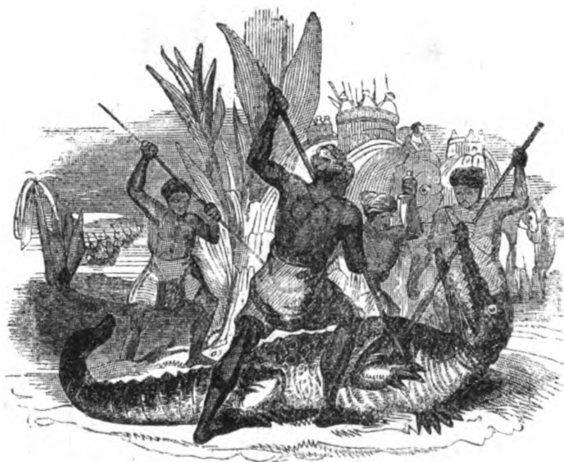
Deze slang heeft de merkwaardige eigenschap dat zij een geheel beest te gelijk inslikt; daarna valt zij in slaap, en het bijzonderste is dat zij in dien toestand nooit eenig kwaad doet. Overigens is de boa zeer gevaarlijk.

Omdat wij nu toch aan de wilde beesten zijn, zal ik maar terstond overgaan tot den kaaiman of alligator.

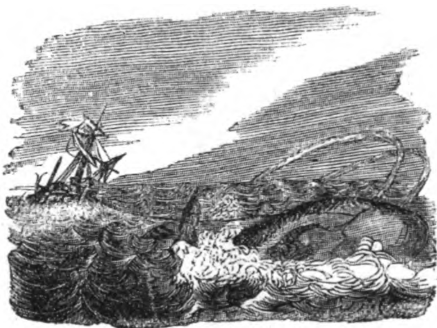
Die man, die je daar op dat beest ziet zitten, heeft nooit in zijn leven rij-les genomen en heeft ook nooit onder de kavallerie gediend. Daarom houdt hij de teugels ook niet zelf vast; maar de kaaiman wordt door zijne kameraden voort getrokken en als zij hem dan op het land hebben, steken zij hem dood, zoo als ik je in 't volgende tafereel zal toonen.

Jongens, je mag wel goed opletten; want je hebt vast nog zulk een dier niet gezien, zoo oud als je bent!

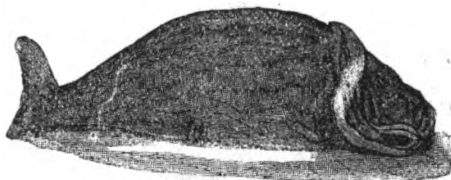

Je kunt begrijpen dat het nog al gevaarlijk is, om jagt te maken op een beest, dat zoo veel tanden in zijn bek heeft. Maar er zijn nog meer zulke karrewijtjes, die men niet op zijn sloffen

af kan doen; zoo heb je de walvischvangst onder anderen, die je hier ziet.

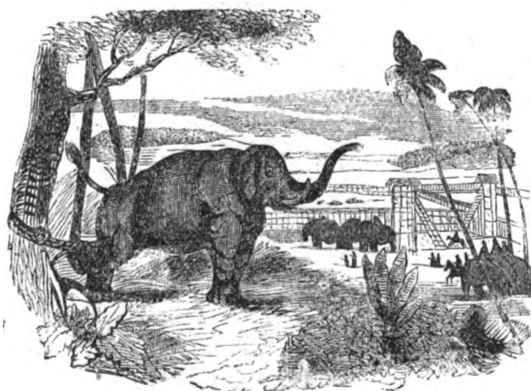

Wanneer je ooit eens naar zoo'n vischje gaat hengelen, dan mag je wel een vischnet meênemen dat wat groot is van stuk; want 't is een diertje van belang; kijk maar!

Die mijnheer en mevrouw die er bijstaan, lijkenen wel een paar vliegen.

Wat de walvisch in het water is, dat is de olifant op het drooge, namentlijk het grootste dier.

Hier zie je hem met zijn poot aan een boom vastgebonden, en dat is gedaan omdat hij niet weg zou loopen; want een olifant is een gezellig beest, hij houdt veel van zijn vrienden. De anderen, die daar in de verte staan, zijn reeds tam gemaakt en de groote aan je linkerhand zal dat ook wel worden, als je maar geduld hebt.

Alweêr een ander stuk:

Hier is een tamboer van de Grenadiers, dat begrijp je allemaal wel, zonder dat ik er meer van behoef te zeggen.

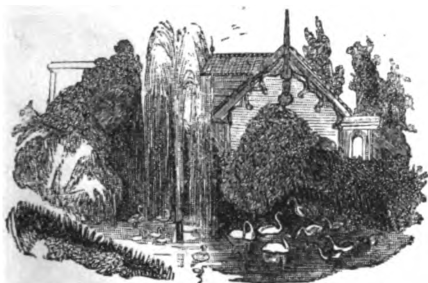

En daar heb je nu je zelven, als je bezig bent met soldaatje te spelen.

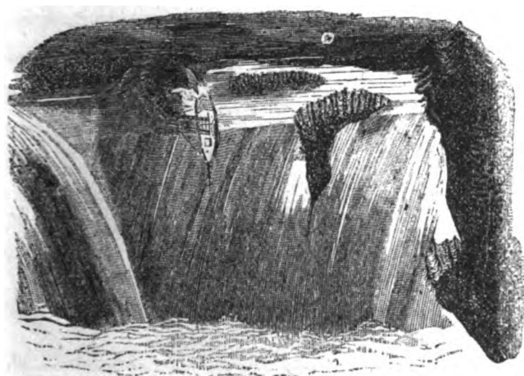
Kijk thans eens naar deze menagerie, daar je allerlei soorten van vogels bijeen hebt en eene fontein op den koop toe:

En als die fontein niet naar je zin is, dan heb je er hier alweêr eene andere, met zwanen in de rondte:

Maar al doe je nu al het water, dat ik je vertoond heb, bij elkander, dan zou je nog niet zoo veel hebben, als je hier komt te zien:

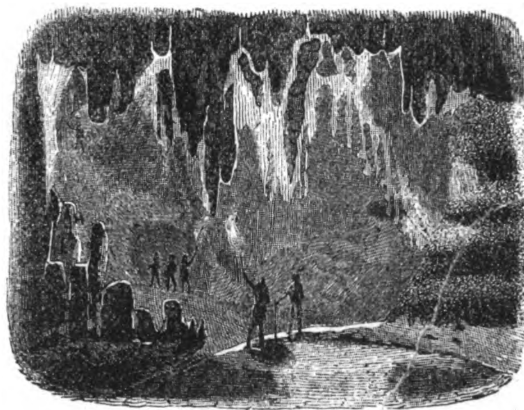

Dit is de beroemde waterval van de *Niagara* in Noord-Amerika. Je hoeft niet bang te zijn, dat die stoomboot vàllen zal, daar je tegen aan kijkt, want ze heeft er geen tijd voor.

Zie je die jongen wel, die een bal aan een touwtje om zijn hoofd ronddraait? Dat geeft je een duidelijk denkbeeld van den loop der aarde rondom de zon.

En omdat wij nu van de zon spreken, zal ik je een plaats toonen, waar men nooit zon of maan zien kan:

Het is de Grot van *Antiparos*, gelegen op een eiland bij Griekenland, vijftien honderd voeten onder den grond; daarom is het er ook altijd donker en moet men flambouwen meênemen om er iets in te kunnen zien. Wanneer je alleen in

die grot zat, zou je wel blijde wezen, als je er maar weêr uit kon komen, al was het dan ook, dat je dadelijk in een luchtballon moest klimmen, die je meênam tot boven de wolken, net zoo als je het hier aanschouwt:

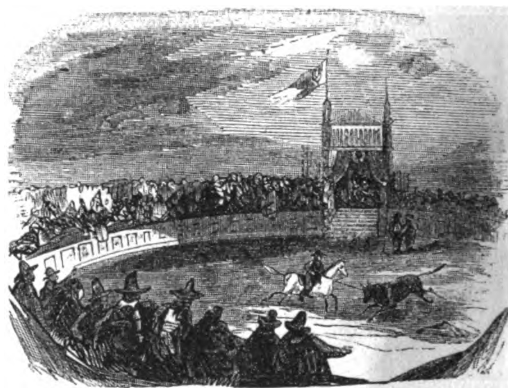
Dat zulk een ballon hooger gaat dan een vlieger, zult gij ligt begrijpen, het touw zou altijd te kort zijn.

Ja! men komt er hooger mede, dan de hoogste bergen, en zelfs hooger dan de *Mont-Blanc*, dat geen onderkruipertje is, zoo als je hier kunt zien:

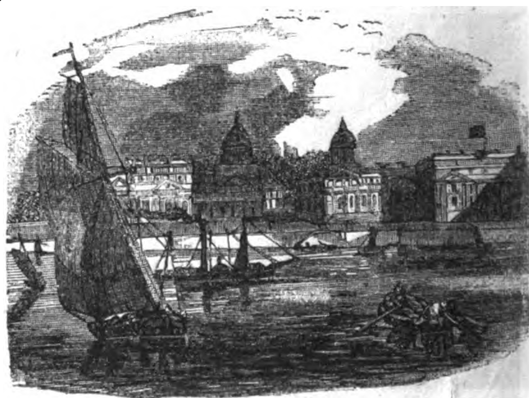

Attentie voor een stierengevecht, gehouden te Madrid in 't afgeloopen jaar!

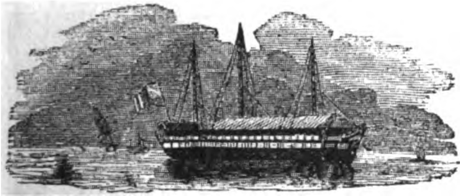

En nu krijgen wij een gezigt op de rivier de Teems.

Dat groote gebouw aan den overkant is een hospitaal voor oude matrozen, en voor de weduwen en kinderen van zeelieden, die gesneuveld zijn in dienst van het koningrijk Engeland.

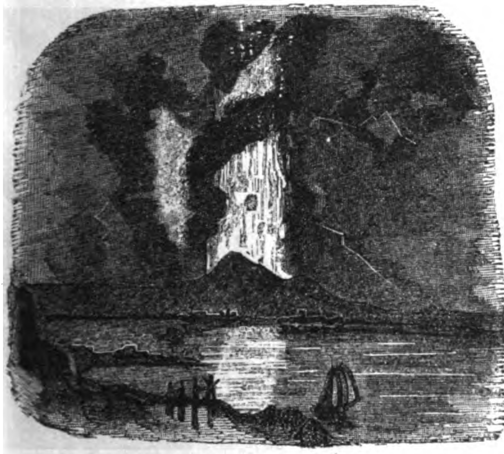
En nu, mijne Heeren en dames! zal ik je meteen maar een Engelsch oorlogschip vertoonen, dan heb je alles bij elkaâr:

Alweêr een ander stuk! Hier heb je de brand van *Hamburg*, of die van *Moskou*, of die van *Londen*, of die van welke stad je maar wilt; merk

je wel op die torens in de verte, die huizen op den voorgrond, alles verlicht door de vlammen; maar die vlammen zijn nog maar als een nachtkaarsje bij 't vuur, dat ik je nu zal laten kijken:

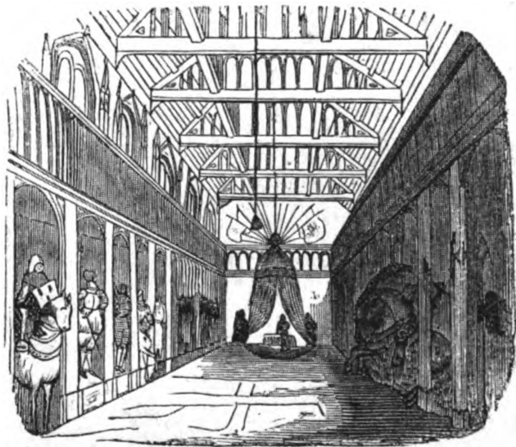

Hier heb je de alom bekende vuurspuwende berg *Vesuvius*, op het oogenblik dat hij uitbarst. Je ziet de steenen te midden van het vuur en de bliksemstralen tusschen de wolken. Het is een schoon tafereel; opgeluisterd door water en scheepvaart.

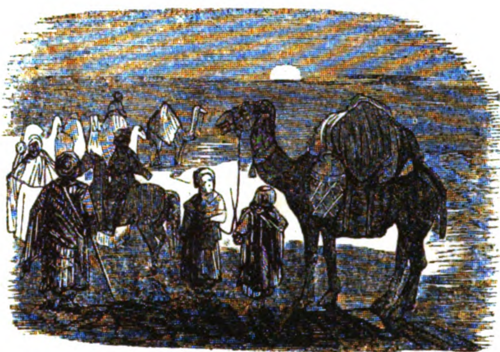
Als je 't genoeg bekeken heb, laat ik je zien een jagthond van echt hongaarsch ras:

En nu gaan we over tot de groote wapenzaal van de koningin van Engeland. Als het je soms vreemd mogt voorkomen, mijne Heeren en Dames! dat ik je zoo veel uit dat rijk vertoon, dan strekt tot opheldering dat ik mijn Rarekiek opzettelijk uit *Londen* heb laten komen, omdat zij daar alles zoo *very good* maken. Ik voor mij houd anders zoo bijzonder veel niet van de *Lords* en *Lady's*.

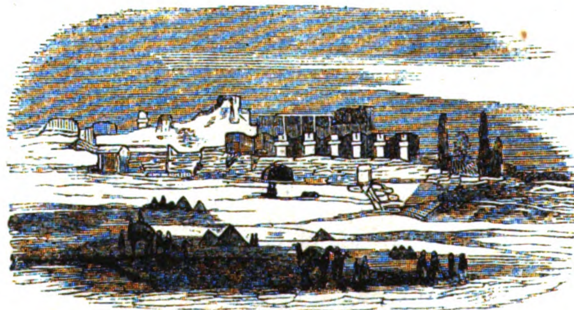

Let op! die heeren aan de linkerzij zijn ridders uit den ouden tijd en in de verte zie je een *trophee*.

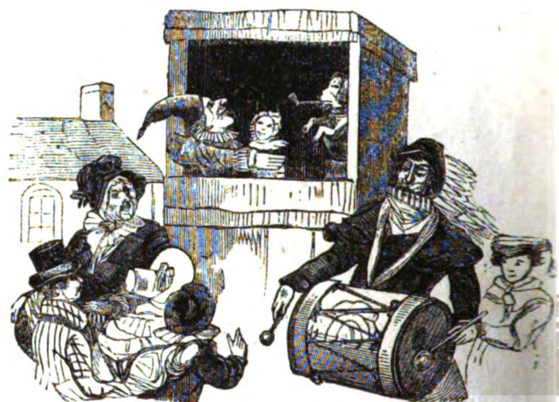
Hier heb je een karavaan in het midden der zandwoestijn van Sahara. Je ziet Hindoes, Malaiiers, Perziërs, Arabieren, Negers, Abysiniërs en Mammelukken, verder allerlei soorten van Mahomedanen en kameelen.

Voorwaarts marsch! daar gaan zij. Kijk maar door je gat, jongens! en je ziet wat anders.

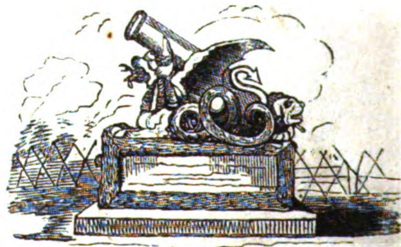
De karavaan, die ik je daar straks heb vertoond houdt hier halt, en dat wel juist vlak voor de overblevene ruïnen van den grooten tempel van *Carbac* in *Thebe*, in leven hoofdstad van Egijpte in Noord-Afrika.

En nu attentie voor het allerlaatstestuk!

Dit stelt je voor een komedie in de open lucht, of anders gezegd een ronzebons. De kerel, die daar regts op zijn trom slaat, is de directeur en die hond met een pijp in zijn bek is het eerste sujet.

En verder verzoek ik je de gunst en recommandatie voor de rarekiek van den ouden invaliede. Als je terug komt, zal Korporaal Smit je andere mooije stukken vertoonen, want hij heeft er nog meer. Alle Maandagen sta ik op de groote markt, dus tot weêrziens!

De verslagen Ridder.

Oosterlingen.

Een Hengelaar.

Monument van Shakespeare.

Dood van Johanna Gray.

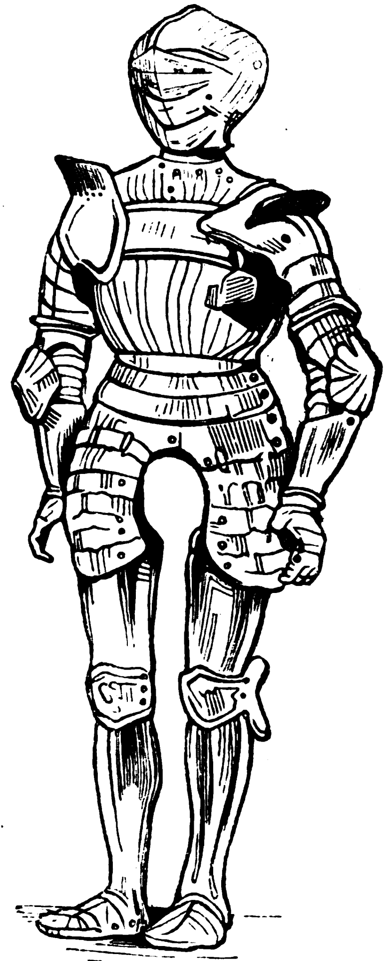
Het Nederlandsche Wapen.

Zwanen.

Wijding ter Kruisvaart.

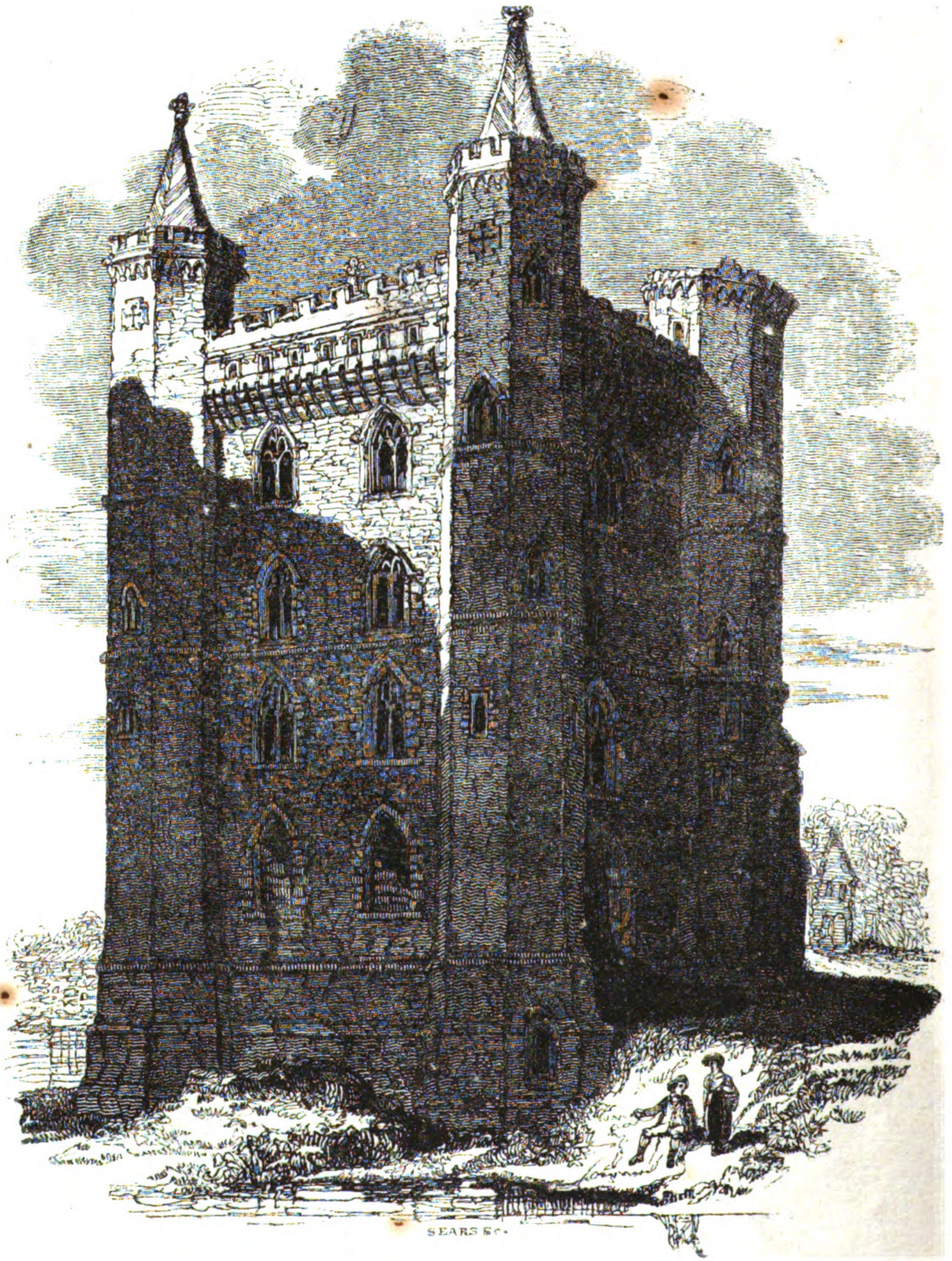
Ridderlijke Wapenrusting.

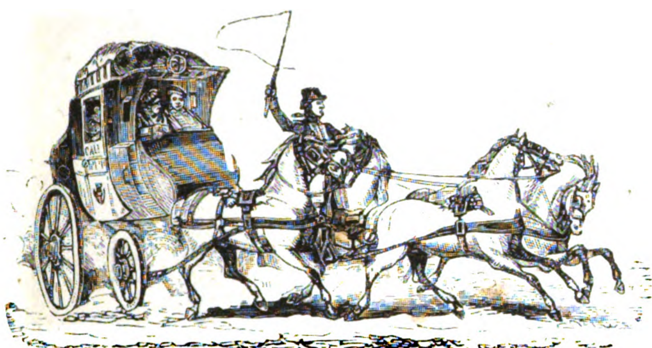
Eene dienstmaagd.

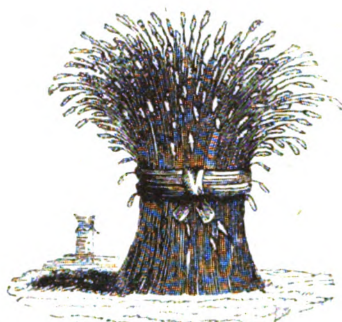
Een Hoeker.

Een Gothisch Kasteel.

Duitsche Postwagen.

Korenschoof.

Tehuiskomst van de Jagt.

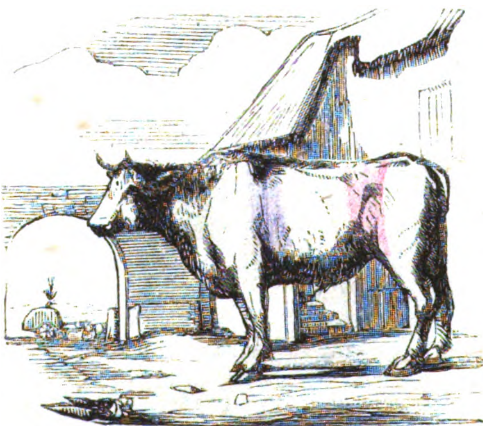

De Voorlezing.

Vrijbuiter, 16de eeuw.

Passaadje overdekt met glas.

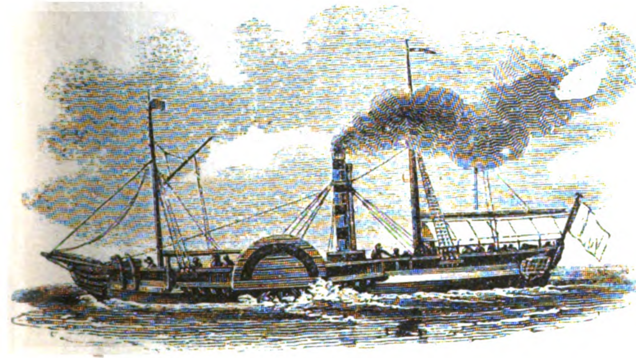
Een Os.

Les in de Natuurkunde.

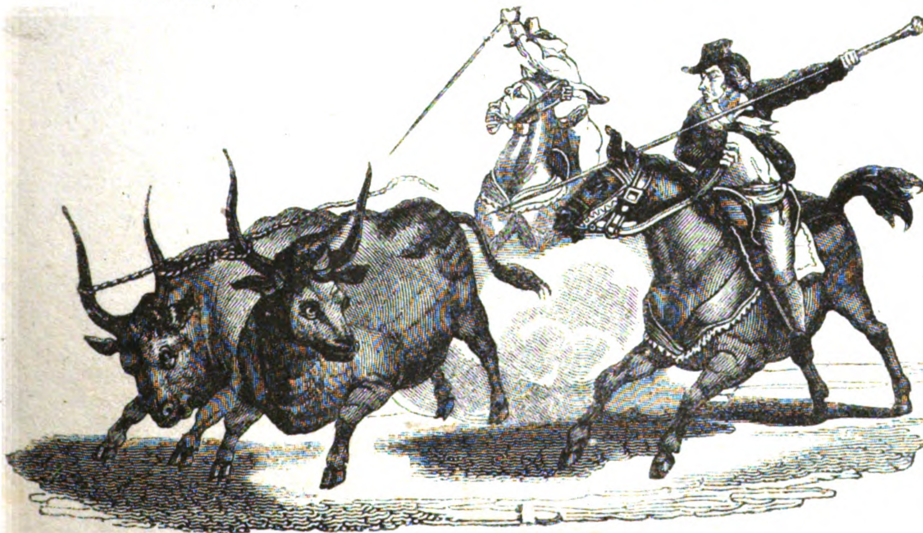

Partijgangers, 17de eeuw.

Gezigt op Brussel.

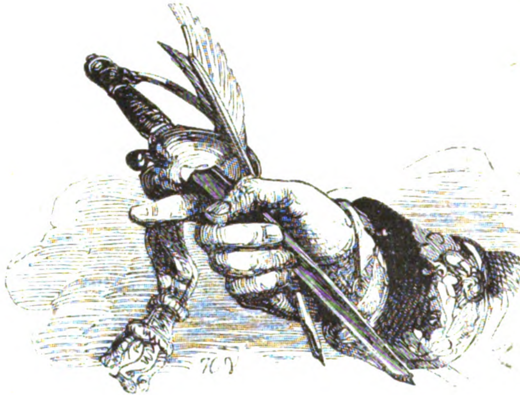

Stoomboot.

Kasteel.

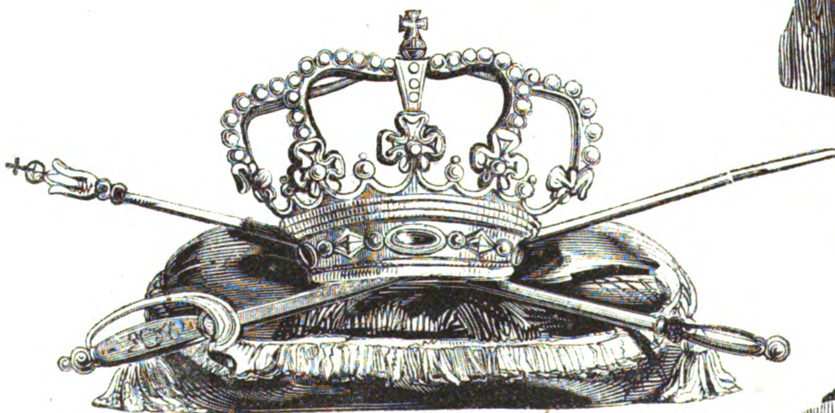

Harpspeelster.

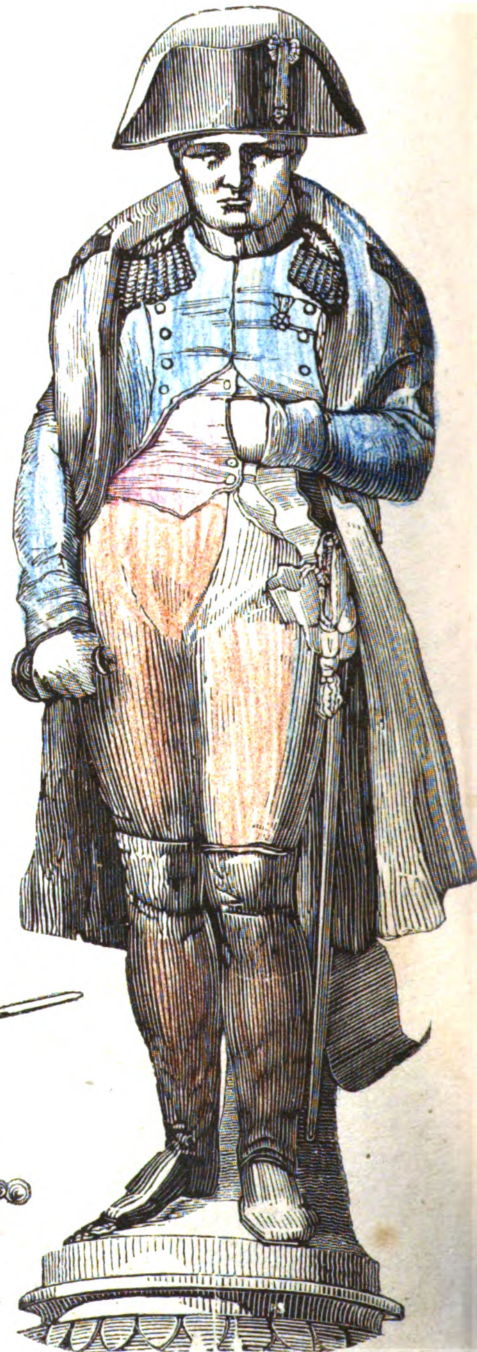

Stierengevecht.

Standbeeld van Napoleon.

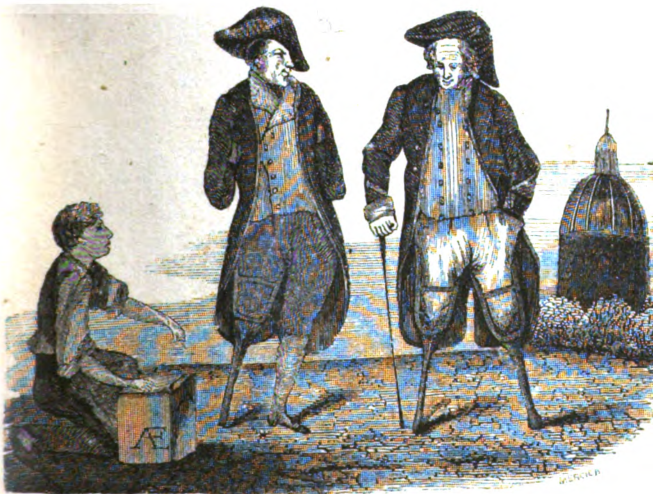
Gevecht bij de brug van Arcola.

Een denkend Heer.

Pakdrager.

Invaliden.

Een Bedelaar.

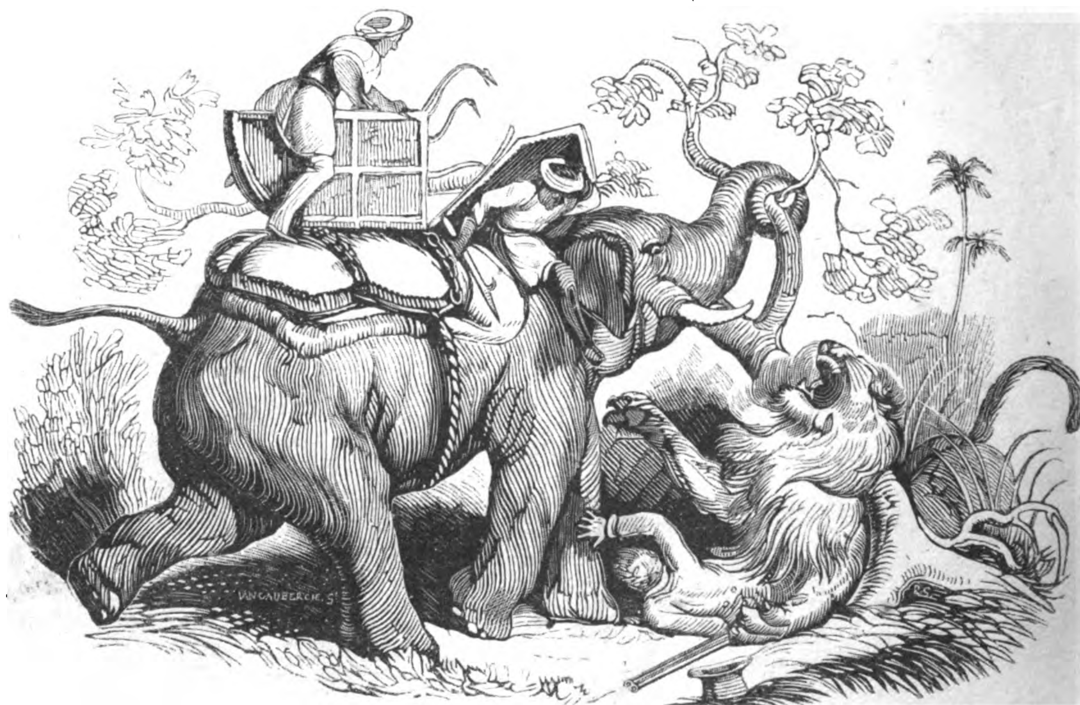
Eenzaamheid.

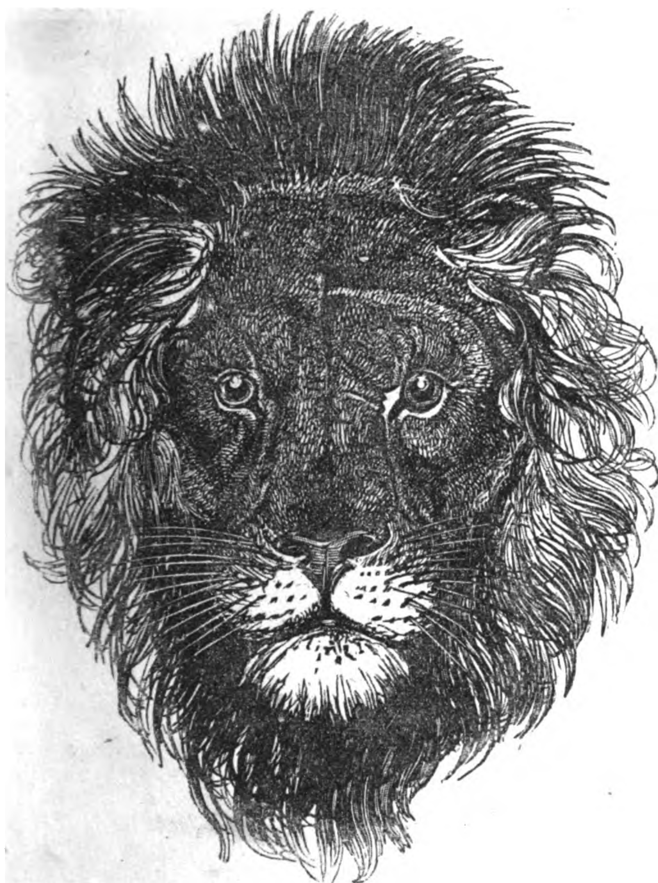
Dorpskerk.

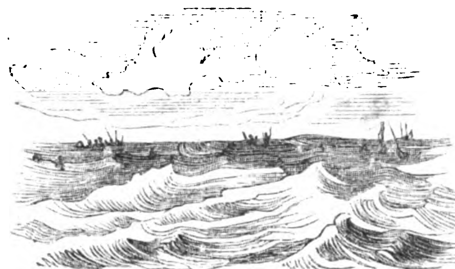
Muizenjagt.

Gevecht tusschen een Leeuw en een Oliphant.

Een Leeuwenkop.

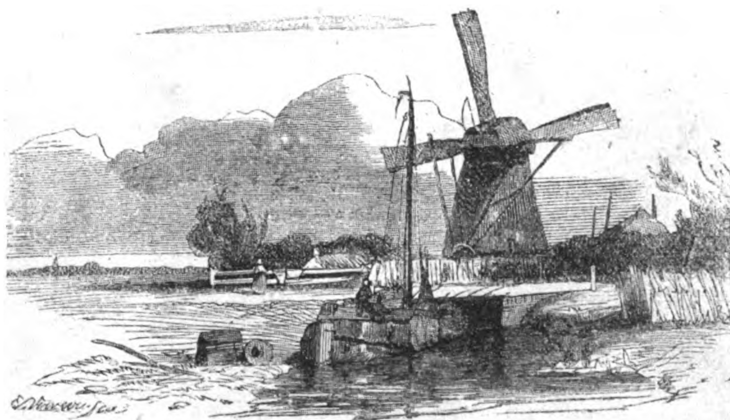
Een onstuimig Water.

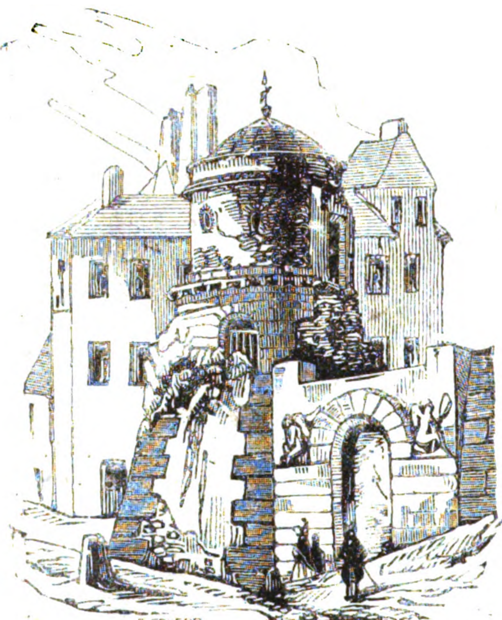
Een koopman in Wandelstokken.

Een oud Krijgsman.

Een Riviergezigt.

Een oude Stadspoort.

Een Landschapje.

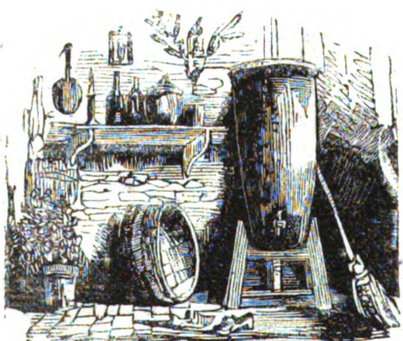
Turk.

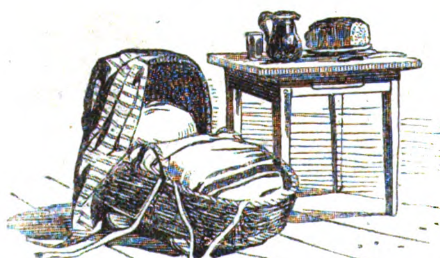
Roovers.

Een Strooper.

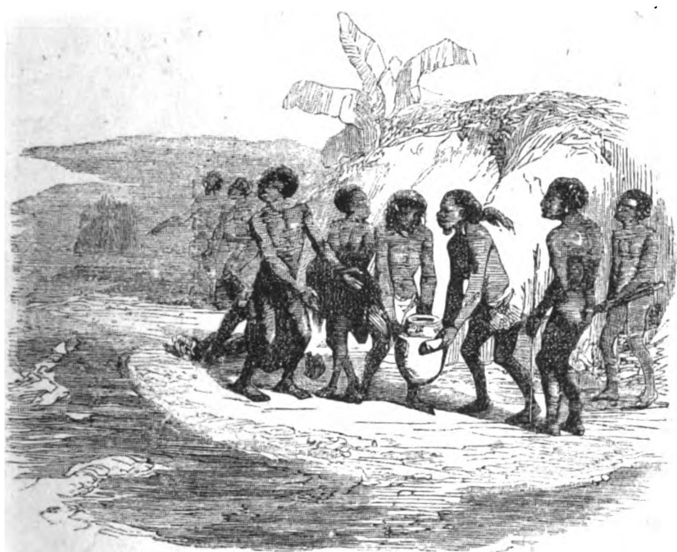
Keukengereedschap.

Eene Wieg.

Eene Gevangenis.

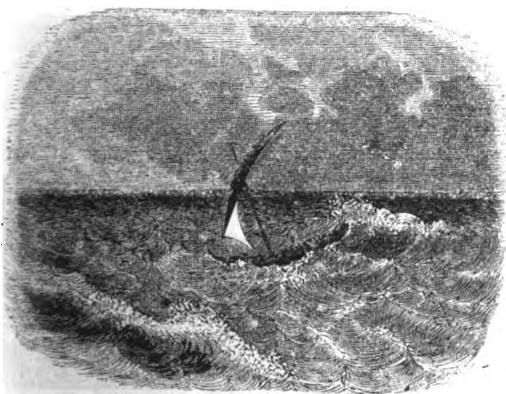
Wilden.

School.

Palmboomen.

Eene Zee.

Koorddanser.

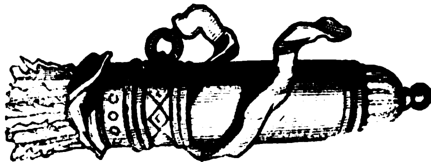
Een Stadsplein.

Een Savooische Orgeldraaijer.

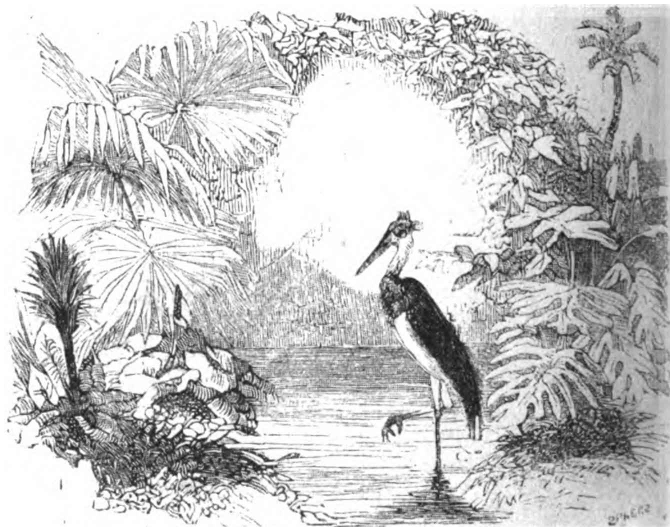
Landschap-Schilders.

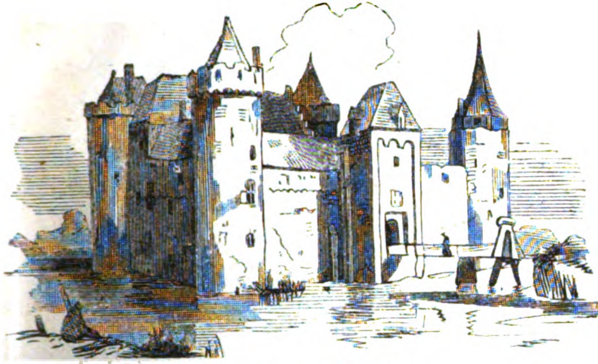
Pijlenkooker.

Kunst-Ezel.

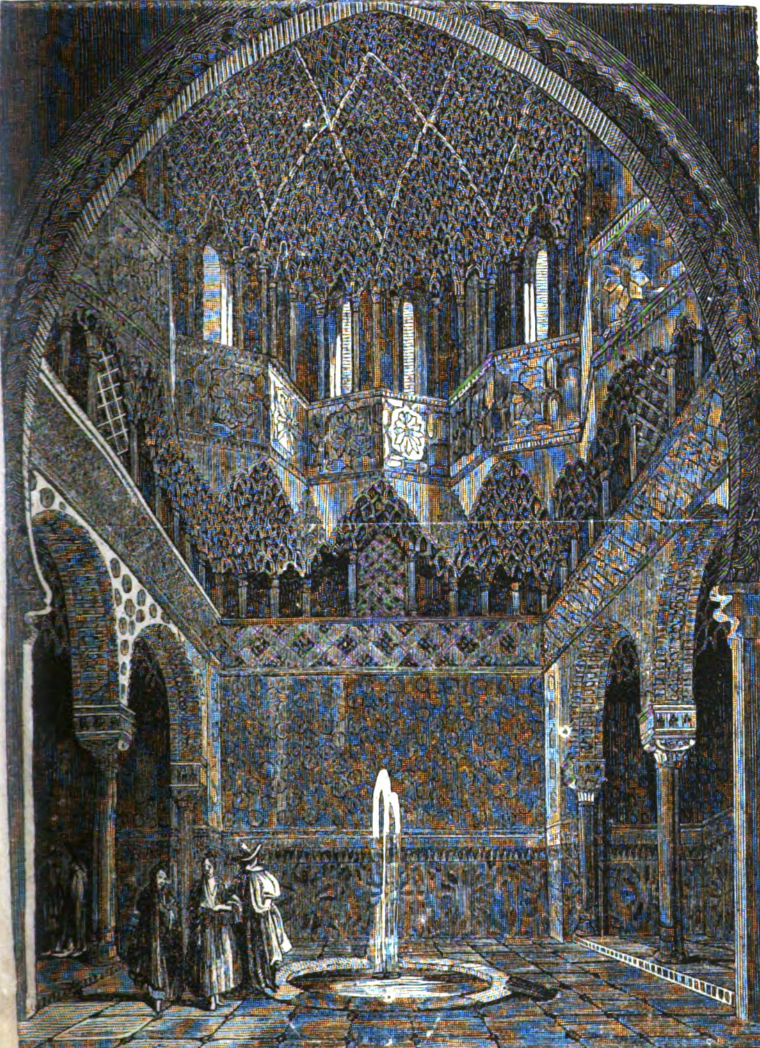
Een vijver in Australië.

Het slot te Muiden.

Onweder.

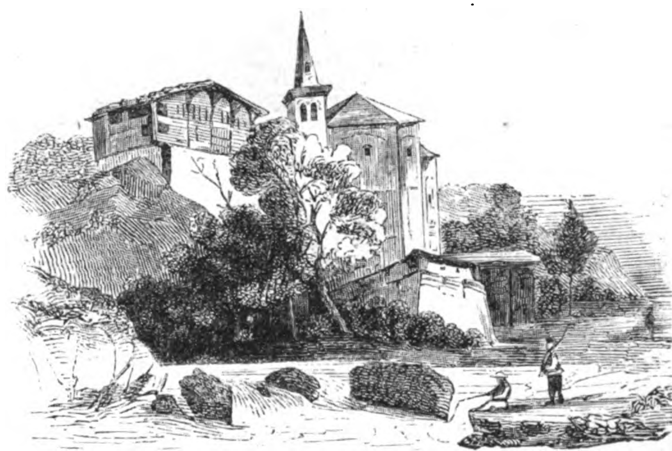
Het Alhambra in Granada.

Een Fransch Soldaat.

Rembrandt van Rijn.

Een Zwitsersch Landschap.

Een Schildknaap.

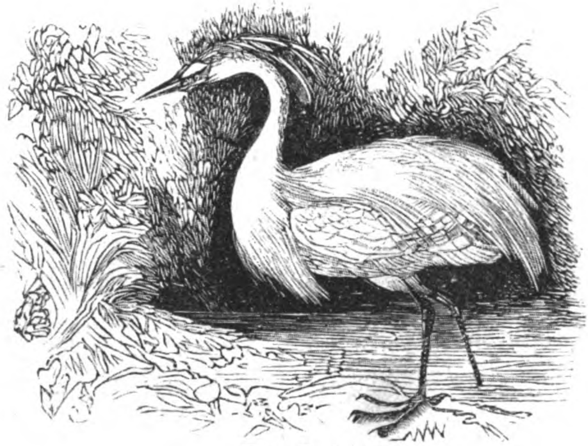
Hongaarsche Officieren.

Een Jager.

Een Scheveningsche Vischvrouw.

Een Reiger.

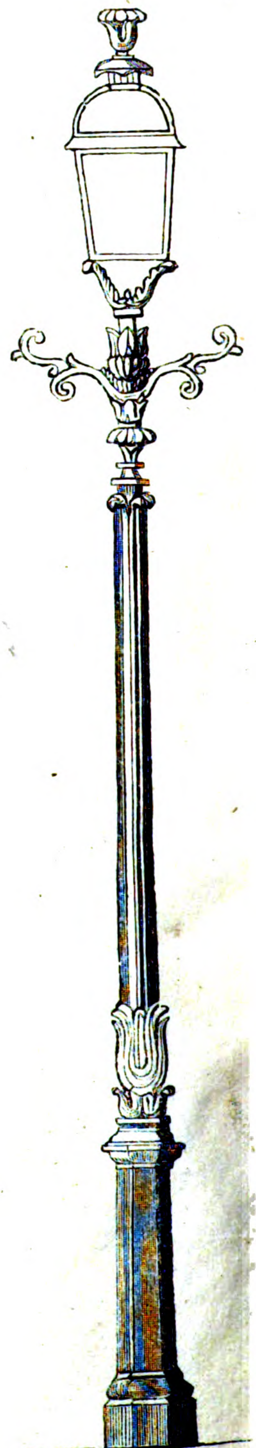
Standbeeld van Rembrandt.

Een Schapenstal.

Een Marker Boer.

Gaz-Lantaarn.

Een boeren haardsteê.

Wijn en Brood.

LOTGEVALLEN

VAN

ROBINSON CRUSOË.

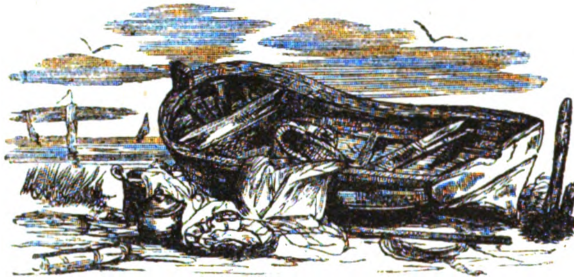

Lang, immers bijna een paar honderd jaren, geleden woonde er in eene groote stad in Engeland, een huisgezin *Crusoë* genaamd. De oudste zoon, Robinson, had nergens anders lust in dan om ter zee te varen en overal rond te zwerven; noch de tranen zijner moeder, noch de wijze raadgevingen van zijn vader, waren in staat om die begeerte te onderdrukken.

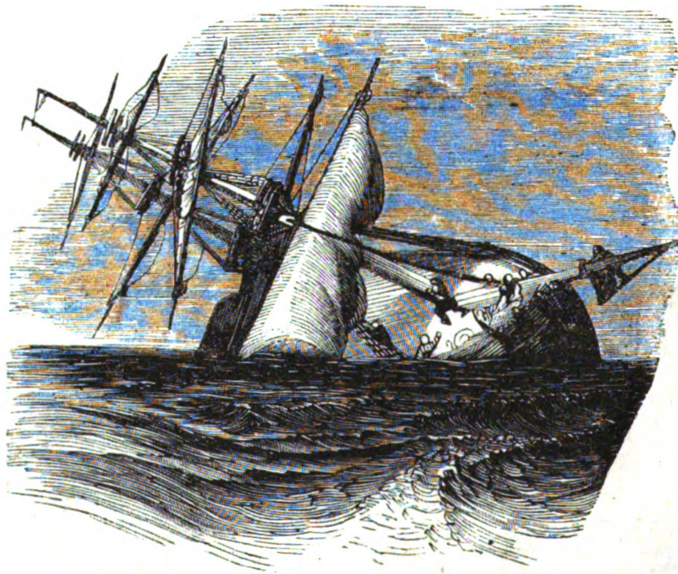
Zijn vader voorspelde hem, dat, als hij zijne dwaze neiging opvolgde, hij er waarschijnlijk berouw over krijgen en zich zeker dikwijls terug zoude wenschen in het midden van zijne betrekkingen, die hij nu volstrekt wilde verlaten; maar niets hielp. Eens, toen ij zich in eene naburige zeehaven bevond, maakte hij kennis met een' scheeps-kapitein, die eene erre reis moest doen; hij vroeg hem of hij mede mogt gaan, en de kapitein, die gaarne eenig

gezelschap wilde hebben, stemde hierin toe. Robinson verliet zijn land, zonder zelfs afscheid van z ouders te nemen; hij zond hen enkel een brief toe, waarin hij schreef, dat hij een zeereisje was g maken, maar wel spoedig wederom zoude komen.

Weldra echter kreeg Robinson berouw over zijn loszinnigen en dwazen stap.

Toen het schip reeds eenigen tijd in volle zee was geweest, kwam er namelijk een he orkaan op; het vaartuig werd dagen achtereen over de golven heen en weder geslingerd en eind met zulk eene kracht tegen eene klip aangeslagen, dat het daarop bleef vast zitten.

De menschen, die op het schip waren, begaven zich nu allen in de sloep, en trachtten daar het land te bereiken, dat zij in de verte zagen; maar de zee was zoo onstuimig en de storm hevig, dat de volgeladen sloep omsloeg en — al het scheepsvolk door de woedende baren verzwolgen.

Slechts één mensch werd er van den dood gered en dat was onze Robinson. Een verschrikkelijke golf voerde hem mede en wierp hem naar het strand. Hij kwam met zulk een geweld tegen eene

steenrots aan, dat de pijn hem weder opwekte uit de gevoelloosheid, die hem reeds bevangen had. Hij sloeg de oogen op, en zich onverwacht op vasten grond ziende, spande hij al zijne nog overgeblevene krachten in, om verder op het strand te komen. Dit gelukte hem, en hij ging op het gras zitten, om eene poos uit te rusten. Rondom hem was niets dan kreupelbosch en boomen, en nergens zag hij eenig teeken, waaruit hij kon opmaken, dat het land ooit door menschen bewoond was geworden. Intusschen bemerkte hij op eenigen afstand een heuvel en hij besloot dien te beklimmen, ten einde den omtrek beter te kunnen gadeslaan. Onderweg vond hij een waterval, waaraan hij zijn' brandenden dorst leschte.

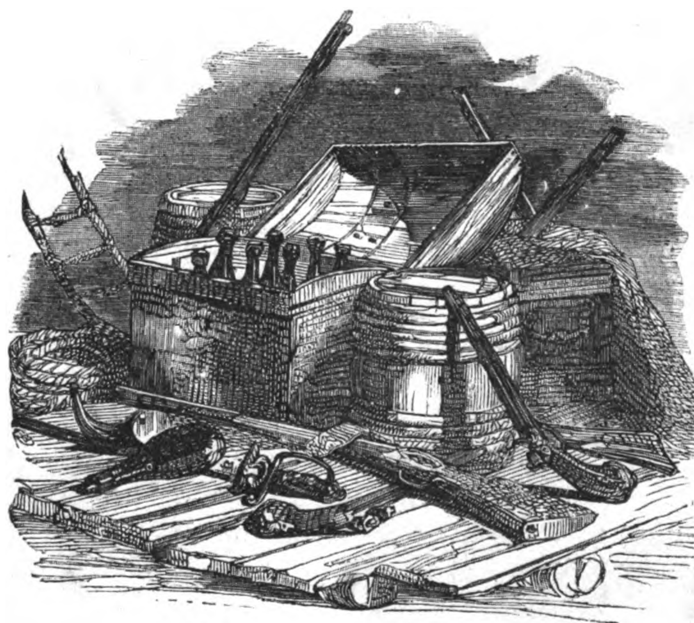

Toen Robinson zich op de hoogte bevond, ontdekte hij echter nog geen spoor van menschen, en het akelige denkbeeld kwam bij hem op, dat hij zijn leven zoo geheel alleen in een vreemd land zou moeten doorbrengen. In de verte zag hij het gestrande schip; doch nergens was iets van de sloep of van zijne medgezellen te bespeuren. Hij dankte God voor zijne wonderbare redding en smeekte eerbiedig om Zijne verdere zorg; daarna klom hij op een boom en bragt den nacht tusschen de takken door.

Den volgenden morgen was het weder opgeklaard en de zee volkomen stil; Robinson zag met vreugde dat het schip nog bijna geheel overeind lag, en ook, dat het water zoodanig was afgeloopen dat hij droogvoets tot digt bij het wrak kon komen.

Hij liep zoo lang hij kon en zwom toen verder naar het vaartuig; hij klauterde op het dek en vond weldra wat scheepsbeschuit, waarmede hij zijn eersten honger stilde.

Vervolgens ontdekte hij dat hij nog vele eetwaren, kleederen, gereedschappen, wapenen en andere goederen van het schip zou kunnen medenemen, wanneer hij slechts een middel van vervoer had. Gelukkig was er veel hout en touw aan boord; hiermede vervaardigde hij zich met groote moeite een vlot, waarop hij al zijne schatten laadde, en liet zich toen door den opkomenden vloed naar het land drijven.

Nu begaf Robinson zich op weg, ten einde eene plaats te zoeken, waar hij zou kunnen wonen en zijne goederen bergen.

Hij nam een geweer, een pistool, kruid en kogels mede. Weldra had hij een hoogen berg beklommen en ontdekte nu dat hij zich op een onbewoond eiland bevond, en dat, zoo ver zijn gezigt kon reiken, nergens eenig land te zien was, behalve twee of drie kleine eilandjes, die eenige mijlen van daar gelegen waren.

Met huivering dacht hij aan het eenzame leven, dat hem hier te wachten stond en gedurende eenige oogenblikken was hij geheel moedeloos; maar eindelijk bad hij God om de noodige krachten en gevoelde zich daardoor zoo zeer gesterkt, dat hij besloot zijn ontdekkingstogt verder voort te zetten.

Robinson vond weldra aan den voet van den heuvel, dien hij het eerst beklommen had, een hol. hetwelk hij besloot te vergrooten en verder tot een geschikt verblijf in te rigten.

Gedurende de volgende dagen voer hij nog dikwijls met zijn vlot naar het gestrande schip en bragt nog een menigte voorwerpen aan land, zoo als zeilen, spijkers, geweren, kruid, levensmiddelen, enz., tot dat eindelijk het wrak in een stormachtigen nacht geheel uit elkander werd geslagen en vernield.

Intusschen was Robinson begonnen met eene tent voor zijn hol op te slaan, waarin hij al zijne bezittingen wilde bergen; doch eerst had hij een dubbele rij zware palen in den grond geslagen, en daarmede eene sterke omheining gevormd, die zijne woning tegen een onverhoedschen aanval van menschen of dieren kon beschermen.

Vervolgens overdekte hij zijne tent met geteerd zeildoek en rigtte haar van binnen zoo gemakkelijk mogelijk in.

Weldra ging hij nu ook dapper aan het werk om zich een tafel en een paar stoelen te vervaardigen.

Toen hij zich op deze wijze gevestigd had en van eenige meubelen voorzien was, begon hij een

dagboek te houden en zette dat onafgebroken voort. Iederen avond teekende hij al het merkwaardige

op, dat hem den afgeloopen dag was wedervaren, en daardoor zijn wij dan nu ook in staat gesteld onzen jeugdigen lezers een beknopt verslag van zijn verblijf op het eiland mede te kunnen deelen.

Hij begon evenwel te vreezen dat, wanneer hij na verloop van eenigen tijd gebrek aan papier en inkt mogt krijgen, hij niet meer zou weten welken dag het was, of in welke maand hij leefde. Om dit te voorkomen rigtte hij in de nabijheid van het strand, en wel op de plaats waar hij het eerst aan land gekomen was, een paal op, waaraan hij een bord bevestigde, met het volgende opschrift in de fransche taal : «Ik ben hier aangekomen op den 30 September 1659.»

Op de zijden van dien paal sneed hij dagelijks een kerfje, na elke zeven dagen een, dat iets grooter was, en op den eersten dag van elke maand een nog grooter; dit was nu zijn almanak.

Dagelijks deed Robinson eene wandeling om de voortbrengselen van het eiland te leeren kennen, en om, zoo mogelijk, iets te vangen, dat hem tot voedsel kon verstrekken. Op eene dier wandelingen ontdekte hij eene soort van wilde bokken en het gelukte hem er eenige te schieten. Hun vleesch verschafte hem voedsel en, schoon hij nimmer

het kleêrmaken geleerd had, vervaardigde hij zich naderhand allerlei kleederen van hunne huiden.

Robinson gevoelde zich echter zeer verlaten; de eenige levende wezens, die hem omringden, waren een hond en twee katten, die hij ook op het schip had gevonden. Evenwel was hij toch dankbaar voor zijne redding en voor alles wat hij nog had kunnen bekomen en waarmede hij in zijn onderhoud konde voorzien; hij hoopte dat de goede God hem wel eenmaal uit zijne eenzaamheid zou verlossen. En dat de Voorzienigheid hem niet had verlaten en steeds voor hem zorgde, ondervond hij duidelijk door deze omstandigheid: hij had namelijk een zak met een weinig koren van het schip medegebragt, doch daar de ratten er het grootste gedeelte van hadden opgegeten, en hij niets meer over zag dan eenige schilletjes en stof, waarvan hij geen nut meende te kunnen hebben, ledigde hij den zak in de nabijheid van zijne tent. Eene maand daarna werd hij echter eenige halmen gewaar, die hij eerst voor vreemde planten hield, doch waarin hij later tot zijne niet geringe verwondering en vreugde, korenaren en rijst ontdekte.

Zoo kreeg Robinson door Gods goedheid de middelen in de hand, om zich binnen eenigen tijd, door telkens weder te zaaijen, een voorraad koren en rijst te verschaffen, die hem overvloedig en voortreffelijk voedsel aanbood.

Robinson poogde zijn toestand nu op alle mogelijke wijzen te veraangenamen en te verbeteren; het gelukte hem eenige jonge geitjes levend te vangen en weldra had hij eene heele kudde bijeen die hem melk en boter verschafte.

Het was een aardig gezigt onzen held, met behulp van zijn getrouwen hond, zijne geiten en bokken te zien weiden.

Natuurlijk leerde Robinson door veel nadenken en het nemen van allerhande proeven, eindelijk verscheidene dingen vervaardigen, die hij vroeger zou gedacht hebben nooit te hebben kunnen maken. Zoo slaagde hij er bij voorbeeld in, om eene soort van steenen rad zamen te stellen,

dat hij met zijn voet in beweging bragt en waarop hij nu al zijn gereedschap kon slijpen.

Het kostte hem echter bijzonder veel moeite, eer hij goede aarden potten kon maken. Wel had hij daartoe geschikte klei gevonden; maar de wanstaltige voorwerpen, die hij voor den dag bragt, zakten dan eens in, omdat de leem niet vast genoeg was, scheurden dan weder, omdat hij ze te veel aan de sterke zonnehitte blootstelde, of braken, als hij ze van de eene plaats naar de andere wilde dragen, zoodat hij na twee maanden arbeids, slechts twee groote, doch zeer leelijke potten had.

Eindelijk slaagde hij er in om een beteren vorm aan een groot aantal kleinere potten te geven; doch dit was nog niet alles wat hij verlangde; hij wilde er een bezitten, die vocht kon bevatten en dien hij op het vuur kon zetten. Op zekeren dag zag hij een stuk van zijn aardewerk in het vuur liggen en dit was zoo hard als een steen en zoo rood als eene dakpan geworden. Nu was hij op eenmaal achter het geheim gekomen; hij stapelde terstond eenige potten op elkander met een hoop asch er onder, en ontstak toen een groot vuur daar omheen. Dit brandde zoo goed dat het aardewerk in korten tijd geheel rood werd, zonder te barsten; hij liet het nu eenige uren in dien graad van hitte blijven en matigde

vervolgens het vuur langzamerhand; doch hij bleef den geheelen nacht op, uit vrees dat het te spoedig zoude uitgaan.

Met het aanbreken van den dag was hij tot zijne groote vreugde in het bezit van eenige bruikbare en sterke potten.

Eens kwam Robinson in een gedeelte van zijn eiland, waar hij eene menigte papegaaijen vond; hij ving er een en leerde dien spreken. De eerste woorden, die hij sedert den geleden schipbreuk uit een anderen mond dan zijn eigene hoorde, waren «zoete lorretje;» dit was de naam, dien hij aan zijn papegaai gegeven had, en hij was zeer verblijd, toen de vogel die woorden eindelijk verstaanbaar kon herhalen.

Lang nog moest onze arme Robinson wachten, eer het hem weder mogt gebeuren eene menschelijke stem te hooren. Wel dacht hij eenmaal op het punt te zijn lotgenooten te zullen krijgen; doch helaas! zijne hoop werd verijdeld. In zekeren nacht verhief zich een vreeselijke storm; Robinson, die door het geloei van den wind uit den slaap werd gehouden, meende plotseling uit zee een kanonschot te hooren. Dadelijk stond hij op en liep, ondanks het ruwe weder, naar het strand, klom op eene rots en staarde onafgebroken in den donkeren nacht. Eerst zag hij niets dan het witte schuim der golven en hoorde hij enkel haar onstuimig geklots, zoodat hij dacht zich vergist te hebben; maar kort daarop schitterde er in de verte eene vlam en werd er een tweede schot gelost, dat weldra

door een derde en vierde gevolgd werd. Het kon niets anders zijn dan een schip in nood. O, wat had Robinson niet willen geven om zijne natuurgenooten uit het dreigende gevaar te redden; om

hen op zijn eiland te herbergen en van al het noodige te voorzien? Maar hij vermogt niets anders dan een groot vuur boven op de rots aan te leggen, dat hij den ganschen nacht onderhield.

Toen de morgen aanbrak zag Robinson tot zijne groote smart het wrak van een schip dat tegen de rotsen verbrijzeld was; hij bad God dat er ten minste één mensch van de bemanning mogt gered zijn; doch de zee spoelde slechts het lijk van een jongen matroos naar het strand, waaraan niet het geringste teeken van leven meer te bespeuren was.

Robinson begroef het lijk en plengde heete tranen bij het graf van den onbekenden jongeling, dien hij zoo gaarne tot zijn vriend zoude hebben gemaakt. Vervolgens haastte hij zich een vlot zamen te stellen om daarmede het wrak te kunnen bereiken. Hij zag dat het een spaansch vaartuig

was en het gelukte hem nog verscheidene voorwerpen mede te voeren, waaronder eenige koffers, in welke hij kleederen en linnengoed vond.

Onze held gevoelde thans op nieuw al het verschrikkelijke zijner eenzaamheid; maar het gelukte hem die sombere denkbeelden weder te verdrijven en zich te sterken in zijne onderwerping aan en in zijn vertrouwen op de Goddelijke Voorzienigheid. En het was als of zijne deugd werd beloond, want korten tijd later ontving hij een medgezel en vriend, op eene wijze als hij nooit had kunnen vermoeden; doch eerst moest hij nog een hevigen angst doorstaan.

Hij had nu reeds een viertal jaren op zijn eiland gesleten, toen het hem te binnen schoot, dat hij er slechts het kleinste gedeelte van gezien had. Wie weet, dacht hij, wat ik in andere streken niet zal kunnen ontdekken, dat mij dienstig wezen kan? Hij besloot dus weldra een grooten togt te

ondernemen en maakte alles tot zijn vertrek gereed. Hij pakte levensmiddelen voor vier dagen te zamen, en leide die op een zijner bokken, trok zijne geheele wapenrusting aan, beval zich in de Goddelijke hoede en begaf zich gerust op weg. Maar zijn voornemen was, om zich, zooveel doenlijk, langs het strand te houden, omdat hij het, uit vrees voor de wilde dieren, nog niet durfde wagen de dikke bosschen door te trekken. Op den eersten dag van zijn togt bejegende hem niets bijzonders, hij bragt den nacht op een boom door en ging den volgenden morgen vroeg verder. Hij naderde thans den zuidelijken uithoek van het eiland, alwaar de grond op eenige plaatsen wat zandig was, toen hij eensklaps bleef stilstaan, als of de bliksem hem getroffen had; hij werd bleek als linnen en begon te beven door al zijne leden. Hij zag iets, dat hij nooit gedacht had hier te zullen zien, — hij zag de voetstappen van een of meer menschen in het zand. Dadelijk verbeeldde hij zich, dat er wilden op zijn eiland geland waren, die, wanneer zij hem vonden, hem zouden gevangen nemen, doodslaan en opeten. Hevig verschrikt liep hij eindelijk voort en achter elken boom of struik meende hij een *Kanibaal* te zullen ontwaren.

Robinson was zeer bevreesd; maar plotseling deed een vreeselijk schouwspel hem andermaal stil staan en zijn schrik en afgrijzen vermeerderden geweldig.

Hij zag eene plaats, waar eene ronde kom in de aarde gegraven was, en in het midden ontdekte hij eene gewezene haardstede. Rondom deze plaats lagen bekkeneelen, handen, voeten en andere gebeenten van menschelijke ligchamen, waarvan het vleesch was afgeknaagd. Hij had zich dus niet vergist, er waren *menscheneters* op zijn eiland geweest! Toen Robinson weder een weinig tot zich zelven kwam, dankte hij God echter vuriglijk, dat Hij hem een anderen hoek van het eiland tot verblijf had doen kiezen. Het was toch waarschijnlijk, dat die wilden daar alleen kwamen met het doel om hunne vijanden, die zij in den oorlog levend gevangen namen, te slagten en onder vreugdebedrijven te braden en op te eten, en dat zij zich vervolgens weder verwijderden, zonder verder in het eiland door te dringen.

Op zekeren morgen, na deze ontdekking, toen Robinson buiten zijne tent aan het timmeren was, zag hij onverwachts op eenigen afstand een dikken rook opgaan. Hij liep naar den berg, achter zijne woning, om van daar zoo mogelijk de oorzaak van dit, voor hem zoo vreemd gezigt, te ontdekken.

Naauwelijks had hij den top bereikt of hij zag op het strand vier of vijf *kanos* of kleine schuitjes en een dertigtal wilden, die met barbaarsche houdingen en gebaren om een groot vuur dansten.

Robinson klom haastig den berg af om zich in den noodigen staat van tegenweer te stellen; hij trok zijne gansche wapenrusting aan en nam in het vertrouwen op God, het moedig besluit, om, werd hij aangevallen, zijn leven zoo lang hij kon te verdedigen.

Vervolgens klom hij weder naar boven om de bewegingen der wilden gade te slaan.

Daar zag hij hen twee ongelukkige menschen uit een der schuitjes halen en naar het vuur slepen. Een der gevangenen werd terstond doodgeslagen en zijn ligchaam vervolgens in stukken gesneden.

Middelerwijl scheen het andere slagtoffer te bemerken dat er juist niet veel acht op hem werd gegeven, en eensklaps nam hij met ongeloofelijke snelheid de vlugt en liep naar den kant, waar de woning van Robinson lag.

Eerst was deze hierover zeer ontsteld; doch weldra zag hij, dat de vlugteling slechts door drie anderen gevolgd werd, die veel minder snel liepen dan hij. Nogtans was er tusschen Robinson's woning en den vlugteling een kleine inham of baai, die de ongelukkige moest over zwemmen, wilde hij zich niet weder gevangen geven. Naauwelijks was hij er echter bij gekomen, of hij sprong er in en zwom naar de overzijde met dezelfde snelheid, die hij in het loopen getoond had. Een zijner vervolgers keerde terug, en de twee anderen zwommen hem achterna; doch hadden daartoe wel eens zooveel tijd noodig.

Thans was Robinson overtuigd, dat de Voorzienigheid hem bestemd had, om het leven van den ongelukkige te redden. Hij klom spoedig van den berg af, nam een geladen geweer en wierp zich tusschen den vlugteling en de beide andere wilden in. «Sta!» riep hij den eersten toe, met eene luide donderende stem. De arme vlugteling keek om, en op het zien van Robinson, die geheel en al met vellen bedekt was en er vrij woest uitzag, ontstelde hij zoodanig, dat hij niet wist, of hij zich voor hem nederwerpen of ontvlugten zou.

Robinson wenkte hem met de hand, gaf hem te verstaan, dat hij hem wilde beschermen en vloog toen op de twee wilden aan. Hij wierp den eersten met een kolfslag ter aarde en loste zijn geweer op den tweeden, die juist zijn boog op hem spande, en nu dood neder viel. Ofschoon de geredde zich thans van zijne beide vijanden bevrijd zag, was hij door het vuur en den slag van het geweer

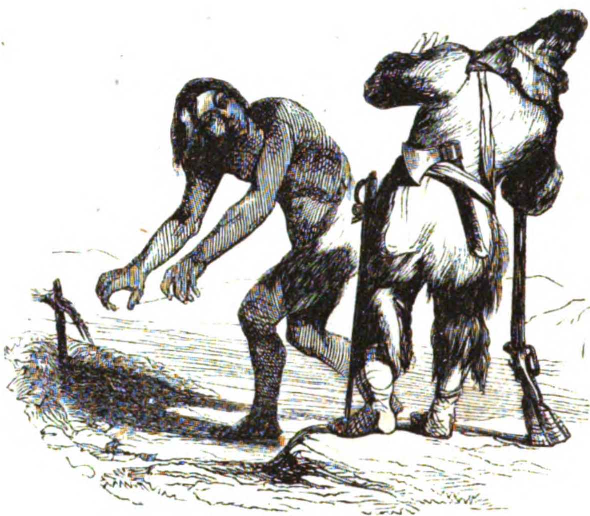
zoodanig verschrikt, dat hij als vastgeworteld staan bleef. Robinson gaf hem allerlei vriendelijke teekenen en wenkte, dat hij bij hem zou komen. Na lang aarzelen gehoorzaamde hij eindelijk; doch knielde om de tien of twaalf treden met de ootmoedigste houding neder, om zijne dankbaarheid en hulde te bewijzen; vervolgens lag hij zich plat op de aarde, kuste die en zette toen den voet van Robinson op zijn nek, waarschijnlijk ten blijke, dat hij zijn slaaf wilde wezen. Onze held beurde hem liefkozend op, om hem aan te moedigen; maar het gevecht was nog niet afgeloopen, want de eerste wilde was slechts bedwelmd geweest. Robinson deed dit aan den verloste opmerken, die daarop eenige woorden sprak, welke, schoon Robinson ze niet verstond, hem nogtans als welluidende muzijk in de ooren klonken, omdat het de eerste menschelijke stem was, die hij na verloop van zoo vele jaren hoorde. Daarop gaf de geredde een teeken aan Robinson om hem zijne sabel te leenen en hieuw er het hoofd van zijn vijand in éénen slag mede af; vervolgens begroef hij de lijken der gesneuvelden in het zand en keerde toen lagchende en springende terug, als wilde hij zijne overwinning vieren.

Robinson nam den wilde mede naar zijne grot en besloot hem *Vrijdag* te noemen, omdat hij hem op dien dag gered had. Vrijdag was een jong mensch van ongeveer vijf en twintig jaren, groot en welgemaakt, sterk en vlug.

De blijdschap van Robinson was groot, toen hij nu eindelijk een makker en vriend bezat, waarnaar hij reeds zoo lang gewenscht had; doch hij moest Vrijdag echter nog eenigen tijd binnen de palen eener eerbiedige onderdanigheid houden, omdat hij zijn inborst nog niet kende en zijne trouw nog niet beproefd had; hij vond in zijne vuurwapenen een goed middel om den wilde ontzag in te boezemen, daar Vrijdag zeer bevreesd was voor die knallende schoten, welke den dood konden berokkenen. Ook moest onze held, zijn nieuwen vriend eerst een weinigje trachten te beschaven. Reeds den volgenden dag na zijne redding vond hij daartoe eene gelegenheid; want toen hij met Vrijdag naar de plaats was gegaan, waar de twee wilden begraven lagen, gaf deze vrij duidelijk den lust te kennen om de doode ligchamen wederom uit het zand te halen en er zijn maaltijd mede te doen.

Robinson toonde hem nu een toornig gelaat, waarop verontwaardiging en afgrijzen stonden uitgedrukt, en gaf hem te kennen, dat hij hem terstond zoude dooden, indien hij ooit weder lust kreeg, om menschenvleesch te eten. Vrijdag begreep de bedreiging en onderwierp zich ootmoedig aan den wil zijns meesters.

Robinson beloofde hem ook kleederen te zullen geven, en hij scheen daarover zoo verheugd, onze held terstond aan het werk toog om hem een broek van linnen en een buis en muts van tenvel te vervaardigen.

Daarop leerde Robinson aan zijn nieuwen vriend hoe hij ook het vleesch der geiten tot een sn kelijk voedsel bereiden kon.

Binnen korten tijd onderwees hij Vrijdag zooveel van zijne taal, dat zij elkander konden verstaan. Hij vroeg hem, of hij ook wel eens met zijn volk op het eiland gekomen was om gevangenen op te eten? Vrijdag antwoordde toestemmend en zeide, dat hij onder anderen eens geholpen had om twintig mannen, twee vrouwen en een kind te slagten; om het getal twintig uit te drukken, legde hij twintig steenen op het zand neder, en verzocht Robinson die voor hem te tellen.

Robinson deed Vrijdag nog vele anderen vragen over het vaste land, over de kusten der zee en de naburige volken, en poogde hem, van zijn kant, zoo veel mogelijk te leeren en te beschaven. Ook begon hij met zijne hulp, een schuitje te bouwen, waarmede hij trachten wilde het vaste land te bereiken, ten einde de zeventien blanke menschen met baarden op te zoeken, die daar, volgens het zeggen van Vrijdag, door eene schipbreuk op de kust waren geworpen en sedert een geruimen tijd als vrienden onder zijn volk woonden.

Toen het schuitje gereed was, overtuigde Robinson zich op de volgende wijze van de gehechtheid van Vrijdág. Hij zeide hem, dat hij eenige levensmiddelen en wapenen in het vaartuigje breugen, en alleen naar zijn vaderland terug keeren moest; maar Vrijdag werd wanhopend, en, een mes opnemende, riep hij op smartelijken toon uit, dat, wanneer zijn meester hem wilde terugzenden naar zijne natie, hij zich liever zelf zoude dooden.

Robinson beloofde nu aan Vrijdag dat hij hem nimmer tegen zijn zin zou doen vertrekken, en van dit oogenblik af aan hield hij nog veel meer van hem, dan vroeger.

Reeds was alles tot de voorgenomene gevaarvolle reis in gereedheid gebragt, en de kano van zeilen, mast en roer voorzien toen Vrijdag op zekeren morgen zeer verschrikt bij Robinson kwam en hem berigtte, dat er drie schuitjes met wilden op het eiland waren aangekomen. Robinson klom spoedig op zijn heuvel en zag dat er werkelijk een twintigtal wilden waren geland, die op het punt stonden een gevangene te slagten. Onze held sprak den sidderenden Vrijdag moed in en zeide hem, dat hij beproeven wilde om met zijne hulp de ongelukkige slagtoffers uit de handen dier barbaren te redden.

Zij wapenden zich in der haast, laadden al hunne geweren en pistolen en begaven zich toen op weg; behoedzaam drongen zij door het zware bosch, dat zich bijna tot aan het strand uitstrekte en weldra waren zij de wilden digt genoeg genaderd om duidelijk te kunnen onderscheiden hoe deze om een groot vuur zaten en bezig waren het vleesch van een der gevangenen te verslinden. Op eenigen afstand lag er een andere gebonden op het zand uitgestrekt, om welhaast het zelfde lot te ondergaan maar dit was een Europeaan en Vrijdag herkende hem als een dergenen, die in zijn vaderland een wijkplaats gevonden hadden.

Daar was geen oogenblik te verliezen, want reeds waren er twee wilden opgestaan om den armen blanke te dooden; Robinson gaf Vrijdag een teeken, zij legden hunne geweren aan en gaven te gelijk vuur. Een drietal Kanibalen vielen dood neder, eenige anderen werden gekwetst en de overigen vlogen in de grootste ontsteltenis op en wisten niet waar zij zich zouden wenden of keeren. Onze beide vrienden losten elk nog een geweerschot en sprongen toen uit het bosch te voorschijn. Robinson liep dadelijk naar den Europeaan en sneed de banden los, waarmede hij aan handen en voeten was gekneveld.

Robinson vernam van den gevangene dat hij een Spanjaard was; hij liet hem een teug rum drinken en gaf hem vervolgens een pistool en een degen, om een einde te helpen maken aan het gevecht. Terstond vloog de Spanjaard op en bood een krachtigen bijstand aan Vrijdag, die intusschen eene groote slagting onder de vlugtende vijanden had aangerigt. Slechts vier wilden slaagden er in hunne kano weder te bereiken en weg te roeijen. Robinson onderzocht nu de beide andere schuitjes en was zeer verwonderd in een derzelven nog een gevangene te vinden. Hij begon met hem los te maken en riep Vrijdag om hem te helpen; maar zoodra had deze den gevangene niet gezien of hij viel hem om den hals, kuste hem, drukte hem in zijne armen, begon te huppelen, te weenen en te lagchen en het duurde een geruimen tijd eer Robinson, na lang vragen, ten antwoord kreeg: «Mijn vader! het is mijn vader!» Robinson onderhield zich thans met den Spanjaard; terwijl Vrijdag alle mogelijke zorgen aan zijn ouden vader wijdde; vervolgens namen zij allen plaats in een der kanos, en Vrijdag bragt het vaartuig in korten tijd voor de woning zijns meesters. De twee geredden waren echter zoo zwak en pijnlijk, dat Robinson besloot eene soort van draagbaar te maken om hen daarop uit de kano naar zijn huis te kunnen vervoeren.

Weldra verzocht de Spanjaard aan Robinson om zijne lotgenooten te mogen gaan halen, die in de grootste ontbering onder de wilden leefden. Onze held stemde daarin toe, onder voorwaarde, dat zij allen de belofte zouden afleggen, hem als hunnen bevelhebber te erkennen, en, nadat de noodige toebereidselen waren gemaakt om in het onderhoud en de woning van

de nieuwe gasten te kunnen voorzien, vertrok de Spanjaard met den vader van Vrijdag in dezelfde kano, waarin zij als gevangenen op het eiland gekomen waren.

Eenige dagen verliepen er sedert hun vertrek, en op een goeden morgen beklommen Robinson en Vrijdag eene rots, om te zien of zij nog niet haast terug zouden keeren, toen zij op eenigen afstand een schip in zee ontdekten, dat, gedreven door een gunstigen wind, het eiland naderde.

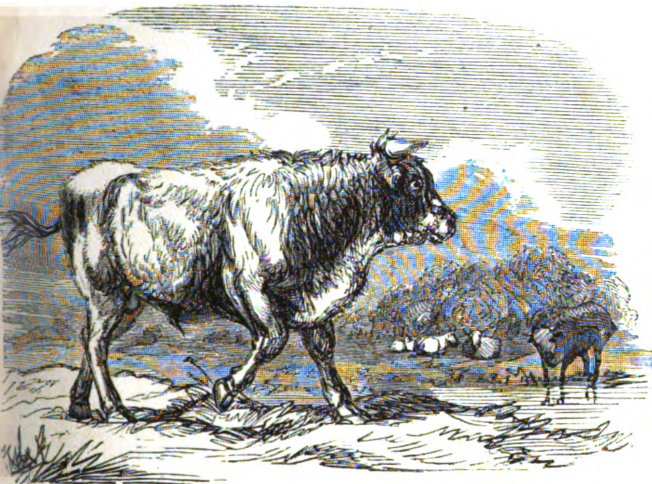
Robinson zag tot zijne groote vreugde dat de zeilen werden gereefd en de ankers uitgeworpen, en dat er eene sloep naar het strand werd afgezonden, waarschijnlijk met het doel om, zoo mogelijk, versch water in te nemen. De zeelieden waren uiterst verwonderd het hun onbekende eiland bewoond te vinden en dat nog wel door een Europeaan, en dadelijk toonden zij zich bereid Robinson bij hunnen kapitein te brengen. Deze aarzelde geen oogenblik om zoowel hem als Vrijdag op zijn schip te ontvangen, en toen nu ook de vader van dezen laatsten met de zeventien Spanjaarden op het eiland terugkwam, besloot hij hen allen mede te nemen. De Spanjaarden evenwel, waaronder er zich een paar bevonden, die zich vrouwen hadden gekozen uit de ingeboren wilden, gaven voor het grootste gedeelte het voornemen te kennen om op het eiland te blijven en aldaar eene kolonie te stichten.

Robinson zoude nu voor goed de verblijfplaats verlaten, waar hij twaalf jaren gesleten had. Hij dankte God vuriglijk voor al de weldaden, hem gedurende dat tijdsverloop geschonken, doorliep nog eenmaal de plaatsen, die hij het meest plagt te bezoeken en nam eindelijk tot een aandenken mede zijne groote muts van geitenvel, zijn regenscherm, hetwelk hij zelf vervaardigd had, en zijn trouwen papegaai.

De reis was voorspoedig en binnen weinige weken had het schip Engeland bereikt.

Robinson vernam met hevige smart dat zijne moeder overleden was; maar hij vond zijn vader weder, die hem reeds voor altijd verloren had geacht. Thans bleef hij in het midden der zijnen, begaf zich spoedig in den echt, en smaakte dubbel het geluk van het gezellige leven, waarvan hij, door zijne eigene schuld, zoo lang verstoken was geweest.

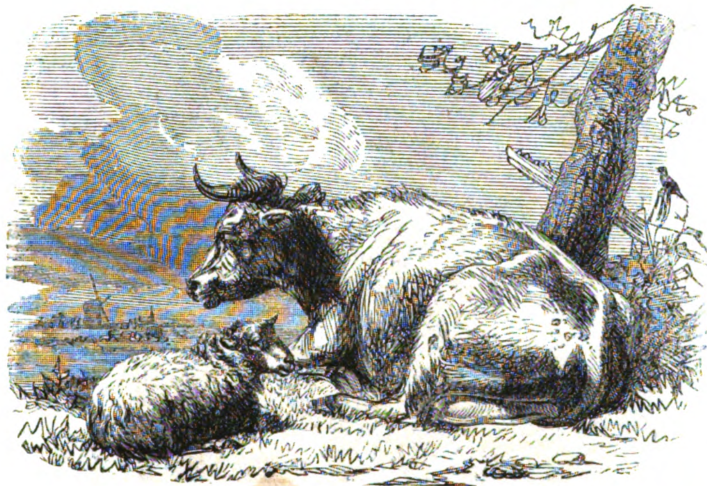
Stier.

Langarmige Aap of *Gibbon*.

Stekelvarken.

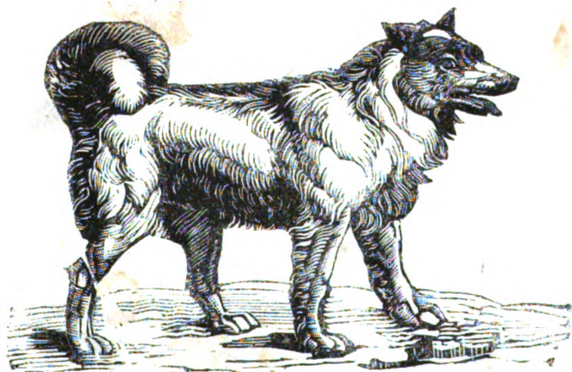
Schaap. Koe.

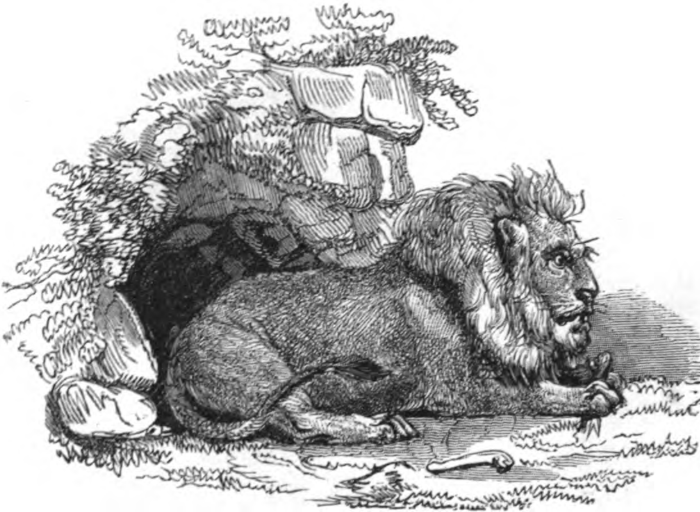
Jagthond.

Os.

Herdershond.

Leeuw.

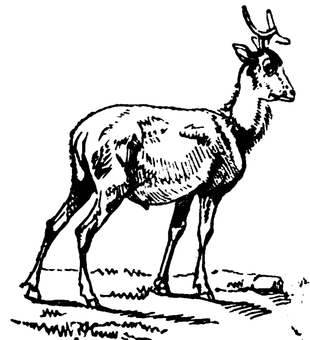
Hert.

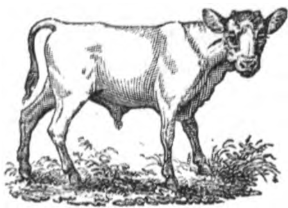
Wilde Os.

Tam Konijn.

Hinde.

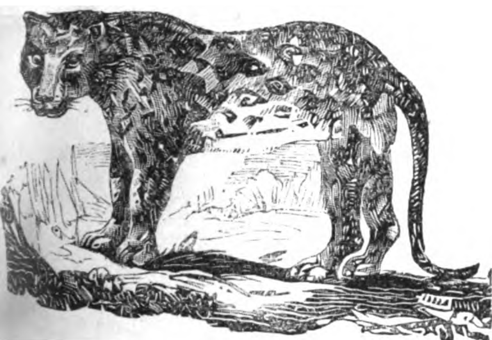
Kalf.

Kameel en Olifant.

Newfoundlandsche Hond.

Luipaard.

Kameel.

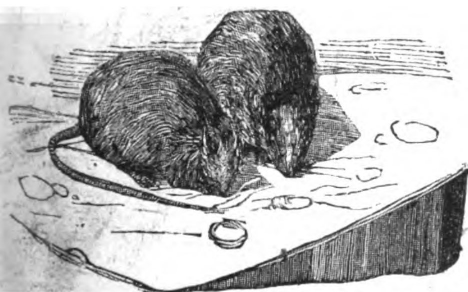
Wolf.

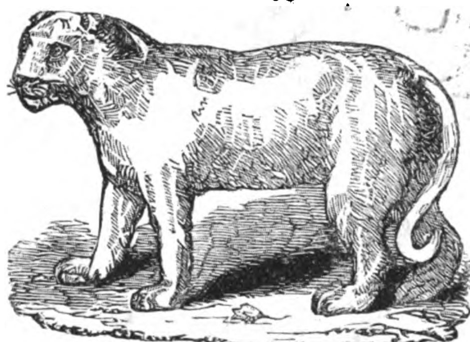
Ourang-Oetang.

Tijger.

Muizen.

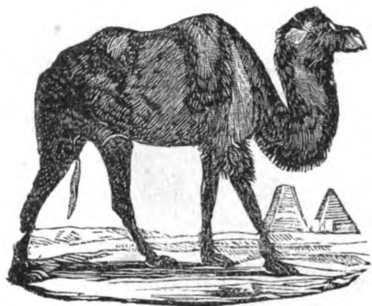
Congar.

Konijn.

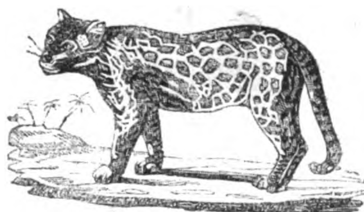

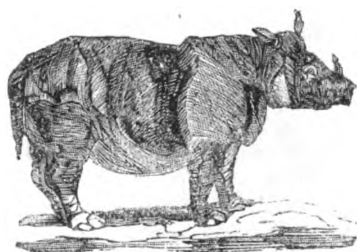
Zebra.

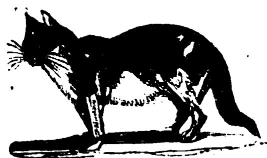

Drommedaris.

Bok.

Hyena.

Panter.

Rhinoceros.

Huiskat.

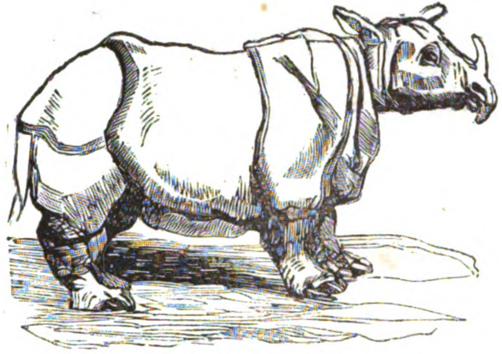

Slingeraap.

Geit.

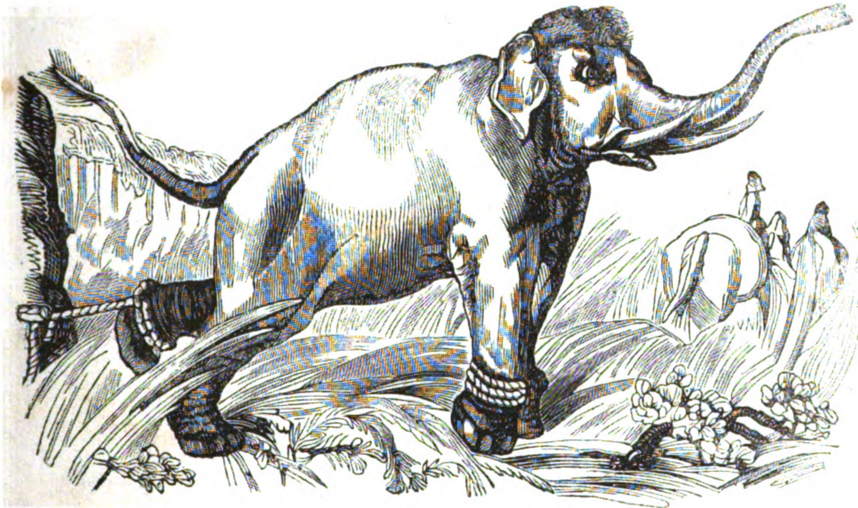

Lynx.

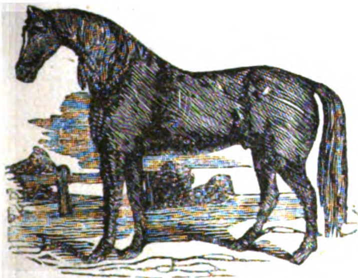
Vos.

Rhinoceros.

Olifant.

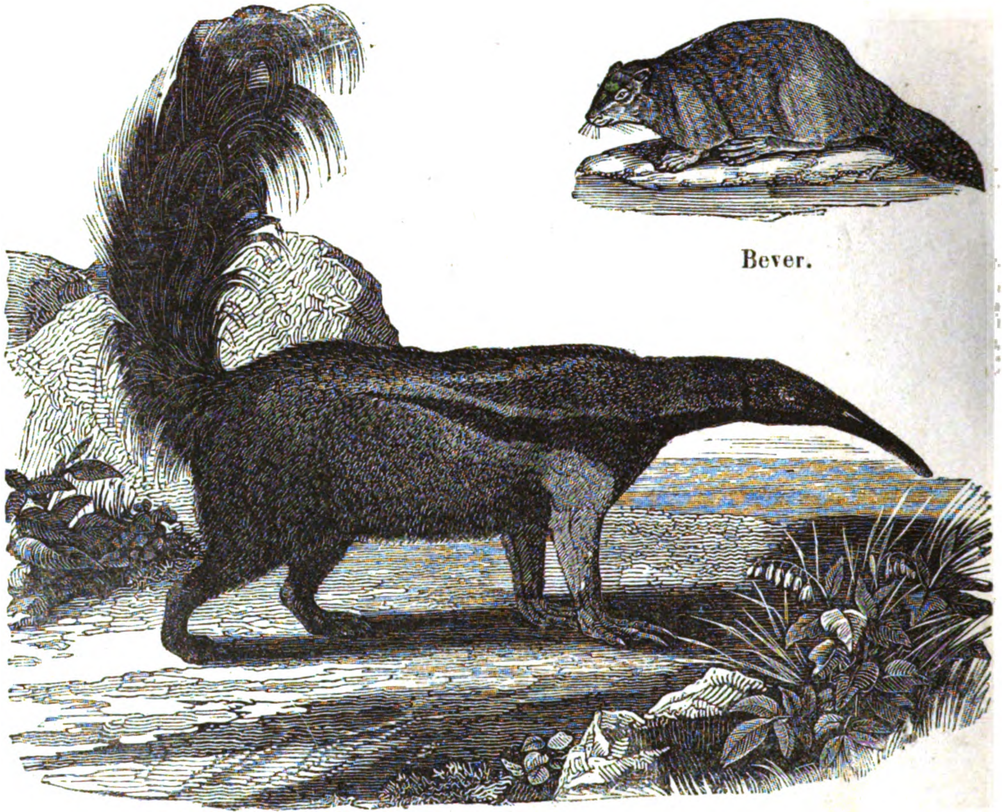
Paard.

Wezeltje.

Kangoeroe.

Bever.

Miereneter.

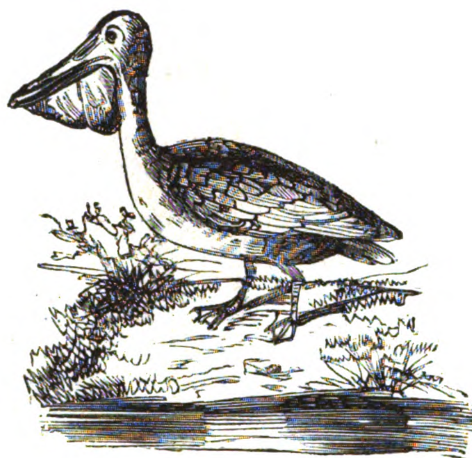

Barbarijsche Aap.

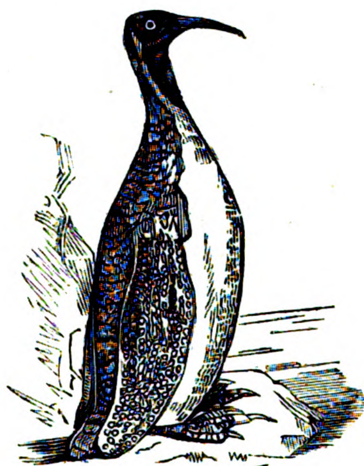
Jakhalzen.

Adelaar.

Pelikaan.

Kemphaan.

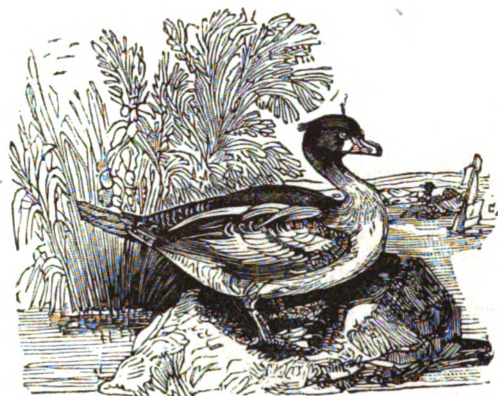

Toucan.

Fuut of Duiker.

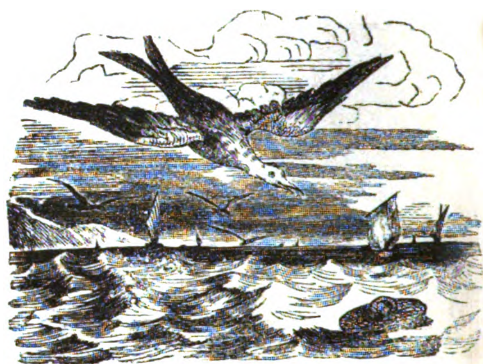

Ekster.

Reiger.

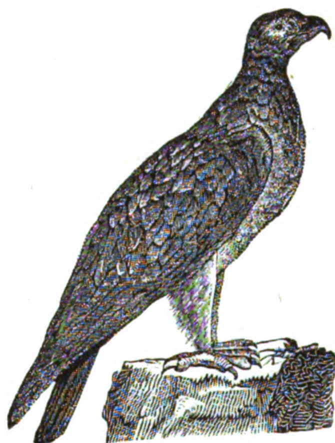

Struisvogel.

Wilde Eend.

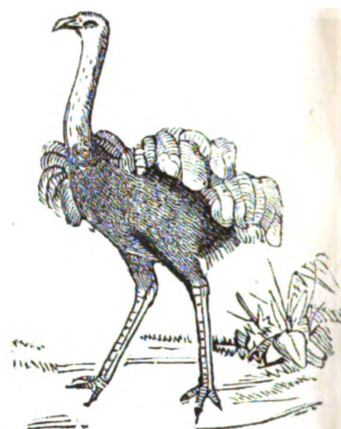
Zeemeeuw.

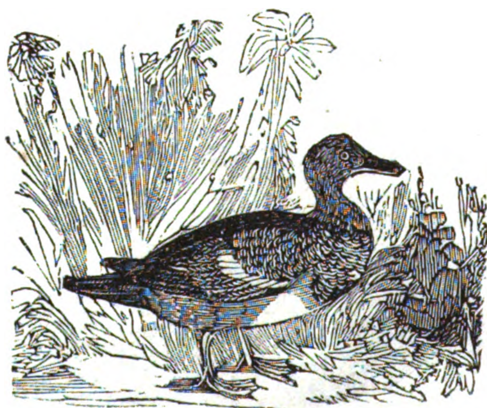
Gouden Arend.

Ooijevaar.

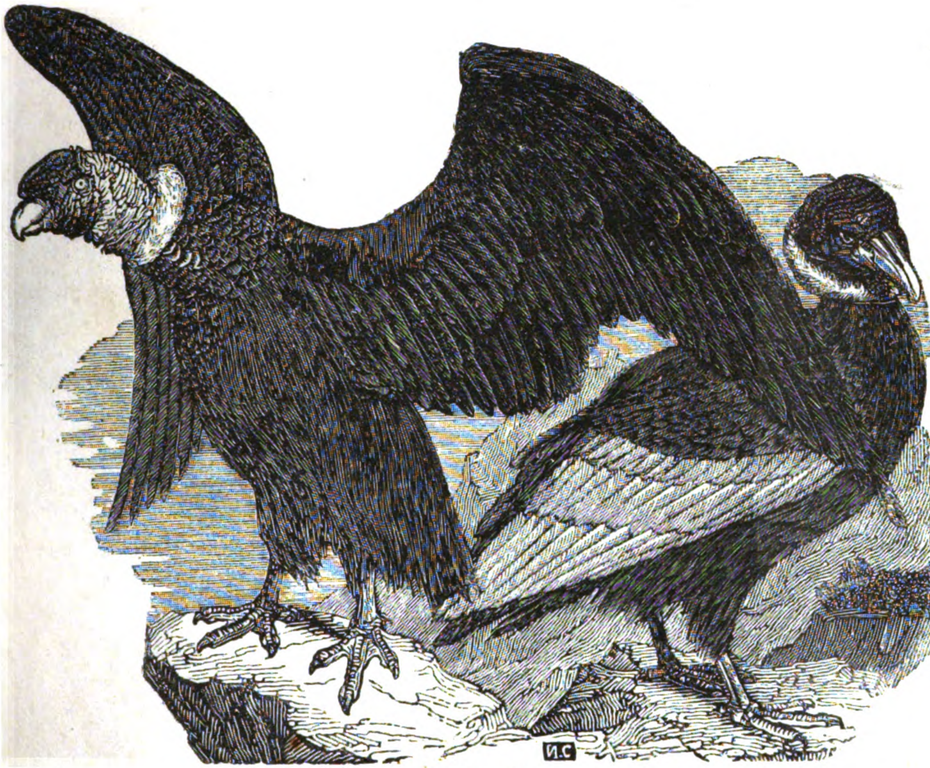
Struisvogel.

Gargany-Eend.

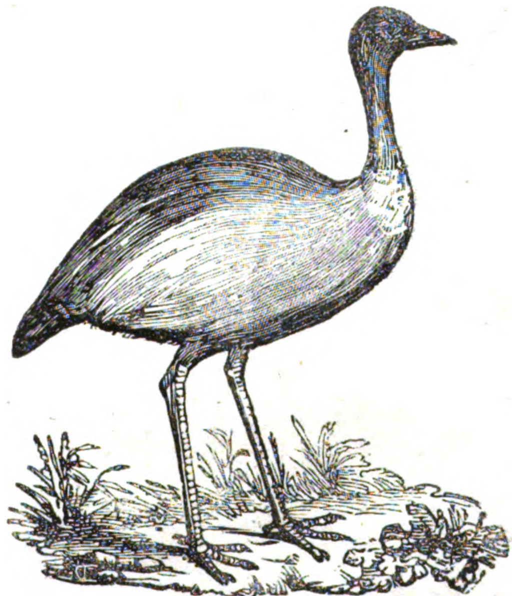
Papegaai.

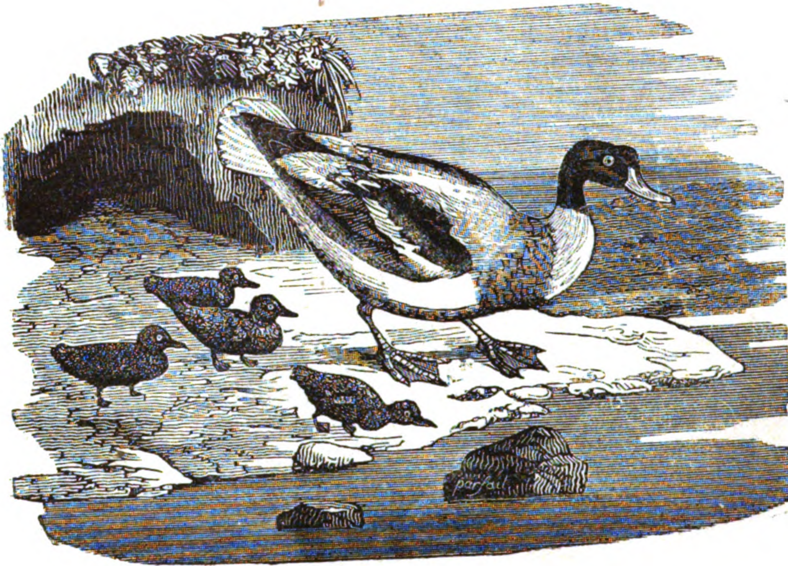
Koninklijke Gieren.

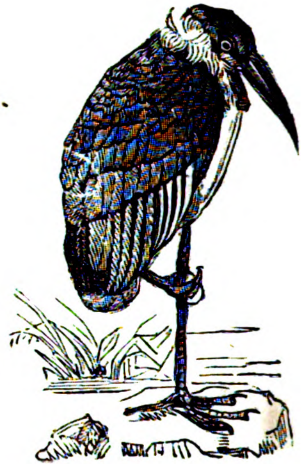
Kraanvogel.

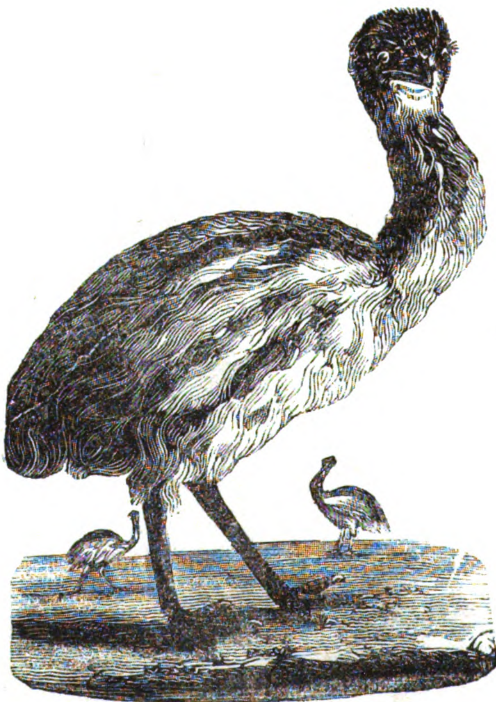
Trapgans.

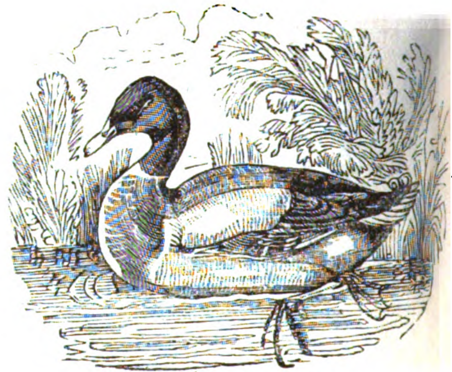
Tadorn-Eend.

Reiger.

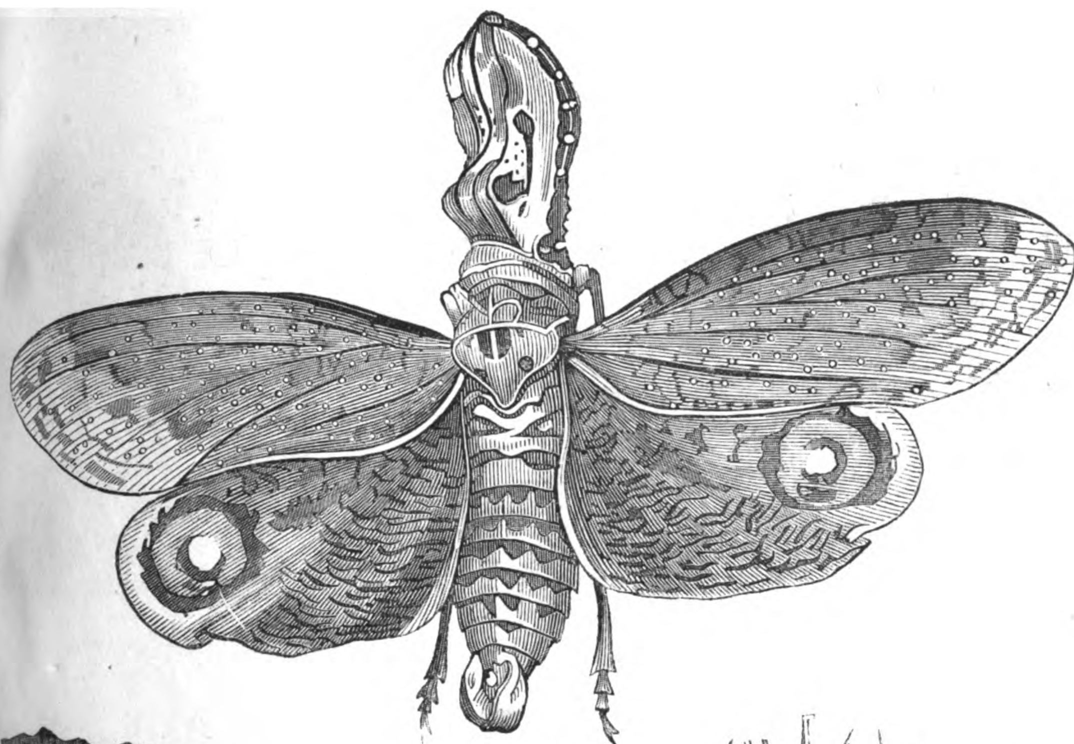
Kasuaris.

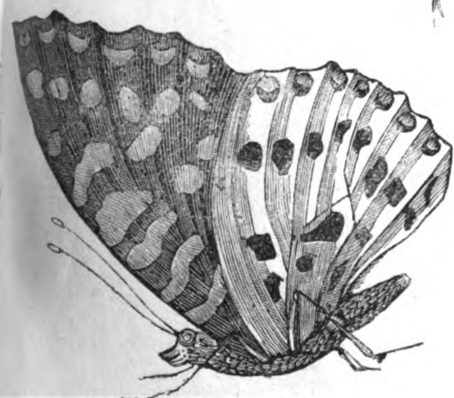
Tamme Eend.

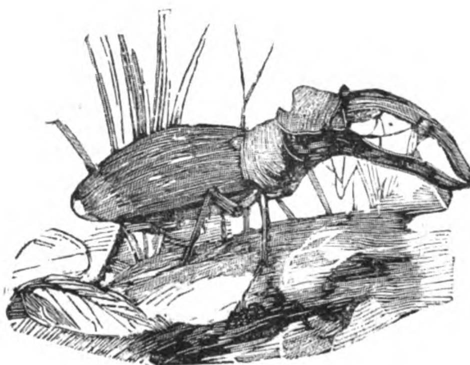
Raaf.

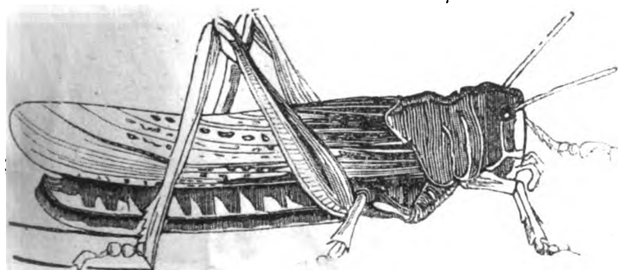
Kapel.

Vlinder.

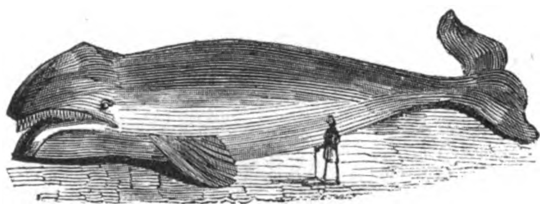
Tor.

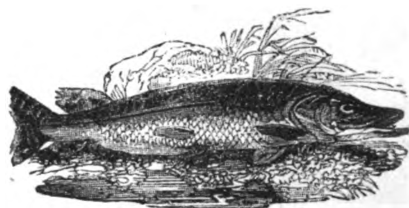
Sprinkhaan.

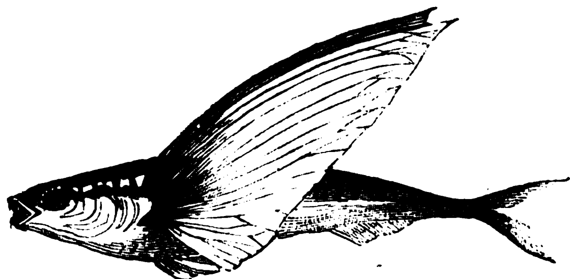
Krekel.

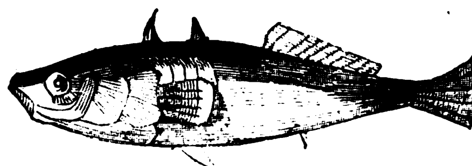
Walvisch.

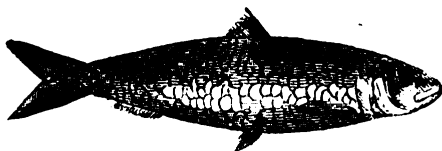
Snoek.

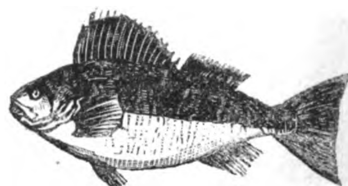
Vliegende Visch.

Makreel.

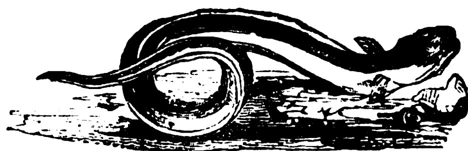
Haring.

Goudvisch.

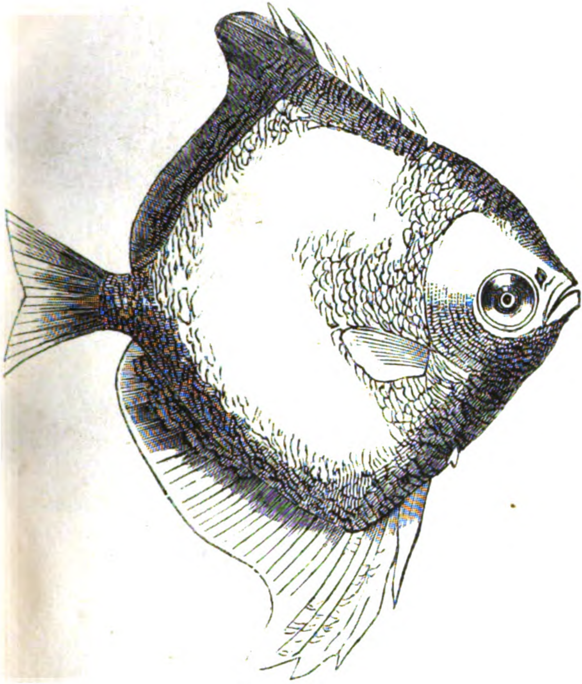
Zeekat.

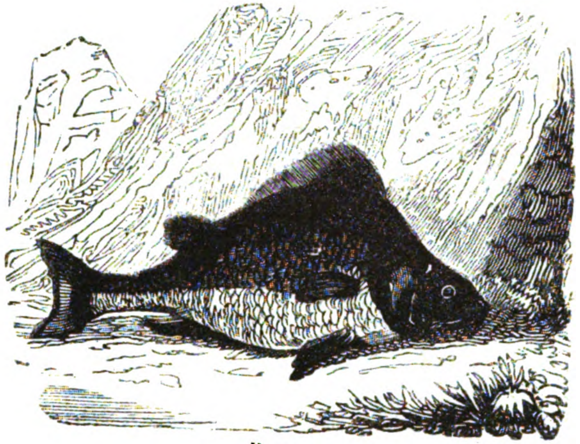
Zeeslang.

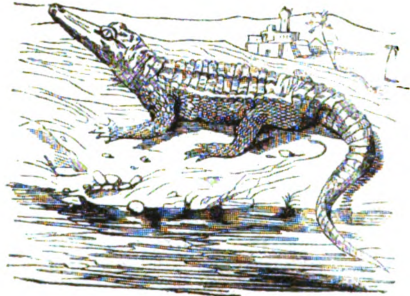
Zalm.

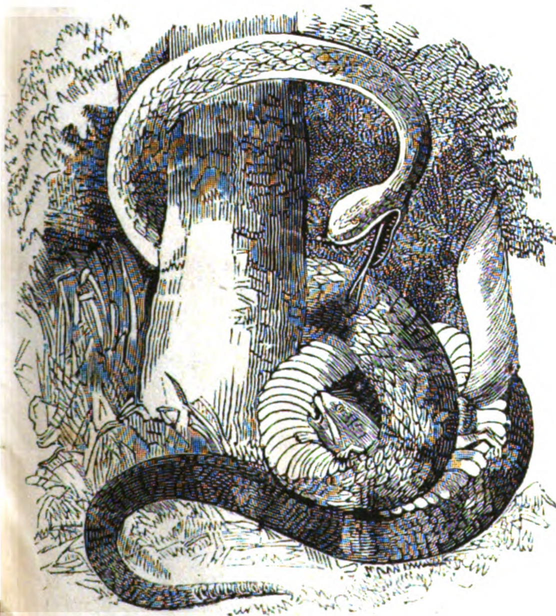
Tarbot.

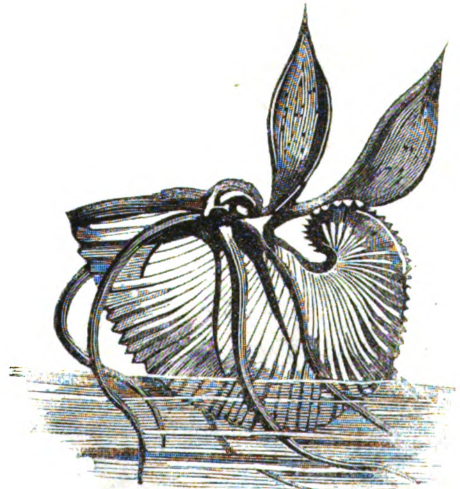
Baars.

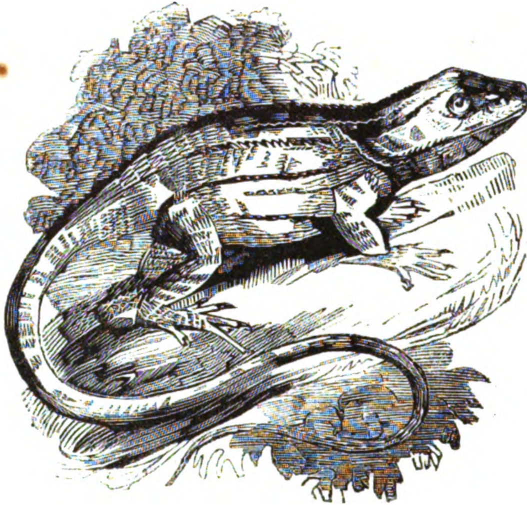
Krokodil.

Ratel-Slang.

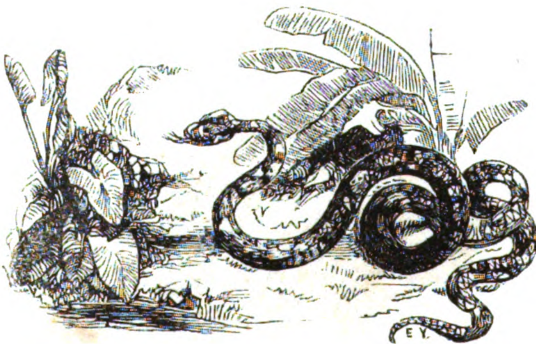
Papieren Nautulus.

Hagedis.

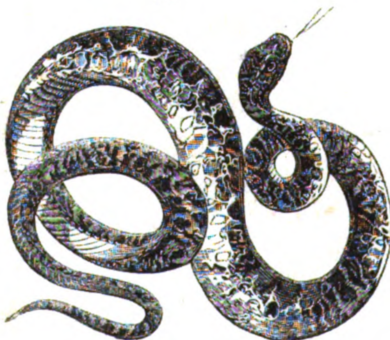
Kikvorsch.

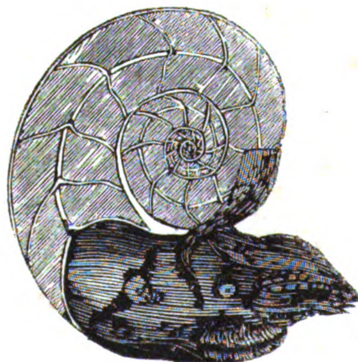
Jiboa.

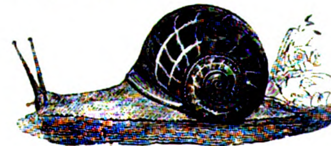
Vergiftige Slang.

Boa Constrictor.

Zeeslak.

Slak.

Schildpad.

DE RAREKIEK

VAN

KORPORAAL SMIT.

Stoort je niet aan Kermiskluchten,
Hoort niet naar Hansworstentaal!

Kijkt eens liever door het glaasje
Van den kreuplen Korporaal. —
'k Heb vertooningen in soorten,
Heel curieus om aan te zien.
Komt bij d'ouden invaliede,
Heeren, burgers, buitenlien!

Dat 's de Sultan van Turkije,
Die de halve maan regeert;
Die niet drinkt als melk en water,
En zijn langen baard nooit scheert.

Dit is een van zijn slavinnen;
In haar koursje, naauw en net,
Moet ze een hoepsa voor hem dansen,
Ziet maar hoe ze 't voetje zet.
Met geleende pronk en kleuren
Maakt ze wel een goede sier:
Maar ze heeft het toch niet prettig;
'k Houd meer van de dames hier!

Weêr een andere vertooning!
ooije stad?
lorie,
had!
,

Met de kerk van Notre-Dame,

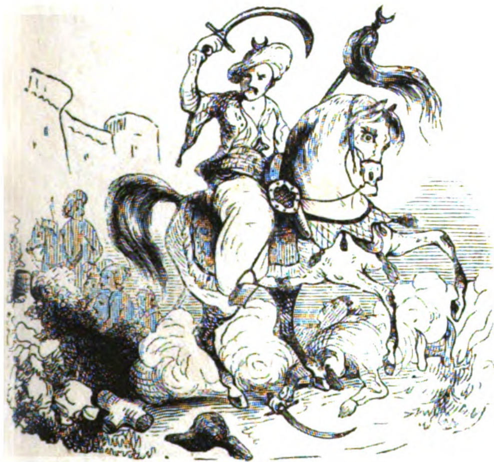
't Standbeeld van Napoleon.
Van Napoleon gesproken,
'k Blijf graag bij mijn apropos,
Vóór hem vocht ik bij de Russen,
Tegen hem bij Waterloo.
Wil je 'm zien den grooten Keizer?
Dames, heeren, geeft wel acht!

Ziet, wat tuurt hij door zijn kijker,
Vol van moed en dol van magt,
Met zijn korte, dikke beenen,
En zijn kleinen lagen hoed,
En zijn jas en langen degen,
En een laars aan iedren voet!

Dat was ook een vechtersbaasje!
Die heet Godfried van Bouillon,
Die de Mooren heeft bevochten
En het heil'ge land verwon.

Hier is Soliman de groote,
Uit het oud Jeruzalem,
Of, zoo ik mij mogt vergissen,
Dan een Generaal van hem,
Die met Godfried heeft gestreden,
Bloed om bloed en nijd voor nijd;
Eindlijk moest hij 't laten zitten,
Want hij was zijn asem kwijt.

Nu attentie voor wat anders!
'k Toon je thans een valkenier;
Met dien vogel vangt hij vogels,
't Is een zeer vernuftig dier!
Jongens, zaagt jelui ooit valken?
Niet? dan is 't een groot geluk,
Dat je er hier een mag aanschouwen!
Rrrt! alweêr een ander stuk.

Wel, wat zeg je van die huizen?
Sober zegt jelui misschien?

24

Huizen zijn 't van Batavieren.
Heb je ze ooit wel meer gezien?
Kijkt, de deur staat altoos open;
Niet heel bang voor togt of kou,
Woonden daarin ruwe knapen,
Sterk van ligchaam, kloek van bouw :
'k Geef je er hier een om te aanschouwen.

't Is geen fat gelijk je ziet!
Maar de snijders van die dagen,
Hadden onze snid nog niet.
Weet je 't al? De Batavieren,
Vonden 't land uit waar je in woont;
En betwistten 't andre volken,
Hadden die hun lust betoond
Om voor hen den pot te kooken
En te huizen op hun land, —
Als bij voorbeeld de Romeinen;
Zie daar heb je zulk een kwant!

Daarom dachten de Romeinen :
Zulke kloeke, dappre maats,
Moeten we op ons handje houden,
En ze werden kameraads.
Batavieren en Romeinen
Zijn nu dood en lang te niet.

Dat zijn andren supplianten,
Die je hier thans voor je ziet.
't Zijn, de mummies uit Egijpte,
Die zoo dood zijn als een pier,
Maar toch zijn in stand gebleven,
Sinds een duizend jaar drie, vier,
Want hun corpus is gebalsemd
Met ik weet niet wat voor kruid;

Maar je vat, ze zien er even,
Als gedroogde peeren uit.

Daar komt waarlijk Pietje Naarstig,
Met zijn boeken en zijn lei,
Stapt hij vrolijk schoolwaarts henen,
Pietje Naarstig! als ik zei.

Rrt! daar krijg jelui een schouwspel
Van een ridder met zijn lief,
Maar ze wil niets van hem weten,
En hij krijgt een afscheidsbrief.
Ach, hij rijdt weemoedig henen,
Met zijn ezels en zijn knecht.

Naderhand had wel de dame
Daar berouw van, als men zegt;
En ze stond van spijt te zuchten,
Even als in dit tafreel.

Maar de man nam 't aan voor meenens,
En trok naar zijn oud kasteel.

Ziet, daar staat hij voor zijn wallen,
En hij weent daar als een kind,
Wijl hij haar nu heeft verloren,
Die hij eens zoo heeft bemind.
Zoo versleet hij gansche dagen,
Kreet zoo lang zijne oogen nat,
Tot een briefje hem vermeldde
Dat hij nog te hopen had.
IJlings sprong hij in het rijtuig,
Dat ik hier te aanschouwen bied,

En begaf zich naar zijn liefje
En ze ontweek den Ridder niet;
Toen was alle smart geweken
En ze dronken hypocras,

Die voor 't bruidspaar bij d'apteker,
Met veel geur getrokken was.
En zoo endde deez historie,
Tot de vreugde van het paar!
Als je 't soms niet wilt gelooven,
Ook al goed! Dan laat je 't maar!
Nu attentie voor dien roover.

Met zijn vreeslijk aangezigt:
't Is Rinaldo Rinaldini,
Die veel snoodheid heeft verrigt;
Uit spelonken en uit holen.
Schoot hij als een slang venijn;
Hij at kindren als garnalen,
En dronk bloed als porterwijn.
Maar je voelt, dat wordt wat aaklig,
En daar slaap je 's nachts niet van;
'k Heb ook vrolijker histories;
Rrt! alweer een ander plan!

Zie je daar die maskerade,
Die twee beeren tot een span,

En dien kerel met zijn slaapmuts,
En dien hooggezeten man?
En dien tamboer en dien satan,
En dat vaandel en die piek,
En die dolle waterspuiters
En dien Neger en dien Griek?
't Is 't passeren van de linie,
Of het groot Neptunus-feest,
't Is zoo prettig of je er bij waart,
Of je 't in de boeken leest.

Dat 's de keizer der Chinezen,
Met een naald door zijn chakot,
Zie zijn stekelbaard eens hangen
Over halskraag en jabot.
Als hij lacht, dan lacht heel China,
Niest hij — dan niest groot en klein,
En 't paleis waarin hij zetelt
Is van klinkklaar porselein.
En de man, die 'k nu zal toonen,
Is zijn eerste huismandril.
Hij ziet in des keizers oogen
Wat de keizer hebben wil.
Zie je gaarne vreemde volken,
'k Heb er dan nog meer te zien.
Geef wel acht! die woeste kerel

Is een echte Bedouien,
Die de Franschen gaat bevechten
Met zijn half geveld geweer;
Achter rots en boom verscholen,
Legt hij straks zijn vijand neêr.
Maar wanneer je meer mogt houden
Van een vredelievend man,
Nu, hoe vind je, waarde vrienden,
Deze brave Bergschot dan?

Eenzaam zit hij op zijn rotsen,
Haalt zijn toonen uit zijn luit
En de geitjes, die er grazen,
Dartlen over heî en kruid.
En wat zeg je van deez juffer?
Ze is geen dame van Parijs!

Ze is een jeugdig Esquimootje,
Levend tusschen sneeuw en ijs.
Ging je daar met haar uit wandlen,
'k Wed je werd er paersch en blaauw,
Maar een Esquimoosche dame,
Weet heel weinig van de koû.

Kijk dat scheepje vaart om haring,

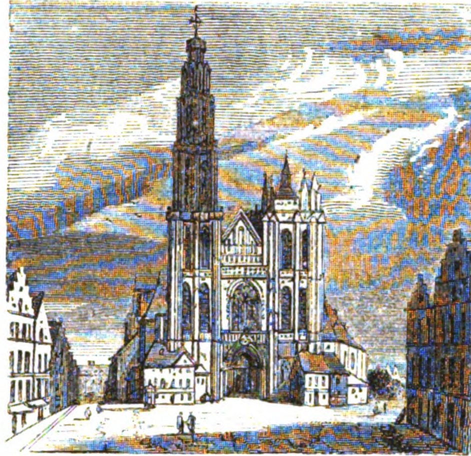

Haring, die je zeker lust;
Op den achtergrond ontwaar je
Ook een deel der Schotsche kust;
Zie, de stuurman, die aan 't roer zit,
Stuurt het scheepje naar zijn zin,
En hij loopt straks met zijn hoeker
Gindsche Schotsche haven in.
't Voorstel dat ik thans ga geven,
Is genaamd liefdadigheid.

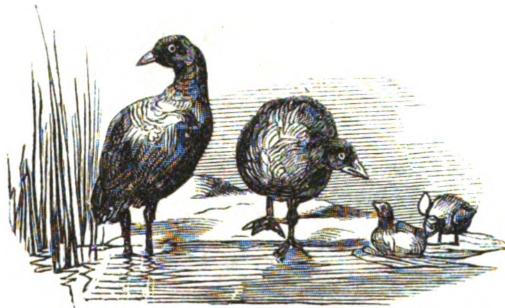
Zie eens hoe een teuge waters,
Aan die arme tobster vleit;

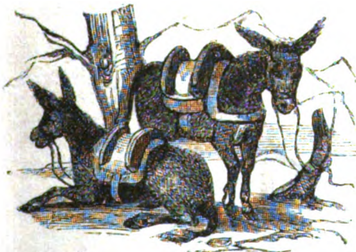
Daarom, wees toch nooit hardvochtig,
Als soms de armoê tot u bidt,
Hij, die weldoet is gelukkig,
Dat verklaart u de oude Smit.
Nu alweêr wat anders jongens!
Vind je dat gebouw niet mooi?
't Is Antwerpens kathedrale,
Prachtig door haar grootschen tooi.
Ziet die toren is ten minste
Vier d'half honderd voeten hoog:
En men gaat de hoofdkerk binnen
Door dien schoon gothieken boog.
En nu moet ik afscheid nemen;
Vrienden tot een andermaal,
Maar weêrhoud dan niet je gunsten
Aan den ouden korporaal!

BLADVULLING.

FABELEN.

Voorwoord.

abelen zijn kleine spiegels, die elke op zich zelve staande waarheid duidelijk weder geven; de menschen worden er met hunne gebreken en dwaasheden in afgeschilderd, en daartoe kunnen drie verschillende zinnebeelden of *symbolen* gebruikt worden; men kan de menschen zelven handelende invoeren, men kan bovennatuurlijke en allegorische wezens voorstellen, zoo als in tooversprookjes, of eindelijk dieren en onbezielde voorwerpen op menschelijke wijze laten spreken en handelen. Dit laatste is misschien het beste, juist omdat er alle waarschijnlijkheid aan ontbreekt; want de fabel moet altijd een spiegel blijven, die enkel het beeld weêrgeeft; maar mag eigenlijk dat beeld zelf niet worden.

Onder de nieuwere schrijvers, die hunne talenten aan fabelen hebben gewijd, bekleedt de Fransche dichter *Jean de La Fontaine* voorzeker de eerste plaats. Hij leefde van 1621 tot 1695. Zijne werken zijn en zullen altijd blijven een sieraad der Fransche letterkunde en een goudmijn voor elk, die onvervalschte zedeleer zoekt; maar ook voor kinderen zijn fabelen zeer geschikt: «hetgeen ze ons voorstellen,» zegt *La Fontaine* zelf, «bevestigt menschen van meerderen leeftijd in de kennis, die zij door ondervinding gekregen hebben, en leert den kinderen wat zij moeten weten. Daar deze de wereld pas zijn ingetreden, kennen zij hare bewoners nog niet, evenmin als zich zelven: men moet hen die onkunde zooveel mogelijk trachten te ontnemen men moet hen leeren wat een leeuw, wat een vos, of eenig ander dier is, en waarom men soms een mensch bij dien vos of bij dien leeuw vergelijkt.»

FABELEN.

Wat een man als *La Fontaine* aanraadt, kan zeker niet anders dan goed wezen, en daarom willen wij onzen jeugdigen lezers den inhoud van eenige zijner fabelen kortelijk mededeelen, in de hoop dat dit weinige moge strekken om den lust bij hen op te wekken, ze spoedig allen in hunnen schoonen oorspronkelijken vorm te leeren kennen.

---

1. *De Kikvorsch, die zich zoo groot wil maken als de Os.*

Een kikvorsch zag eens een os, wiens groote gestalte aan het kleine dier zeer benijdenswaardig voorkwam. De kikvorsch begon zich uit te zetten, blies zich op en deed alle mogelijke moeite om even groot te worden als de os. «Ziet toch!» riep hij, «is het zoo genoeg? Ben ik er niet al?» — «Och neen,» was het antwoord. «Nu dan?» — «Volstrekt niet.» — «Dan heb ik het nu toch gewonnen?» — «Het lijkt er niemendal naar.» Het kleine beestje blies zich zoo lang op tot dat het eindelijk barstte.

De wereld is vol menschen, die niet wijzer zijn; iedere burger wil mooije huizen bouwen, net als een groot heer; ieder klein prinsje wil ambassadeurs hebben en ieder jonkertje, een jockey.

II. *De Wolf en het Lam.*

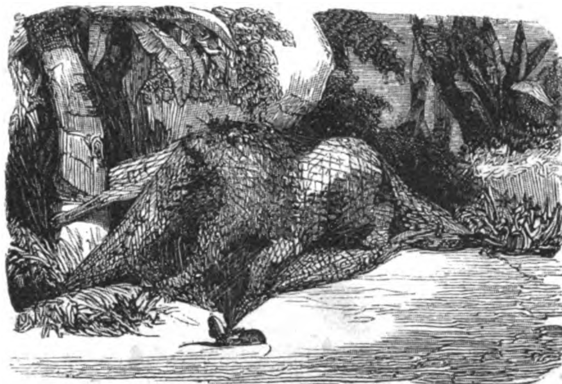

ltijd heeft de sterkste gelijk; het volgende zal het ons aantoonen.

Een lam leschte zijn dorst in een helder vlietend water, toen er eensklaps een hongerige wolf te voorschijn kwam, die het onschuldige dier op woedenden toon toevoegde: « Wat maakt je zoo stout om mijn drinkwater te bederven? Gij zult de straf voor die vermetelheid niet ontloopen. » — « Sire! » antwoordt het lam, « Uwe Majesteit moet zich niet zoo boos maken; maar liever bedenken dat ik mij meer dan twintig passen van de plaats bevind, waar Uwe Majesteit gewoonlijk haar dorst lescht en dat ik dus onmogelijk Uwer Majesteits drinkwater kan bederven. » — « Gij bederft het wèl! » herneemt het wreede dier, « en daarenboven weet ik, dat gij mij verleden jaar belasterd hebt. » — « Hoe zou ik dat hebben kunnen doen, terwijl ik nog niet geboren was? » vroeg het lam; « ik zuig nog. » — « Nu als gij het niet geweest zijt, dan is het een broêr van je. » — « Ik heb er geen. » — « Dan is het iemand van je familje; want gij ontziet mij niet bijzonder veel, gij, noch de uwen, noch uwe herders, noch uwe honden. Men heeft het mij gezegd, en ik zal mij wreken. » Onder het uiten dezer laatste woorden greep de wolf het lam aan, bragt het in het bosch en at het zonder verdere omstandigheden op.

III. *De Leeuw en de Rat.*

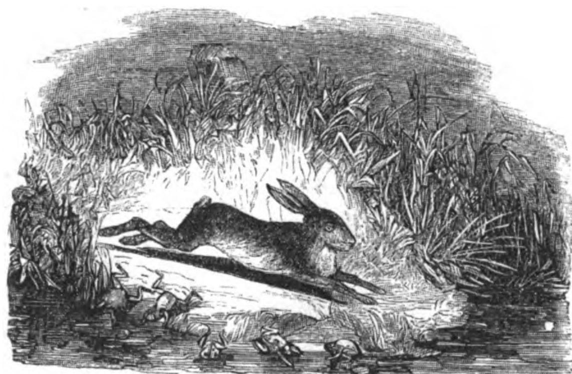

en moet steeds iedereen zooveel mogelijk van dienst wezen; want men weet nooit hoe men iemand noodig kan hebben, al is hij nog zoo gering. Deze fabel zal het ons leeren.

Eene rat kwam eens vrij onbezonnen uit den grond kruipen, juist tusschen de pooten van een leeuw. De Koning der dieren toonde wie hij was en schonk haar genade. Deze weldaad ging niet verloren, ofschoon niemand het zou gedacht hebben, dat een leeuw ooit de hulp eener rat zou behoeven. Intusschen gebeurde het toch dat die leeuw, bij het uitkomen van een bosch, in een gespannen net gevangen raakte, en hoe hard hij ook brulde, hij kon er zich maar niet van ontdoen. Mevrouw rat kwam aanloopen en weerde hare tandjes zoo dapper, dat zij eene maas los kreeg, waardoor het gansche werk uit elkaâr ging.

Geduld en lengte van tijd gaan boven kracht en woede.

IV. *De Haas en de Kikvorschen.*

en haas zat in zijn leger te peinzen; wat wou een haas ook anders in zijn leger doen? Hij haalde zich allerlei muizennesten in het hoofd, want even als zijn gansche geslacht, was het een droefgeestig dier, dat verteerd werd door gedurige vrees. «Iemand, die van nature bang is,» zei hij bij zich zelven, «is toch een ongelukkig wezen! Hij kan niet eens met rust eten, smaakt nooit een onvergald genoegen en wordt gedurig

door schrik bevangen. Zóó moet ik mijn leven slijten en die verwenschte schuwheid verhindert mij zelfs anders dan met opene oogen te slapen. Verbeter u! hoor ik den een of anderen wijsneus zeggen; ja wel, alsof er een geneesmiddel voor de vrees bestond! Ik geloof zelfs, dat de menschen eigenlijk net zoowel bang zijn als ik.» Dus redeneerde onze haas en stak intusschen angstig de ooren op; hij was schroomvallig, ongerust, en het geringste windje, eene schaduw, een niets, alles joeg hem de koorts op het lijf. Daar hoort het zwaarmoedige beest, midden tusschen zijne droomerijen in, een klein gerucht: het was voldoende om hem uit zijn leger op te jagen. Al vlugtend kwam hij op den oever van een vijver. Terstond springen er een menigte kikvorschen in het water of zij verschuilen zich in hunne verborgene woningen. «Aha!» sprak de haas, «ik laat anderen het zelfde doen, wat aan mij geschiedt! Mijne tegenwoordigheid jaagt ook vrees aan en ik breng de schrik in een geheel leger! Waar weêrga, haal ik dien moed van daan? Hoe? Er bestaan dieren, die beven voor mij! Ik ben dus een oorlogsbliksem! Ik zie wel dat er niemand op de wereld zulk een lafaard kan wezen, of hij vindt nog zijn meester.»

V. *De Raaf, die den Arend wil nabootsen.*

De koning der vogelen greep een schaap in zijne klaauwen vast en voerde het mede naar zijne hooge woonplaats op de rotsen; een raaf, hierbij tegenwoordig, en die wel is waar zwakker, doch niet minder gulzig was, wilde terstond het zelfde doen. Hij vloog rond de kudde heen en koos zich onder die honderd schapen, een waar offerschaap

uit, zoo dik, vet en welgedaan was het. «Jongens!» zeide onze raaf, terwijl hij het met de oogen verslond, «ik weet niet wie je minne was, maar je vleesch komt mij voor kostelijk te zijn; gij zult mij dan ook ter prooi verstrekken.» Dus spreekt hij en daalt neder op het blatende dier; maar dit woog zwaarder dan een kaasje, en daarenboven was de vacht bijzonder dik. De arme raaf verwarde met zijne pooten in de lange wol, zoodat hij onmogelijk weêr weg kon vliegen. Thans kwam de herder en maakte zich van den vogel meester, hij sloot hem goed en wel in eene kooi op en gaf hem aan zijne kinderen om er mede te spelen.

De gevolgtrekkingen zijn gemakkelijk te maken : men moet zijne krachten kennen; — kleine dieven hangt men op en groote laat men loopen; — het voorbeeld is een gevaarlijk lokaas; — alle uitzuigers zijn geen groote heeren — en waar de wesp doorkomt, verliest een mugje vaak het leven.

VI. *De Kat herschapen in eene Vrouw.*

Er was eens een man, die dol veel hield van zijne poes; hij vond haar aardig, mooi en bevallig, en als zij maauwde werd hij geheel en al verteederd door haar zachten toon: hij was eigenlijk nog gekker dan een gek. Die man nu bad en huilde en tooverde zoolang, dat het noodlot eindelijk op een goeden morgen, zijne poes in eene vrouw veranderde; en nog dien zelfden ochtend verhief meester dwaas haar tot zijne echtgenoote. Thans werd hij even gek van liefde, als hij het vroeger van vriendschap geweest was. Nooit wekte zelfs de schoonste dame zooveel teederheid op bij haar minnaar, als deze nieuwbakken gade inboezemde aan haren gemaal. Hij liefkoosde haar, zij vleide hem en toch vond hij er niets poesachtigs meer in; ja, hij dreef zijne dwaling zelfs zoo ver, dat hij geloofde eene volmaakte vrouw gehuwd te hebben. Op zekeren avond echter kwamen er een paar muizen in de kamer en ziet! terstond was Mevrouw op de been; in 't eerst kon zij ze niet vangen, doch toen de muizen weder terug kwamen, paste zij beter op, — de diertjes waren trouwens ook niet zoo heel bang meer voor haar, nu zij van gedaante verwisseld was. Ook in het vervolg bleef de muizenjagt altijd eene groote aantrekkelijkheid voor haar behouden : zoo veel kracht heeft de natuurlijke geaardheid!

Die geaardheid geeft nergens om; het is met haar even als met een vat, waarin, nadat het eenigen tijd gebruikt is, het vocht trekt, of met een kleed, dat eindelijk zijne vaste vouwen aanneemt. Te vergeefs tracht men haar eene andere rigting te geven; wat men ook doen moge, men kan haar niet herscheppen. Zweep- noch stokslagen kunnen haar andere manieren leeren, en al waart gij van top tot teen gewapend, gij zoudt haar toch niet meester worden. Sluit de deur voor haren neus digt, dan klimt zij de ramen door weêr naar binnen.

VII. *De Kikvorschen, die om een Koning vragen.*

Het verveelde op een mooijen dag aan de kikvorschen om langer eene republiek uit te maken en zij maalden zoolang, dat Jupijn hun eindelijk een koning gaf. Er kwam een vorst van een uiterst stillen aard uit den hemel vallen; maar toch was het geweld, door dien val veroorzaakt, zoo groot, dat de bewoners der moerassen, die gekkelijk vreesachtig zijn, zoo gaauw mogelijk het hazenpad kozen en zich onder water, in het riet, tusschen de biezen en in allerhande gaten verstopten. Lang duurde het eer, iemand het durfde wagen den nieuwen vorst te aanschouwen, dien zij voor een vreeselijken reus hielden. — Maar ziet! het was een balk, wiens ernsthaftig voorkomen den eersten den besten kikvorsch, die zijne schuilplaats schoorvoetend verliet, angstig deed terugdeinzen. Nogtans naderde hij eindelijk al sidderend; een tweede en derde volgden hem en van lieverlede kwam er een gansche troep bijeen. Weldra werden zij zoo familiaar, dat zij op des konings schouder sprongen, en de goede vorst verdroeg het en hield zich steeds zoo stil als een muis.

Dit verdroot het kikvorschen-volkje welhaast wederom en Jupijn kreeg hoofdpijn van het ge schreeuw: «geef ons een koning, die zich beweegt!» De opperste der goden zond hun thans een kraanvogel, die hen op zijn gemak dood maakte en opat. Daar begonnen de kikvorschen te klagen, nog veel harder dan te voren; doch Jupijn sprak: «wat denk jullui wel? Wil je mij nu de wet stellen? Gij moest stilletjes gebleven zijn bij uwen voormaligen regeringsvorm; maar dat niet gedaan hebbende, moest gij tevreden zijn geweest met uw' eersten koning, die goed en zachtmoedig was, en thans zou ik je raden, je maar bij dezen te houden, uit vrees van er anders een te krijgen, die nog ongemakkelijker is.»

VIII. *De Wolf en de Ooijevaar.*

Wolven zijn gulzig en eens had een hunner op een vrolijken maaltijd zoodanig geschrokt, dat hij er bijkans het leven bij liet: er bleef hem een been boven in de keel steken. Gelukkig voor den wolf, die niet meer schreeuwen kon, kwam er een ooijevaar digt langs hem heen. Hij wenkte dien en de langbeenige heelmeester begaf zich dadelijk aan den slag. Het gelukte hem het been er gaaf uit te halen en toen vroeg hij om zijn loon. «Uw loon!» herhaalde de wolf. «Loop heen, je dolt met mij! Hoe! is het u nog niet genoeg dat gij den kop ongedeerd uit mijn keel hebt teruggetrokken? Scheer je weg, je bent een ondankbare, en gij moogt u wel wachten, ooit weêr onder mijn bereik te komen!»

IX. *De Kat en de oude Rat.*

Eene kat, de schrik der ratten en de verdelger der muizen, begon te merken, dat die diertjes zich, uit vrees voor haar, in hunne verborgenste schuilhoeken opgesloten hadden, zoodat zij er geen enkele meer vinden kon. Onze poes hing zich nu aan eene zoldering op, met den kop naar omlaag, en deed als of zij dood was; maar het olijke dier hield zich met de achterpooten aan een paar touwen vast. Het muizen-volkje dacht dat de kat werkelijk gehangen was geworden : misschien omdat zij een gebraden hoentje of een stuk kaas weggekaapt, iemand gekrabt, of iets gebroken had; in 't kort dat men het verwenschte beest eindelijk zijne welverdiende straf had laten ondergaan. Allen waren zij het daar over eens, dat zij feest zouden vieren op den dag waarop de kat zou begraven worden. Zij staken den neus eens buiten hun nest, keken zoo wat rond, kropen weêr weg, deden toen een pas of twee en begonnen eindelijk vrolijk in de rondte te dansen en te springen. Maar de pret was gaauw uit; de gehangene werd weder levend, liet zich op den grond vallen en hapte er menigeen op. « We kennen nog meer zulke kunstjes, » sprak de poes, terwijl zij zich dapper te goed deed, « mijne krijgslisten zijn nog lang niet uitgeput, en uwe schuilhoeken zullen u niet baten, al zijn ze nog zoo verborgen, dat verzeker ik je; vroeg of laat krijg ik je allemaal binnen. » De kat was eene goede profetes : op een anderen keer verschalkte zij de muizen nogmaals. Zij rolde zich ferm om in het meel, en toen ze goed wit was,

kroop zij stilletjes in eene openstaande kast. Zij had het fijn overlegd, want de muizen liepen weder in den val. Één rat echter naderde de meelkast niet; het was eene oude rat, die veel in haar leven gezien en zelfs haren staart op het slagveld verloren had. «Die gepoejerde hoop bevalt mij niets, riep zij der katten-generaal van uit de verte toe; «daar steekt vast weêr wat achter. Het helpt je niemendal of gij er al uitziet als meel, want gesteld eens dat je wezenlijk een zak waart, dan zou ik nog niet bij je komen.»

Die rat was bedachtzaam en toonde ondervinding te hebben; zij wist dat de voorzigtigheid de moeder is van de porceleinkast.

X. *Eene Leeuwerik met hare Jongen en de Landeigenaar.*

Die zich zelven helpt, wordt het beste geholpen, is een oud spreekwoord; zie hier hoe het bewaarheid werd.

Eene leeuwerik had haar nestje wat laat in het veld gemaakt, zoodat het koren reeds rijp was geworden, eer hare kindertjes sterk genoeg waren om weg te vliegen. De bezorgde moeder drukte haar kroost nu wel op het hart, om altijd goede wacht te houden en op alles te letten, wanneer zij voeder ging halen.

«De eigenaar van dit veld,» sprak zij, «zal hier komen met zijn zoon, en wanneer dit gebeurt, moet gij ter deeg luisteren naar 't geen hij zegt; want daarvan zal het afhangen of wij nog blijven kunnen of niet.»

Zoodra was de leeuwerik niet weg of werkelijk verscheen de eigenaar met zijn zoon. «Dat koren is rijp» zeide hij; «ga naar onze vrienden en verzoek hun of zij ons morgen ochtend vroeg willen komen helpen om het af te maaijen.»

Toen onze leeuwerik terug kwam, vond zij haar geheele nest in oproer; eindelijk begon een der jongen: «hij heeft gezegd, dat men zijne vrienden zou verzoeken, hem morgen ochtend te komen helpen.» — «O als hij niets anders gezegd heeft,» hernam de leeuwerik, «dan hoeven wij ons nog niet te haasten om op te breken; maar morgen moet gij toch weêr goed luisteren. Weest intusschen vrolijk en welgemoed; ik breng je hier lekker eten.»

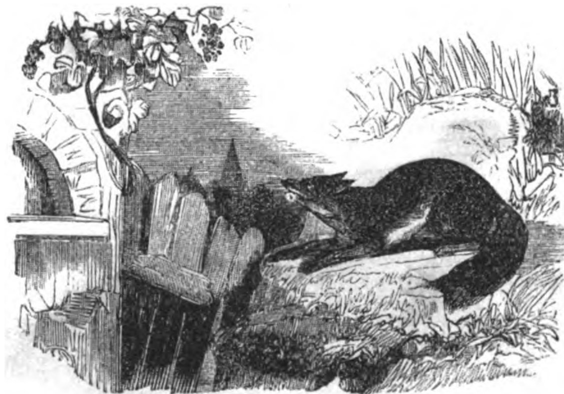
Nadat zij zich verzadigd hadden, gingen zij rustig slapen, de moeder zoo wel als de kinderen. De zon ging op; maar er waren geen vrienden te zien. De leeuwerik vloog weêr uit, en de eigenaar van het veld kwam volgens zijne gewoonte de ronde doen.

«Dat koren moest daar niet meer staan,» sprak hij. «Onze vrienden handelen niet wel; maar hij, die zich verlaat op menschen, die zoo lui zijn om iemand te helpen, handelt nog slechter. Ga naar onze bloedverwanten, mijn zoon! en vraag hun bij ons te komen.»

Thans was de schrik nog eens zoo groot in het nest. «Moeder! hij heeft van zijne bloedverwanten gesproken, nu is het tijd....» «Neen, kindertjes, slaapt maar gerust; wij zullen onze woning nog niet verlaten.» De leeuwerik had gelijk, want er verscheen niemand. De eigenaar kwam nu voor de derde keer bij zijn koren en weêr sprak hij: «wij dwalen grootelijks, met op anderen te vertrouwen en niet op ons zelven alleen. Men heeft geen beter vriend noch bloedverwant dan zijn eigen ik, onthoû dat wel, mijn zoon! En weet gij wat ons nu te doen staat? Wij en al de leden van ons gezin, we zullen morgen elk een' sikkel nemen, dat is wezenlijk de kortste weg, en wij zullen onzen oogst inzamelen, zoo spoedig als het gaan wil.»

Zoodra de leeuwerik dit besluit had vernomen, riep zij uit: «nu moeten wij vertrekken, kinderen!» De jonge vogeltjes huppelden en fladderden, zoo goed en zoo kwaad als zij konden, en allen verdwenen zij met stille trom.

XI. *De Vos en de Druiven*

Een vos, die bijna van honger stierf, kwam voorbij een wijngaard, welke tegen een muur was opgeleid, en waaraan schoone, blijkbaar rijpe druiven hingen; de wasem lag op de dikke trossen. Wat had onze vos er zich gaarne eens aan te goed gedaan! Maar hij kon er volstrekt niet bij komen en daarom sprak hij: «Ze zijn te groen en op zijn best goed genoeg voor een bedelaar.»

Deed hij niet beter met zoo te spreken dan wanneer hij aan 't klagen was gegaan?

XII. *De Ezel en het Schoothondje.*

racht nooit iets te doen, waarvoor gij ongeschikt zijt; want dan kan het u toch nimmer goed van de hand gaan. Een lomperd zal nooit voor een hoffelijk man kunnen doorgaan, hij moge doen wat hij wil. Er zijn maar weinig menschen zoo gelukkig, om altijd te behagen; men moet het dan ook slechts aan die weinigen overlaten, en niet handelen als de ezel uit de fabel, die zijn meester wilde gaan streelen, om zich bij hem bemind te maken. — «Hoe nu!» zeî de langoor bij zich zelven, «dat hondje zou op zijn gemak in gezelschap van Mijnheer en Mevrouw leven, alleen omdat hij klein is, en ik zou stokslagen krijgen! Wat doet hij? Hij geeft een pootje en dan wordt hij dadelijk gezoend; als 't anders niet is, dan kost dat weinig moeite.»

Geheel vervuld met dit fraaije denkbeeld, nadert hij zijn meester, log en wel, en dezen juist vrolijk gestemd ziende, ligt hij een paar vuile hoeven op en streelt er hem heel liefjes de kin meê; terwijl hij deze gewaagde daad nog meer luister tracht bij te zetten, door er zijne bevallige stem

aan te paren «Hei, hei! welk een liefkozing en welk een muzijk is dat nu!» roept zijn meester verbaasd uit. «Hola, Martijn! kom eens gaauw hier.»

Martijn verscheen, met een stok gewapend: onze ezel veranderde van toon en zoo ging de komedie uit.

XIII. *De Vos en het Borstbeeld.*

T Is alles geen goud wat er blinkt; groote heeren zijn dikwijls niets meer dan fraaije maskers en hun uiterlijk alleen boezemt den ligtgeloovige ontzag in.

Een domme ezel oordeelt enkel naar 't geen hij ziet; een slimme vos, daarentegen, beschouwt zijne klanten van binnen en van buiten, en, merkt hij dat zij niets anders bezitten dan eene mooije houding, dan past hij op hen de ware woorden toe, die hem eens, bij het zien van het borstbeeld eens helds, ontvielen. — Het was een holle kop, van meer dan natuurlijke grootte. — De vos roemde zeer de kunst, die er in was ten toon gespreid, doch eindigde met te zeggen: « 't is een mooije kop; maar er zitten geen hersens in.»

Hoe vele groote heeren gelijken dat borstbeeld niet?

Als Jantje geen professor wordt, dan toch zeker koffijhuisknecht.

Één glaasje.

Verscheidenheid en overeenstemming.

Ik wou u wel eens sprek en over een nieuwe onderneming. U behoeft niet bang te wezen voor uwees geld.

O hij zingt zoo lief!

De kleêren maken den man... soms de vrouw ook.

Een vetweider, op het punt om uit te vinden hoe hij zijn beesten vet zal krijgen, zonder ze eten te geven.

Jammer dat geen mensch hem hoort!

Één dag weelde is toch niet alle dag armoê.

Wie zou de gelukkige zijn, die hij voor de eerste wals vraagt?

Die zal ook nog al scholen moeten doorloopen, eer hij eerste minister wordt.

Als hij zijn balans maar houdt!

Daar zit een schat van geleerdheid in.

Lompe ezel!

Liefhebberij voor de muzijk.

Men heeft haar juist iets in 't geheim gezegd. Je kunt er op aan, dat zij 't aan niemand zal vertellen.

De eerste schreden op de baan der eer. Moed maar jongens! De pink op de naad van de broek!

Ik mag het zelf niet zeggen, maar ik geloof toch dat ik er goed uitzie.

Magerheid is een kenmerk van echt ras.

Pleizier van Paardrijden.

Zoo zijn er meer.

Dat is er al één.

Of hij wil of niet, schoon moet hij wezen.

Legaat van 10,000 Gulden. O, wat is hij bedroefd. Een traan per honderd, maar 't kost moeite! Persen maar.

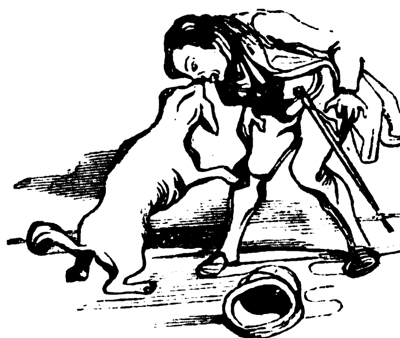
't Is gemakkelijk als je maar één rok hebt, dan hoef je er ook maar één schoon te maken.

De fondsen zijn gedaald.

Vol nadenken.

Nou, kom dan maar bij den baas!

Eene Liefdesverklaring.

Die drie weten het wel.

Zou daar wat in zitten?

Een schietgebedje.

Brand je niet!

Zou die zijn rol vergeten hebben?

Een achtbaar man.

Als hij er niet bij is, is het spel niet volmaakt.

Een vraagbaak voor de boeren.

Dat 's geen kwakzalver.

Was hij er nog, de kleine korporaal,
Ik was dan ligt zijn eerste generaal.

Kom maar hier als je durft!

Uit den weg, raak me niet aan.

Een huisvader, die met zijn familie een pleiziertogtje gaat maken.

Karel, van avond wat vroeg t'huis, hoor!

Men is niet altijd op zijn gemak, als men in Afrika uit vechten gaat.

KARIKATUREN.

Een lagchend wezen.

Ook al geen voorstanders van de afschaffing der kermis.

Een hardlooper.

O, ze zijn zoo rijp!

Nog een snuifje, dat zal het wel losmaken.

NIEUW NEDERLANDSCH
PRENTENBOEK.

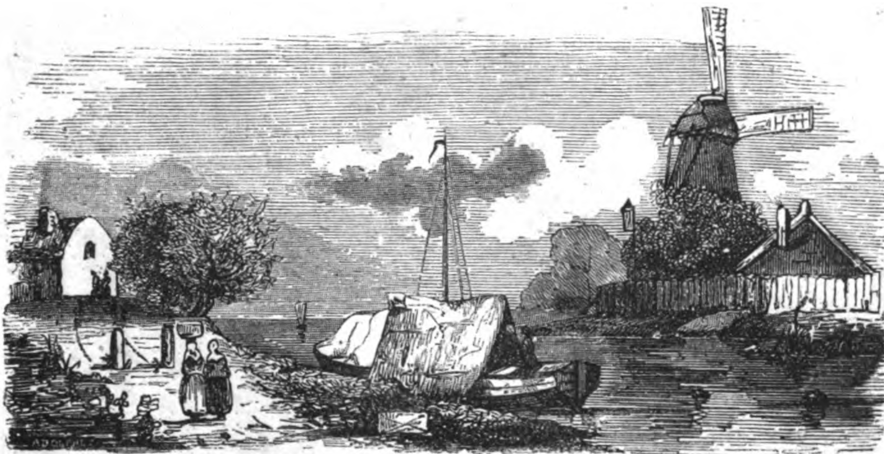
MET VELE HONDERD HOUTGRAVUREN.

NUTTIG EN ONDERHOUDEND ALLERLEI

VOOR JONGE HEEREN EN JONGE JUFVROUWEN, DIE AL WAT GEZIEN EN GEHOORD, WAT GELEERD EN GELEZEN, WAT GEDACHT EN BEGREPEN HEBBEN, EN DIE DAAROM TOCH WEL GAARNE NOG IETS MEER WILLEN ZIEN EN LEZEN OM HUNNE OOGEN EN HERSENEN OP EENE VERMAKELIJKE WIJZE BEZIG TE HOUDEN; BENEVENS ALLE ANDERE GROOTE EN KLEINE DAMES EN HEEREN.

BIJEENGEBRAGT DOOR

W. J. VAN ZEGGELEN EN A. ISING.

TE 'S GRAVENHAGE, BIJ K. FUHRI.

BOEKDRUKKER EN UITGEVER.

1848.

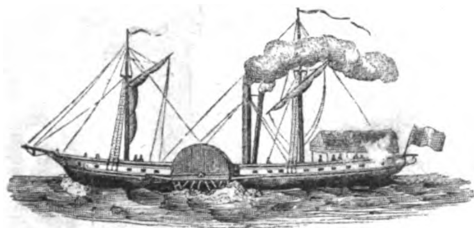
DE RAREKIEK

VAN

KORPORAAL SMIT.

Zoo jongens! je doet wel dat je den ouden invalide niet vergeet en hem nog eens komt opzoeken; want hij heeft je nog een boel moois te laten kijken.

En nu vooreerst ga je maar met mij meê op de stoomboot, want wij moeten allerhande vreemde soorten van volken beschouwen.

Rrrrt! daar ga je en je ziet al terstond eene jonge jufvrouw met een pijp, dat is eene Russische dame.

Maar dat 's nog het minste; je zult nog wel meer dingen voor den neus krijgen, waar je verwonderd over zult staan. Onder anderen dezen heer, met al die wapens voor zijn borst:

Je zoudt misschien denken dat hij de bruidegom was van het meisje, dat je zoo met een zag? Mis, het is een Arabier.

Let wel op, mijne heeren en dames! dat ze in die landen bijzonder gesteld zijn op 't rooken; daar laten ze eten en drinken voor staan; maar 't is dan ook de mode. En wat zeg je nu van dit gelukkig huishoudentje?

Het zijn bewoners van het eiland *Toubouaï* in de stille Zuid-zee. De vader is juist bezig met een historietje te vertellen van *Moeder de Gans* om zijn oudsten zoon wat stil te houden, die anders allerlei kattenkwaad uitvoert en nooit 't huis komt als met een scheur in zijn broek en een partij inktvlakken op zijn kraagje.

Nu zijn wij in China aangeland. Je ziet er een rijk particulier, die met zijne dochter een wandelingje gaat maken; hij is wel wat klein van postuur, maar daarom ook zooveel te dikker. Zij zijn beiden gekleed in echte Chinesche kamerjaponnen. De vader kijkt wat melancholiek, omdat zijn tuinbaas hem juist heeft verteld dat het een slecht theejaar zou wezen.

Attentie! en je ziet den baas in eigen hoogen persoon, bezig met den oogst.

Thans trekken wij eventjes naar het noorden van Noord-Amerika en werpen een blik in een Groenlandsch schuitje.

Die een, die op de punt staat, heeft wat pijn in zijn buik, omdat hij in een banketwinkel te veel ijs heeft gegeten; want je begrijpt, dat lekkers is daar even goedkoop, als hier de stoofperen. Brrr : 't is er zoo koud; we zullen ons een beetje bij de Turken gaan verwarmen.

Die kerel, die je daar voor je hebt, is een groot heer, daarom heeft hij ook een langen sleep aan zijn jas. Hij rookt ook alweêr uit een lange pijp of *houka*, en denkt er over na, hoe het wel wezen zou, wanneer al de Moskeën in de rondte eens wit zagen van de sneeuw; maar hij kan het zich eigenlijk volstrekt niet rigtig voorstellen.

Geeft wel acht op dat Italiaansche meisje, geboren in de omstreken van Napels. Dat is een heerlijk land, daar kunt gij op aan; en wilt gij 't niet gelooven, vraagt het dan maar eens even aan dien Sardinieschen matroos, die er zeker elk jaar wel tweemaal heenvaart.

De lucht is er altijd blaauw en de zee ook, en het ruikt er net als in een oranjerie.

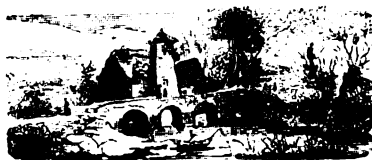
En nu zullen wij onze reis eindigen, na nog even dien dikken boer uit Normandië in Frank-

rijk beschouwd te hebben, die zijn keel raauw schreeuwt om zijne mooije meloenen te verkoopen.

Mijne heeren en dames! wij gaan over tot iets anders. — Jongens! houdt je dan toch stil, ik kan mijn eigen woorden haast niet verstaan...

Hier heb je een landschap:

En 't makkelijkste van het geval is dat er niet bij staat waar het ligt, want nu kunt gij het plaatsen waar je maar wilt, al was het zelfs in de maan. Die toren evenwel moet een mooi effect maken in den maneschijn.

Thans krijgen wij eene afbeelding van het mooiste gebouw dat je ooit in je leven zien kunt.

't Is de dom van Keulen, in overoude tijden begonnen, en die in deze dagen, op last van Zijne Majesteit den Koning van het vette Pruissenland, wordt afgemaakt.

En hier heb je het graf van Virgilius, die zulke mooije gedichten schreef voor de Romeinen en wiens naam bekend is van het eene eindje der wereld tot aan 't andere.

Zie je, jongens! dat is waaratje der moeite waard: zoek het graf vrij door, je zult er geen enkel beentje van Virgilius meer in vinden en toch zijn er nog duizende menschen, die hem kennen; dat komt er van als je maar heel knap bent.

Omdat wij nu over de Romeinen handelen, zal ik je maar met een het getrouwe afbeeldsel vertoonen van eene godin, die zij aanbaden.

Het is Ceres, de patronesse van den oogst. Zij leerde de menschen het land bebouwen, en zij heeft al hare gereedschappen bij en rondom zich, als: een ploeg, sikkel, schop, zeis, enz. Tegenwoordig ziet eene landbouwster er heel anders uit, kijk maar!

En toch zou ik gelooven dat zulk een meisje beter kan zaaijen en maaijen dan die jufvrouw Ceres het ooit heeft kunnen doen, en wel om de eenvoudige reden, dat zij nimmer bestaan heeft.

Doch een oud soldaat, zoo als ik, weet van die zaken bitter weinig af. «Schoenmaker blijf bij je leest!» is een oud spreekwoord en dat wil zeggen dat elk vogeltje moet zingen zoo als het gebekt is, of dat elk mensch moet spreken over dingen, daar hij iets van weet. Daarom ga ik over tot den eervollen militairen stand.

Hier heb je dan vooreerst een officier van de lanciers.

Bewondert zijne ferme houding en zijn dapper gelaat! Als er wat te kloppen viel, zou hij het eerst in het vuur zijn, maar daarom zit hij ook liever op zijn paard dan in de komedie en hoort hij met meer pleizier naar 't gedonder van het geschut dan naar het zingen van een deuntje.

Daar heb je nog een ouderwetschen kurassier, met zijn kaske op, zijn kuiras om de borst, zijne hooge stevels aan de voeten, en zijn langen pallas in de hand. 't Is jammer dat zij afgeschaft moesten worden; want zij schitterden zoo mooi in de zonnestralen.

Ra-ta-plan! Ra-ta-plan! Wat zeg je van dien Tamboer-Majoor?

Hij ziet er krijgshaftiger uit dan die dikbuik hier:

Het is een *garde-nationaal* uit de groote stad Parijs. Hij heeft in 1815 tegen de kozakken gevochten; maar sedert is hij wat zwak van gezigt geworden. 't Is anders nog een kwade kerel, dat kunt gij wel zien!

Dan hebben wij een plaatsvervanger bij de Nationale Militie, die magtig verwonderd staat te kijken, omdat zijn serjant hem verteld dat hij volstrekt geen militair uiterlijk heeft.

Maar als hij eens een maand of wat gedrild is geworden, zal het wel beteren, en dan zie je hem nog met randsel en al op de voorposten staan.

Ik heb ook nog een paar soldaten uit de oude doos.

Hier heb je er een uit de 17de eeuw, die gevochten heeft onder Willem III, Stadhouder over de Vereenigde Nederlandsche gewesten en Koning van Engeland. In dien tijd viel er meer te kloppen dan nu, want er leefde een zekere Lodewijk XIV, die heel Europa wel met Frankrijk wilde vereenigen, om al de belastingen in zijn eigen zak te kunnen steken, en dan, begrijp je, zou hij een rijk man geworden zijn. Maar de andere Koningen en Keizers konden dat natuurlijk niet zoo zoetsappig aanzien en joegen hem vreeselijk in het naauw.

Dit is een soldaat uit de 18de eeuw. Hij vocht onder de banieren van den grooten Frits, een man voor wiens nagedachtenis elk regtgeaard militair eerbiedig zijn hand aan de chakot moet slaan. Hij bragt het midden van Europa in rep en roer, en, toen men het proberen wilde aan zijn menage-pot te raken, sloeg hij zoo dapper van zich af, dat zijne vijanden het niet enkel op een loopen zetten; maar zelf hun eigen eten in den steek lieten.

Jongens! jullui zult altemaal wel weten dat de oude Frits of anders gezegd Frederik de Groote,

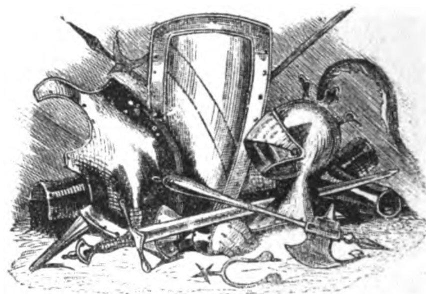
Koning was van Pruissen, en als je het vergeten waart, dan weet je het nu weder. Hier is zijn wel gelijkend portret:

Mijne heeren en dames, een beetje attentie voor de Loterij zaal in den Haag!

Dat gebouw heeft niet altijd voor de Loterij gediend, noch voor de exercitie van de Schutterij in den winter. Het werd een eeuw of zes geleden door Graaf Willem II opgerigt, en toen was het een paleis, waarin schitterende feesten werden gegeven aan ridders en adellijke jonkvrouwen. Heb je wel ooit een komplete ridder gezien? -- Niet? — dan heb je hier ten minste een komplete ridderlijke wapenrusting. Harnas, schild, helm, handschoen, spoor, zwaard, bijl, lans, alles bij elkaâr.

En nu zal ik je den ridder zelven vertoonen:

Ziet! hij is gereed zijn stevig zwaard te gaan gebruiken; wee dengenen, die hem te na komt! Het kruis, dat hij voor zijn borst heeft, is een teeken dat hij tot de kruisvaarders behoort. De Turken, anders genaamd de Ongeloovigen, hadden het Heilige Land veroverd en de hoofdstad Jeruzalem bezet, en dat konden de Christenen niet best velen. Daarom vereenigden zij zich en trokken tegen de Turken op; dat heette dan de kruistogten. De ridders hielden zich dapper; maar het eindje was toch, dat zij onverrigter zake naar huis moesten gaan. Het Heilige Land lag wat te ver af, weet je, en wanneer er dan een gedeelte

van het Christenleger met groot verlof naar huis ging, werden de overgeblevenen weder door de Turken verjaagd. Men kende in dien tijd nog geen spoorwegen of stoombooten en er kon dus niet zoo maar oogenblikkelijk hulp worden gezonden.

Die ongeloovigen hebben het den ridders wat lastig gemaakt, daar kunt gij op aan. Voor dat zij nog naar het Oosten trokken, moesten zij in het Westen de Mooren of Sarracenen bevechten, en dat waren ook geen katjes om zonder handschoenen aan te pakken. Die kerels hadden Spanje veroverd en drongen tot in Frankrijk door; maar nu kwam Karel Martell op de proppen, die heel veel bij de Franken had in te brengen, en hij versloeg de Mooren. Ik zal je laten zien, hoe dat in zijn werk ging

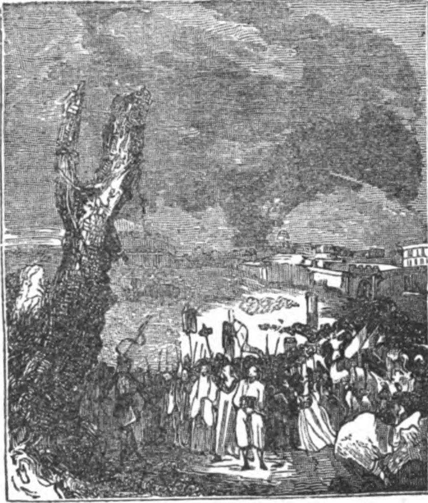
Dat mag vechten heeten, he? Je begrijpt dat de menschen er moei van werden en er naar hunkerden, om, wanneer zij te huis kwamen, hunne verdroogde kelen wat te laven. Zij hadden dan ook pages of schildknapen op hunne kasteelen, die altijd met de flesch gereed stonden.

Jongens, we spraken daar straks van Jeruzalem! Dat was een fraaije stad, jammer maar, dat ze zoo dikwijls verwoest werd. Heb je ooit wel gehoord van de Babylonische gevangenschap der Israëlieten? — Welnu, toen Jeruzalem door den Koning Nebukadnezar was ingenomen, werd de prachtige tempel van Salomo in brand gestoken en moesten de Joden hunne woningen verlaten, en, of zij wilden of niet, met hunne vijanden naar Babel trekken; dat zie je hier op eene natuurlijke wijze voorgesteld:

Maar er kwam uitkomst. Een der volgende Koningen van het oude Babijlon werd op zijne beurt overwonnen door de Perzen, die door Cyrus werden gekommandeerd, en deze Sinjeur gaf permissie aan de Joden om weêr naar Jeruzalem terug te gaan en hun tempel te herbouwen. De Israëlieten trokken dadelijk op in dezer voege:

Zij waren zoo blij, dat ze er niet eens aan dachten om parapluies mede te nemen, ofschoon toch de lucht, zoo als je zelf zien kunt, wel wat naar regen stond.

Maar ik merk, jongens! dat jullui gezigten ook zouden betrekken, als ik je niet gaauw wat vrolijkers ging vertoonen, en daarom zal ik je wat van de kermis laten kijken.

Let op dat Vriesche wafelmeisje! Zij wordt daar binnen in het huis, waar ze aanschelt, met ongeduld verwacht, want de chocolade is al lang klaar en de wafeltjes zullen daar goed bij smaken.

Rrrt... alweêr wat anders!

Hier zie je de groote fontein op de markt *des Innocents* te Parijs. Als je geen Fransch mogt verstaan, dan dient tot je onderrigting, dat je nu geen *Innocents* aanschouwt

Je kijkt namenlijk in het *bagne* van Toulon, dat is de plaats, waar de galeislaven worden opgesloten. Je ziet hen twee aan twee met de voeten aan eene ketting geklonken, en het is niet om hunne deugden, dat zij daar zitten, dat verzeker ik je! Maar ik heb beloofd je te zeggen wat *innocent* beduidde; dit slapend kindje heeft er meer van: het is *onschuldig*.

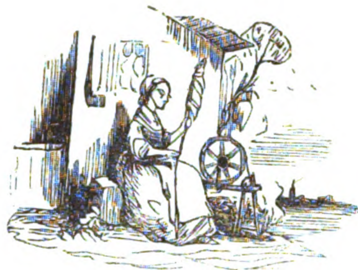
« Slaap gerust, dan wordt gij groot,
Met je beide beentjes bloot,
Met je handjes bij elkaâr,
Zonder mutsje op je haar. »

Dit of iets anders zingt deze jonge jufvrouw bij het klavier.

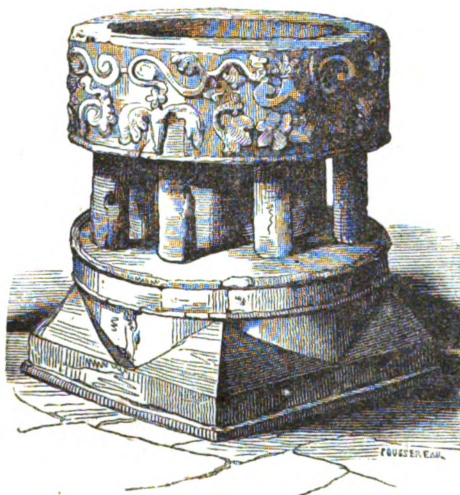

Je kunt wel aan haar gezigt zien dat ze 't liedje heel mooi vindt; maar haar eigen stemmetje nog veel mooijer.

Die dames zijn wel fraai gekleed, maar daarom zijn zij toch niet beter dan deze arme vrouw, die voor haar huisje zit te spinnen:

Rijkdom is geen deugd en armoede geen ondeugd, onthoudt dat altijd jongens! De oude korporaal meent het goed met je en zegt je de waarheid.

Hier heb je nu een altaar der oude Druïden. Dat waren zooveel als de Dominés van de heidensche volken, die lang geleden in Duitschland woonden; zij predikten niet in kerken, maar in gewijde bosschen en bragten daar offeranden aan hunne gewijde goden.

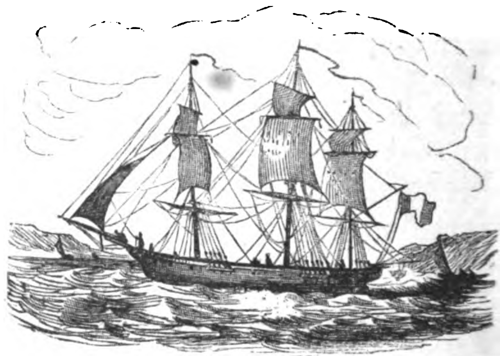
Al die zaken en nog veel meer kunt gij lezen in de boeken, die door knappe mannen geschreven zijn; hier heb je zoo'n geleerde.

Hij zit te midden van zijne boeken en papieren te denken en te peinzen. Neem je hoed voor hem af, want hij verdient het even als al zijne kameraden!

En nu is het voor van daag al weêr genoeg geweest. Jullui moet ook naar school, en dat mag je vooral niet verzuimen, als je ook eens knap wilt worden, 't geen heel pleizierig is, want je wordt dan door een elk geëerd en geprezen, en je bent in staat om heel veel moois te leeren kennen, waar je anders nooit iets van hooren zoudt.

Wij zijn begonnen met eene stoomboot; we zullen eindigen met een schip:

't Is een fregat van oorlog, dat Europa, Azië en Afrika heeft bezocht, — drie werelddeelen, die je hier verpersoonlijkt voor je ziet, — en dat

thans gereed ligt om naar huis te stevenen, even als ik zal doen. De oude korporaal geeft je zijn afscheidsgroet en pakt zijne biezen. Tot wederziens, als je maar lust hebt!...

Het Nieuwe Prentenboek.

De muzikale avond.

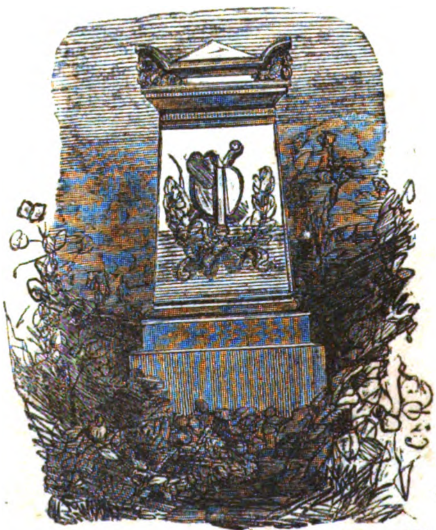
De Kruisvaarders, (12de eeuw.)

Een Fransche Jakobijn. (1793.)

De St. Bartholomeus nacht te Parijs. (1572.)

Monument voor den schilder NUIJEN.

Fransche huzaren.

Ingang van een Woud.

Een mansportret.

Een Hollandsch Landschap.

Eene Scheveningsche hondenkar.

De Sultan van Roum.

Engelsche Boksers en Hanengevechten.

Maria van Medicis. (1600.)

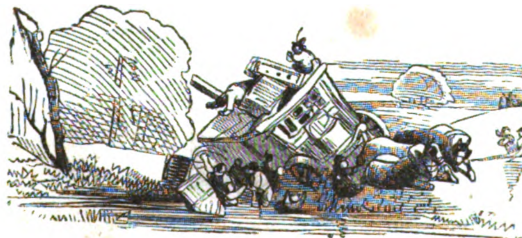
Een saletjonker uit de 18e eeuw.

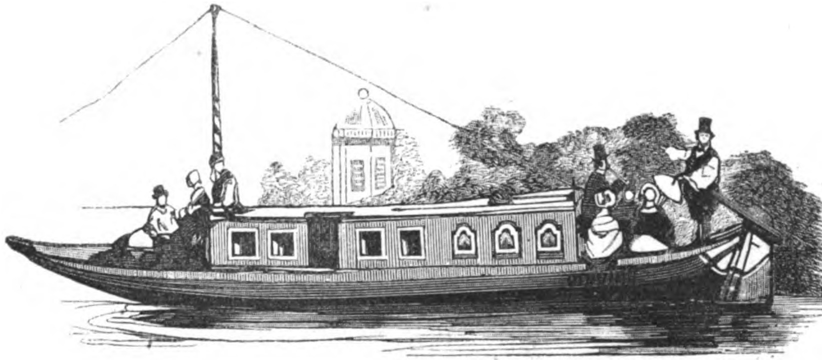
De Hollandsche Maagd.

Een kruisweg.

Een ongeval op reis.

De Trekschuit.

Grenadier van de oude keizerlijke Garde.

Eene Pomp.

Gezigt in Zweden.

De kleine Trompetter.

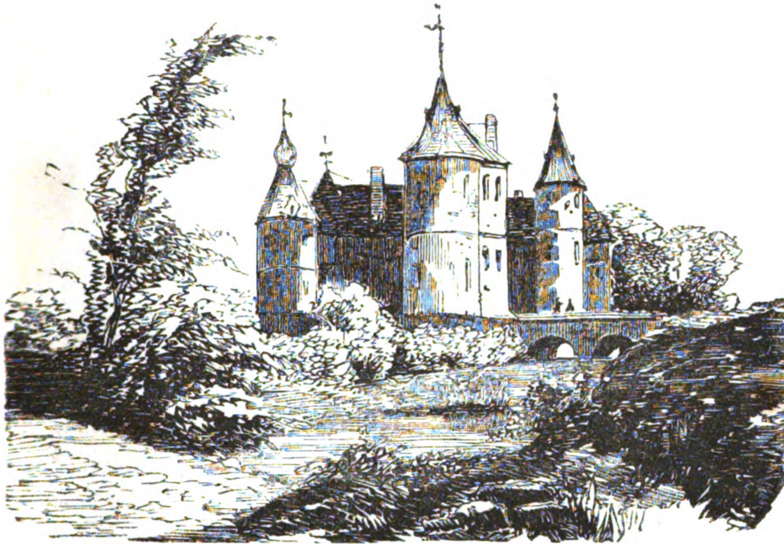
Een Bataafsch soldaat.

Een fijne flesch.

Een jong meisje.

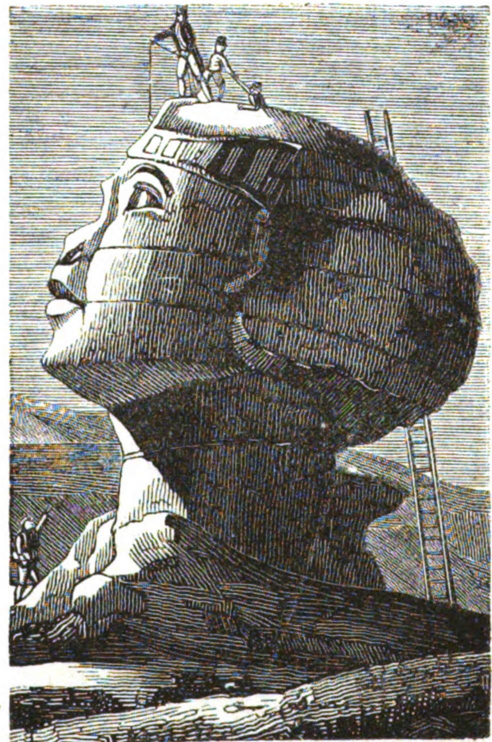
Een ridder-kasteel.

Een Trevier.

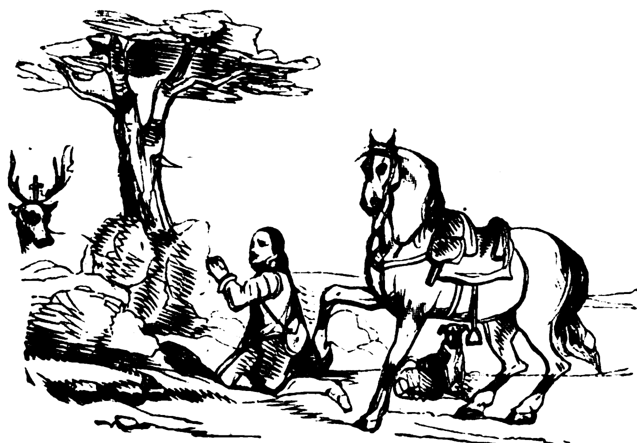
Visschers-vrijaadje.

De Sphinx bij Kaïro, in Egijpte.

Eene oude kapel.

De legende van St. Huibert.

Een Bataafsch opperhoofd.

Jan-maat.

Een Landschap.

Eene sterke Vrouw.

De vermoeide Kavalier.

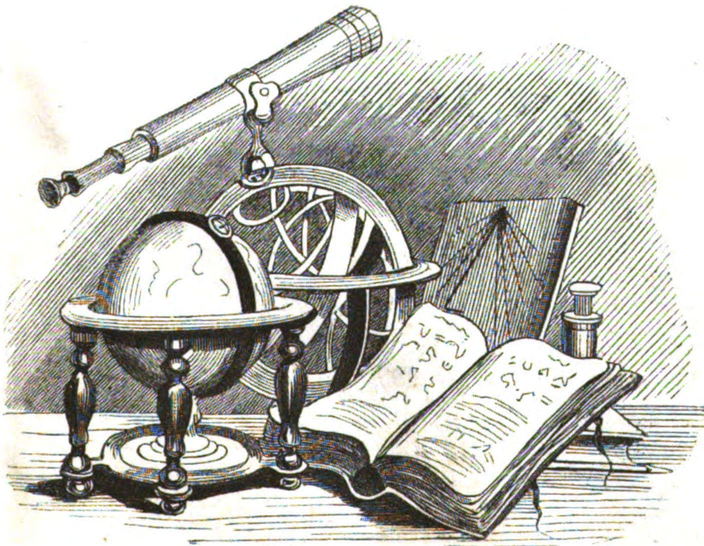
Ouderloos.

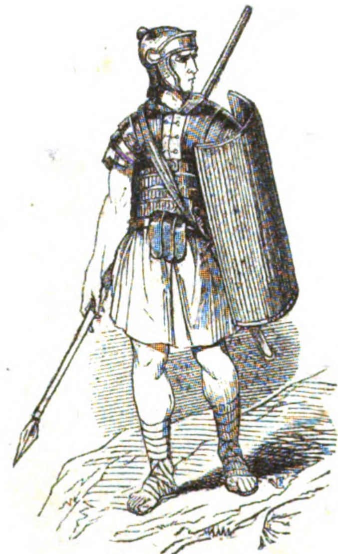
Huisselijk tooneel aan het hof van Koning Lodewijk Philips.

Groote Parade in den Haag voor Nicolaas den Keizer aller Russen.

Sterrekundige v

Een Romeinsch opperhoofd.

Voorpost van een Legerkamp.

Gijsbrecht van Amstel.

Een Donsche Kozak.

Bloemen.

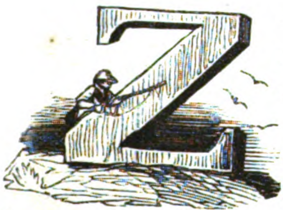

Een reizende kermistroep.

FABELEN.

I. *De twee Geiten.*

Zoodra de geiten gegraasd hebben, gaan zij op avontuur uit en zoeken de meest afgelegene plaatsen op. Zij klimmen over de rotsen heen en bekommeren zich over slechte wegen noch afgronden.

Eens begaven zich een paar witte geiten ieder afzonderlijk op reis en toevallig kwamen zij elkander juist bij een stortvloed tegen. Eene kleine plank was de eenige brug; de geiten stapten er elk van haren kant op en bleven vlak in het midden neus tegen neus staan. Geen van beiden wilde wijken en zij drongen zoo lang tegen elkander aan, tot dat zij eindelijk allebei in het water vielen.

Soortgelijke ongevallen ziet men maar al te dikwijls gebeuren op den weg der fortuin.

II. *Het kleine Vischje en de Visscher.*

en klein vischje moet eens een groote visch worden, ten minste wanneer God het in leven laat blijven; echter vind ik het dwaas om het kleine vischje intusschen te laten weg zwemmen, want het is lang niet zeker dat men het naderhand weêrom zal kunnen vangen.

Een heel jong karpertje werd eens door een visscher opgehaald. «Alle kleintjes helpen,» zeî de man, toen hij zijn buit zag; «dat is ten minste al het begin van een gastmaal; wij zullen het maar gaauw in ons net stoppen.» De arme visch begon nu op zijn manier te vragen: «Wat hebt gij aan mij? Ik maak op zijn best een mondje vol uit. Laat mij een karper worden, visch mij dan weder op en gij kunt mij duur verkoopen aan den een of anderen dikken lekkerbek. Thans moet gij er integendeel nog wel honderd van mijn slag vangen, om één enkelen schotel te kunnen vullen; en wat voor een schotel heb je dan nog? niets bijzonders, man, geloof mij!»

«Niets bijzonders? nu, ik heb er vrede meê; maar goede vriend, al kunt gij nog zoo mooi praten, gij zult van avond in de pan gedaan en gebakken worden, hoor!»

Één vogel in de hand is beter dan twee vogels in de lucht, het eerste is zeker, maar 't andere niet.

III. *De Hen met de gouden eijeren.*

Die te veel wil hebben, verliest dikwijls nog 't geen hij heeft. Om dit te bewijzen wil ik slechts de fabel aanvoeren van de hen, die elken dag een gouden ei legde. De eigenaar van het dier dacht dat het zeker een grooten schat binnen in 't lijf moest hebben; hij doodde de hen, sneed haar den buik open en vond... dat zij er net zoo uitzag als zijne andere kippen, die hem slechts gewone eijeren gaven. Hij had zich zelven van zijn rijkdom beroofd.

Een goede les voor de vrekken; want hoe velen zijn er niet in korten tijd arm geworden, omdat zij te gaauw rijk wilden wezen.

IV. *Vrouw Fortuin en het Knaapje.*

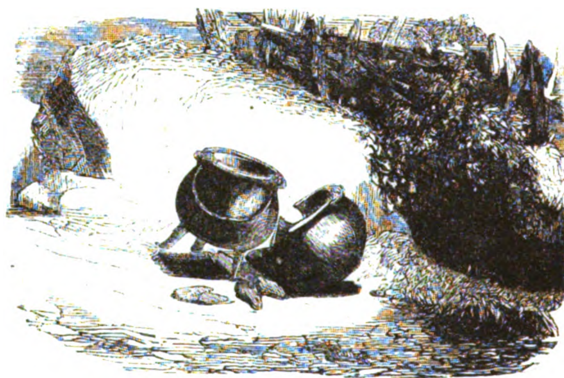

Een schooljongen was op den kant van een diepen put in slaap gevallen; gelukkig kwam de Fortuin er juist voorbij en maakte zij hem zachtjes wakker. « Ik heb u het leven gered, jongenlief! » zeide zij; « maar ik bid u op een anderen keer wat voorzigtiger te wezen! Als gij gevallen waart, zou men de schuld zeker op mij hebben gegooid, en 't was intusschen de uwe geweest. Ik zou iedereen gerust op zijn geweten af durven vragen of deze groote

onvoorzigtigheid nu een gevolg is van mijne wispelturigheid!» Onder het uiten dezer laatste woorden, vertrok zij weder.

Ik voor mij ben het met haar eens. Er kan niets gebeuren of men wijt het aan haar; steeds moet zij het gelag betalen; men stelt haar borg voor alle ongevallen. Handelt men dwaas en onnadenkend, neemt men slechte maatregelen, men maakt er zich eenvoudig af door zijn noodlot te beschuldigen: in 't kort de Fortuin heeft altijd ongelijk.

V. *De aarden en de ijzeren Pot.*

De ijzeren pot sloeg eens aan den aarden pot voor, een reisje met hem te gaan maken doch deze verontschuldigde zich met te zeggen: dat het beter voor hem was, indien hij maar stilletjes in 't hoekje van den haard bleef staan, want dat er maar, ô zoo weinig! noodig zou wezen om hem te breken en hij dus hard kans liep om in stukken en brokken 't huis te komen. «Wat u betreft,» ging hij voort, «gij hebt eene veel steviger huid dan ik en 'k zou dus niet weten wat u zou kunnen weêrhouden.»

«Wij zullen u beschermen,» antwoordde de ijzeren pot, «en zoo eenig hard ligchaam u bij geval mogt bedreigen, zal ik er tusschen beiden komen, en u voor den schok behoeden.» De aarden pot liet zich door deze belofte overhalen, en zijn ijzeren kameraad plaatste zich aan zijne zijde. Daar gingen zij nu te zamen op weg, al hinkende en waggelende op hunne drie pooten, zoo goed en zoo kwaad als 't kon; bij de minste oneffenheid van den grond bonsten zij echter tegen elkander aan. De aarden pot moest het weldra bezuren; hij had nog geen honderd passen afgelegd, toen hij reeds door zijn medgezel aan stukken was gestooten, en nogtans kon hij er zich zelfs niet eens over beklagen.

Gaan wij slechts om met onze gelijken, anders kon ons wel eens het lot van den aarden pot te wachten staan.

VI. *De Leeuw, de Wolf en de Vos.*

Een oude, afgeleefde leeuw werd vreeselijk door het podagra geplaagd, en wilde volstrekt dat men hem van zijn ouderdom zou genezen. Een koning te willen overtuigen dat zijn wensch eene onmogelijkheid is, helpt niets. Onze leeuw liet de doctoren van alle bestaande diersoorten bij zich ontbieden; zij verschenen bij honderden; alleen de vos kwam niet en liet ook niets van zich hooren. De wolf merkte dit op en, om zich te beter in 's konings gunst te dringen, klaagde hij zijn afwezigen collega aan. De vorst beval terstond dat men den hardnekkige zoude opzoeken en voor hem laten verschijnen.

Weldra komt de vos en wordt aan den koning voorgesteld. Hij vermoedde wel dat de wolf hem eene slechte kool had gestoofd en begon daarom aldus : « Ik vrees, sire! dat een minder opregt berigt mij van onachtzaamheid zal hebben beschuldigd, omdat ik uwer majesteit niet eer mijne hulde heb komen bewijzen; maar ik deed eene bedevaart en volbragt eene gelofte, die ik voor uwe gezondheid had afgelegd. Ik mogt op mijne reize vele knappe en geleerde heeren ontmoeten, die ik onderhouden heb over de verzwakking, waaraan uwe majesteit lijdt en welke de gevaarlijkste gevolgen na zich kan slepen. Allen waren het daarover eens, dat gij warmte mist, want dat de jaren langzamerhand uw bloed te veel hebben verkoeld. Het beste geneesmiddel daartegen is, dat gij een wolf levend villen laat en u terstond in diens warme huid wikkelt. Ik twijfel niet of Mijnheer de wolf zal u wel gaarne tot kamer-japon willen verstrekken.»

De koning was zeer tevreden over dezen raad; de wolf werd netjes gevild en de vorst liet zijn vleesch tot een souper bereiden en hing zich zijne huid om de leden.

Eene goede les voor allen, die zich ten koste van anderen zoeken in te dringen.

VII. *De Slang en de Vijl.*

Men verhaalt dat eene slang, die zich digt bij een horologiemaker ophield, ('t geen minder aangenaam voor dezen was), op zekeren dag in zijn winkel kwam, rondzocht naar voedsel, en, niets anders kunnende vinden dan eene stalen vijl, daaraan begon te knabbelen, uit gebrek aan iets beters. De vijl sprak haar dood bedaard aldus aan: «arme domkop, wat wil je beginnen? Gij zult u nutteloos vermoeijen, want ik ben veel te hard voor je. Je zult al je tanden breken eer je nog een splinter van mij afkrijgt. Ik behoef alleen voor den tand des tijds te vreezen.»

Deze woorden slaan ook op u, kleine geesten, die, zelf tot niets in staat zijnde, toch op alles iets wilt te zeggen hebben en alles aanvalt; maar ook gij vermoeit u te vergeefs. Gelooft niet dat zoo vele schoone werken de sporen zullen dragen van uwe muggebeten! Zij zijn voor u van ijzer en staal.

VIII. *De Wolf en de Jager.*

Een jager had met zijn boog juist een reebok geschoten, toen er eene hinde onder het bereik van zijn schot kwam en in een oogenblik lag deze naast het andere wildbraad dood op het gras. Een reebok en eene hinde: 't was een mooije vangst en iedere jager, die maar een beetje bescheidenheid bezat, zou er al heel tevreden mede zijn geweest. Intusschen kwam een reusachtig wild zwijn onzen boogschutter nog bekoren. 't Was een geweldig dier, waarop menigeen zijne pijlen reeds te vergeefs had verschoten; maar het gelukte onzen vriend het neêr te vellen. Nu had hij dan toch genoeg, zou men zeggen; maar neen! niets kan de toomelooze begeerte eens veroveraars bevredigen. Terwijl het zwijn weder zoo wat bij kwam, zag de schutter een patrijs langs eene greppel voort huppelen; 't was eene luttele prooi in vergelijking van den reeds behaalden buit; maar nogtans spande hij zijn boog. Het wilde zwijn, hetwelk intusschen zijne laatste krachten verzameld had, viel op den jager aan, bragt hem eene doodelijke wonde toe en stierf toen gewroken op het ligchaam zijns moordenaars. De patrijs vloog dankbaar weg.

Dit gedeelte van de geschiedenis is tegen de begeerlijkheid gerigt, nu krijgt de gierigheid ook eene beurt.

Een wolf kwam toevallig voorbij de plaats, waar dit alles was voorgevallen, en dadelijk had hij de lijken in het oog. «De fortuin is mij gunstig!» riep hij uit. «Vier vliegen in één klap, welk een rijkdom! Maar ik moet toch niet te gulzig zijn; zulke vetjes komen niet alle dagen voor.» Op die wijze zoeken de gierigaards zich altijd in hunne eigene oogen te verontschuldigen. «Ik kan er eene maand lang genoeg aan hebben,» ging de wolf voort. «Een, twee, drie, vier stuks, en één

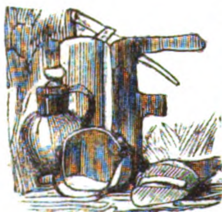
per week, dat maakt vier weken, of ik ben mijne cijferkunst totaal vergeten. Wij zullen binnen een paar dagen beginnen te smullen en intusschen de snaar van dien boog eens proeven : die is stellig van een echten darm gemaakt, dat kan men, dunkt mij, aan den geur alleen wel merken.»

Naauwelijks had hij deze woorden geuit of hij wierp zich op den boog; doch daardoor ontspande zich deze en maakte onzen wolf ook tot een lijk : in plaats van een darm te eten, werden zijne eigene darmen doorschoten.

Men moet de gaven, die de goede God ons geeft, genieten; men moet tevreden wezen met zijn bescheiden deel en dat gebruiken; niet altijd trachten meer te krijgen dan men noodig heeft, en vooral niet vreezen nooit genoeg te zullen hebben; anders gaat het met ons even als met die beide schrokkers, waarvan de een het slagtoffer werd van zijne begeerlijkheid en de andere omkwam door zijne gierigheid.

IX. *De Boer en de Slang.*

en boer, die meer goedhartigheid bezat dan verstand, zag eens in den winter eene slang op de sneeuw liggen; zij was geheel verstijfd, bevroren en onbewegelijk, en kon naauwelijks een kwartier uurs meer leven. De boer nam haar op, bragt haar in zijne woning, en, zonder te bedenken wat het loon voor deze goede daad zou wezen, hield hij de slang voor den haard tot dat zij door de warmte weder bij kwam. Doch het verstijfde beest had naauw de warmte gevoeld, of het herkreeg zijne kwaadaardigheid te gelijk met het leven. Het ligtte den kop even op, begon te sissen, kronkelde zich in elkander en trachtte zijn weldoener en redder te bijten. «Ondankbare!»

riep de boer, «is dit nu mijne belooning? Gij zult sterven!» Met een grijpt hij toornig naar zijne bijl en hakt het dier in drie stukken.

Barmhartigheid is eene deugd; maar men moet opletten, wien men ze bewijst. Wat de ondankbaren betreft, die komen meest allen ongelukkig aan hun einde.

X. *De Leeuw en de Jager.*

Een pochhans, die een minnaar was van de jagt, had zijn hond verloren en vermoedde dat een leeuw het fraaije dier had ingeslokt. Hij trof onder weg een herder aan en vroeg hem: «kunt gij mij ook zeggen waar de roover van mijn hond uithangt? Dan wilde ik hem wel eens eventjes mores leeren!» «Daar achter dien berg,» luidde het antwoord. «Ik geef hem alle maanden een schaap, en daarvoor laat hij mij gerust in deze weiden rond zwerven.» Terwijl zij nog te zamen spraken, kwam de leeuw aanloopen. Onze snoever koos terstond het hazenpad: «o, lieve hemel! riep hij uit, «waar berg ik mij? Had ik nu maar eene schuilplaats!»

«De ware moed,» sprak de herder, «komt alleen in het wezenlijke gevaar voor den dag. Die daar zocht het; maar naauwelijks had hij het gezien of hij veranderde van gedachten en liep weg, zoo hard hij kon, en zoo zouden er meer doen.»

XI. *De Melkvrouw met haar Melkpot.*

ietje, de melkvrouw, ging met een pot met melk naar de stad en dacht niet anders of zij zou er goed en wel aankomen. Luchtig gekleed en met bloote voeten, om vlugger te kunnen gaan, stapte zij fiksch door. Onder weg berekende zij al hoeveel zij wel van hare melk zou kunnen maken; dat geld kon overheerlijk gebruikt worden: men kon er een paar dozijn eijeren voor koopen, die laten uitbroeden, en dan zouden de zaken met een beetje zorg en vlijt opperbest gaan. «Het zal mij niet zeer moeijelijk vallen,» zeide zij bij zich zelve, «om eenige kuikens in den omtrek van ons huisje groot te brengen, en de vos moet al heel slim zijn, wil hij er mij niet genoeg over laten om er een varken voor aan te schaffen. Zoo'n beest kost weinig aan onderhoud, het zou spoedig vet worden en als ik het dan weêr verkoop, krijg ik er goed geld voor. En wie zal mij dan beletten, om als het een weinigje meeloopt, eene koe met haar kalf te koopen, die ik in de wei zal zien rondspringen?»

Hier brak Pietje hare overdenking af door zelve ook eens te springen, louter van pleizier; maar, O ongeluk! daar liet zij eensklaps haar melkpot vallen. Vaarwel koe en kalf, varken en kuikens! Het vrouwtje verliet hare drijvende fortuin met vochtige oogen en had werk genoeg om het goed te maken bij haren man, die magtig veel lust toonde om haar eens duchtig den mantel uit te vegen.

Er zijn meer menschen, die kasteelen in de lucht bouwen, ja! ik zou haast durven zeggen dat allen het doen, zoo wel wijzen als dwazen. Iedereen droomt al wakende en dat is heel pleizierig; wij voeren ons zelven in een derden hemel op en verbeelden ons dat de gansche wereld ons eigendom is. Als ik mij alleen bevind, steek ik den dapperste de loef af; ik maak een geweldigen zijsprong, ga eventjes den grooten Mogol onttroonen, word in zijne plaats tot koning verheven, en mijne volkeren beminnen en eerbiedigen mij, terwijl de diadeemen op mijn hoofd komen regenen; maar gebeurt er nu iets, dat mij weêr tot mij zelven brengt, och, dan ben ik ook weêr den zelfden Jan als altijd.

XII. *De Wolf, de Moeder en het Kind.*

Een wolf had post gevat bij de deur eener boerenwoning, welke vrij afgelegen lag, en hij watertandde van al het lekkere wildbraad, dat er uit die deur kwam: melkkoeijen, schapen, lammeren, gansche scharen van kalkoentjes, in één woord al wat hij maar wenschen of verlangen kon; maar 't ergste van 't geval was, dat hij nog geen kans had gezien om er ongestraft aan te raken en dit begon hem mooi te vervelen. Plotseling hoort hij een kind schreeuwen; de moeder begint het te beknorren, en dreigt eindelijk het aan den wolf te zullen geven, als het zich niet gaauw stil houdt. Dit was voor geene doove ooren gezegd; ons beest houdt zich gereed het kind te ontvangen en dankt den hemel voor zulk een fortuintje. Intusschen tracht de moeder hare beangstigde spruit weder tot bedaren te brengen; «nu,» zegt zij, «schreeuw maar zoo niet, als hij hier komt zullen wij hem wel dooden.»

«Wat blief je!» borst de schapen-snoeper uit: «nu spreek je zóó en dan weêr anders! Behandelt men aldus personen van mijn kaliber? Of houdt men mij misschien voor den gek? Laat dat mooije jongetje daar, maar eens in 't bosch komen om hazelnootjes te plukken, dan....»

Hij sprak nog, toen er eenig volk uit het huis kwam. Dadelijk zond men een grooten hond op hem af, die hem stevig vasthield, en toen begon men hem met picken en hooivorken leelijk toe te takelen.

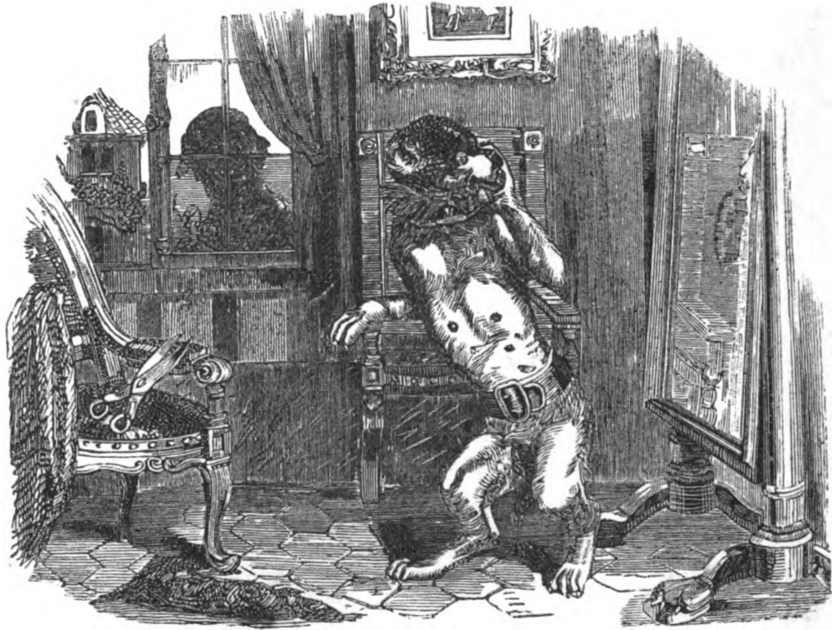
«Wat kwam je hier zoeken?» vroeg men hem op barschen toon.

Terstond verhaalde hij 't geval. «Wel nu nog mooijer!» riep de moeder uit. «Gij zoudt mijn zoon opeten! Denk je dat ik hem gekregen heb, omdat jij er op een goeden dag je honger meê zoudt stillen?»

Men sloeg het arme beest dood. Een boerenknecht sneed het den regter poot en den kop af en de heer van het naaste dorp hing die voor zijne deur, met het volgende randschrift

«Als 't woord van bestraffing der moeder ontvloeit,
Zorgt, wolven, dat gij er u nooit meê bemoeit.»

XIII. *De Hond met de afgesnedene ooren.*

at heb ik toch gedaan,» riep Mouflaar, de jonge dog, «om zoo dóor mijn eigen meester mishandeld te worden? Ik zie er lief uit! Hoe zal ik mij ooit voor de oogen van andere honden durven vertoonen? O koning, of liever tijran der dieren, wie zou u zulke dingen aandoen!» Zoo schreeuwde de hond, toen men hem, zonder op zijne doordringende en smartelijke kreten te letten, onmeêdoogend de ooren had afgesneden. Mouflaar toch dacht, dat hij er bij verloor; eerst later zag hij in, dat hij er integendeel veel door gewonnen had; want hij bezat een ongemakkelijk humeur en was altijd met zijne gelijken in oorlog, zoodat hij hard kans zou geloopen hebben om zeer dikwijls met gescheurde ooren 't huis te komen.

Hoe minder vat men aan zijne vijanden overlaat, des te beter. Wanneer men slechts éène zwakke zijde heeft, kan men die, ter voorkoming van ongevallen, gemakkelijk beschutten. Getuige meester Mouflaar, die altijd met een halsband gewapend was; voeg daarbij dat hij net zoo veel ooren had als er op mijne hand liggen, en gij zult gereedelijk begrijpen, dat een wolf niet zou geweten hebben, waar hem aan te pakken.

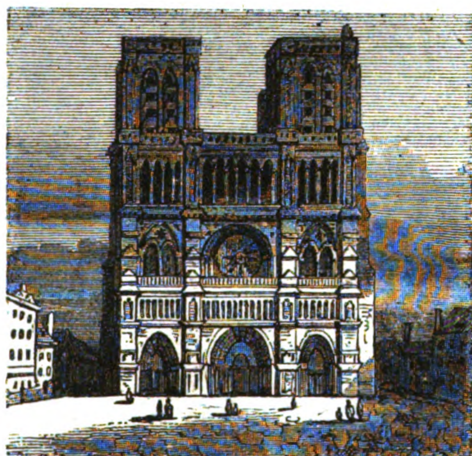
EEN TWAALFTAL AFBEELDINGEN

VAN

PRAALGEBOUWEN EN GEDENKTEEKENEN

IN EUROPA.

De Onze Lieve Vrouwe Kerk te Parijs.

De Notre-dame (onze lieve vrouwe kerk) is de hoofdkerk van Parijs. Ze werd gebouwd op de plaats, waar vroeger een Romeinsche tempel stond. Toen de Parijzenaars zich tot de Christelijke godsdienst hadden bekeerd, braken zij dien tempel, in het jaar 365, af, en vervingen hem door eene kerk, die zij aan den H. Stephanus wijdden; omstreeks het jaar 1000 werd dit gebouw, hetwelk intusschen den naam van Notre-Dame gekregen had, door Koning Robert, zoon van Hugo Capet, hersteld. Anderhalve eeuw later werden de grondvesten der tegenwoordige kerk gelegd door den Bisschop Maurits van Sully; doch er verliepen drie eeuwen eer zij in haar geheel verrezen was. Hare lengte bedraagt 138, hare breedte 50 en hare hoogte 34 ellen; de gevel wordt aan weêrszijden begrensd door twee vierkante torens, ter hoogte van 68 ellen, beide voorzien met trappen van 389 treden. In den zuidelijken toren bevindt zich eene groote klok, *bourdon* of brommer genaamd, welke 16000 nederl. ponden weegt. Tusschen de twee torens heeft men, boven het midden rondeelraam, eene prachtige galerij, rustende op allerbevalligste Gothische kolommen. De kerk bevat

45 kapellen; 120 groote pilaren ondersteunen de kruisbogen der gewelven; terwijl rond den buik der kerk en het koor eene galerij loopt, versierd met 108 kleine kolommen, ieder uit éénen steen gehouwen. De kerk ontvangt haar licht door 113 vensters en drie rondeelramen. Het hoogaltaar is van zeer schoon marmer, en het geheel is een pronkjuweel van Gothische bouworde. De kapellen bevatten verschillende graftomben en het koor prijkt met kostbare schilderstukken.

Het Museum der Artillerie te Parijs van binnen.

Dit museum bevat eene rijke verzameling van oude en hedendaagsche oorlogswapenen. Het heeft haren oorsprong te danken aan een bevel der Nationale Conventie, waarbij, — toen de generaal Napoleon Bonaparte de bevolking van Parijs op den 13 vendémiaire, jaar IV (5 October 1795) bedwongen had, — de burgers gelast werden om hunne wapenen in een daartoe aangewezen gebouw

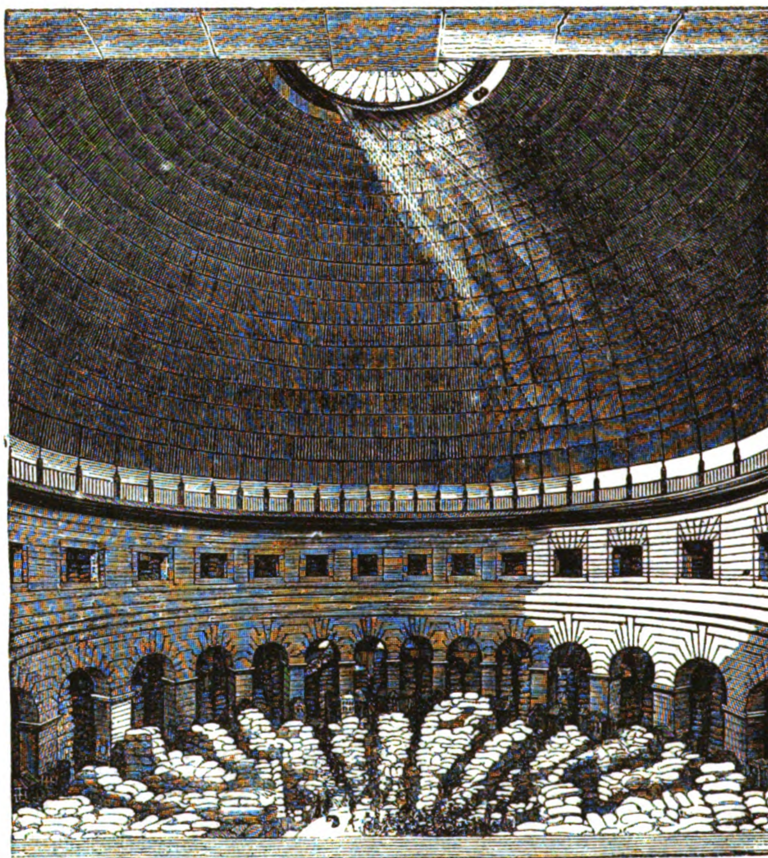
te komen nederleggen; later werden hierbij verschillende andere wapenen gevoegd, die men uit de koninklijke kasteelen of uit bijzondere verzamelingen nam. Het museum is, over geheel Europa, een der rijksten in zijne soort. Men treft er onder anderen aan, de geheele wapenrusting van Koning Frans I te paard, en verschillende geweren en pistolen met goud en edelgesteenten versierd.

De Beurs te Parijs van binnen.

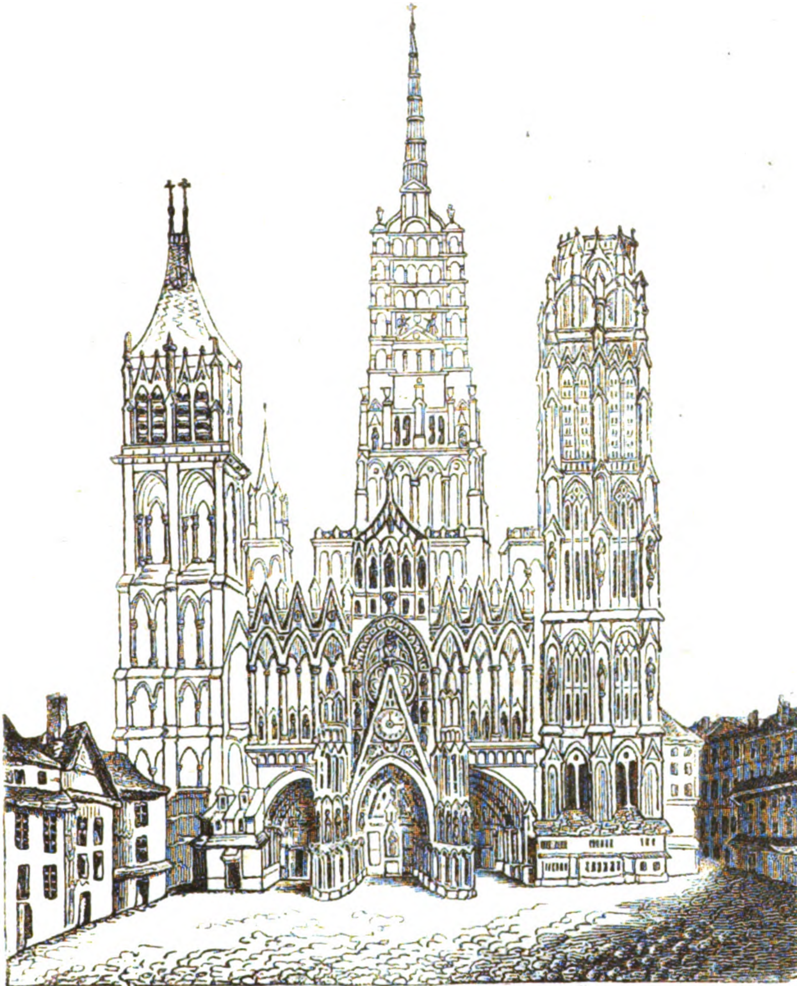
Dit gebouw, hetwelk den naam van paleis draagt, werd onder de regering van Keizer Napoleon gesticht. De eerste steen werd op den 24 Maart 1808 gelegd en in 1826 was het geheel voltooid. De beroemde bouwkunstenaars *Brongniart* en *Labarre* leidden de werkzaamheden. De lengte bedraagt 138 en de breedte 82 ellen. Zes en zestig Korinthische kolommen omringen het gebouw. De groote zaal, die in het midden gelegen is, ontvangt haar licht door de zoldering en kan 2000 personen bevatten; zij heeft een marmeren vloer en is met *basreliefs* versierd. De beurs is een der schoonste gestichten van Frankrijks hoofdstad.

De Korenbeurs te Parijs van binnen.

Ook de korenbeurs (halle aux blés) werd op bevel van Napoleon in 1811 hernieuwd. Zij bevat eene ronde zaal, wier middellijn 42 ellen bedraagt; het koepelvormige dak is zamengesteld uit ijzeren ringen, met koperen platen belegd, en in het midden daarvan is eene groote opening gelaten, met glas voorzien. Eene galerij met vijf en twintig bogen doorsnijdt de zaal; achter die galerij wordt het koren geborgen, en er kunnen meer dan 30,000 zakken geplaatst worden. Boven het gewelf, dat op vijf en veertig kolommen rust, vindt men uitgestrekte zolders tot bergplaatsen ingerigt. — In den buitenmuur van het gebouw is een toren uit de 16[de] eeuw bewaard gebleven, opgerigt op bevel van Catharina van Medicis, die zich er van bediende voor hare sterrekundige waarnemingen, waaraan zij een groot gewigt hechtte.

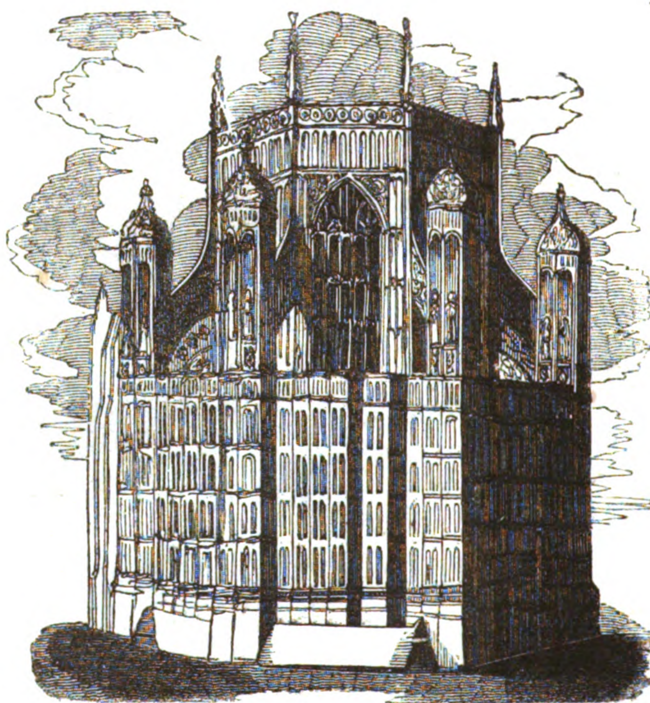
De Domkerk of Notre-Dame te Rouaan.

Dit groot en prachtig gebouw is een der merkwaardigste overblijfselen uit de middeleeuwen, zoo ten opzigte van zijn Gothischen stijl als wegens de geschiedkundige herinneringen daaraan verbonden. Reeds in 912 vindt men er melding van gemaakt. Drie honderd jaar later werd het door een brand verwoest en vele eeuwen verliepen, eer de kerk weder geheel was opgebouwd; ook in 1822 werd zij op nieuw door den bliksem geteisterd, die hare fraaije, honderd twee en dertig ellen hooge, midden-toren vernielde. Sedert echter bouwde men dien wederom op en thans is hij nog dertien ellen hooger dan vroeger en geheel opengewerkt. De beide andere torens worden *St. Romain* en *George d'Amboise* genaamd; deze laatste benaming is afkomstig van de buitengewoon groote klok die zich daarin bevindt; de toren wordt door eene bevallige gallerij bekroond. Jammer dat zijn niet minder schoone tegenstander slechts drie klokken van zijn eertijds zoo beroemd speel-

werk heeft over gehouden. Bij het binnentreden der kerk wordt het oog getroffen door het grootsche geheel. Eene menigte ranke kolommen ondersteunen het hooge gewelf; de kapellen zijn met heerlijke en kostbare schilderstukken versierd. Bewonderenswaardig is ook de wit marmeren graftombe der kardinalen van Amboise, welke dagteekent van de 16 eeuw; zij draagt de standbeelden der twee kardinalen (oom en neef), die beide aartsbisschoppen waren van Rouaan, boven hunne hoofden zweeft hun patroon St. Georgius, een beeld in verguld marmer. Voorts ziet men er nog de graftombe van den hertog van Bresé, opgerigt ten tijde van koning Frans I, welke ook om hare schoonheid beroemd is, alsmede die van verscheidene hertogen van Normandië.

De Kapel van Hendrik VII te Westminster.

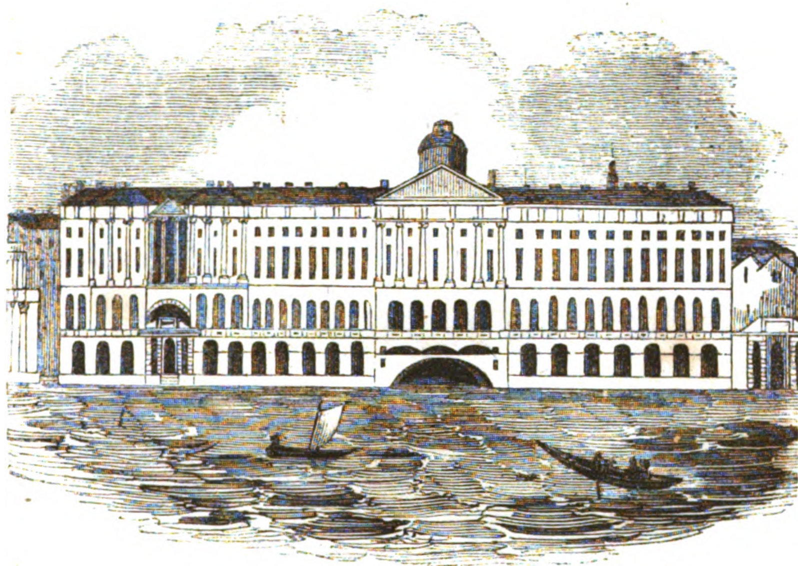

Koning Hendrik VII van Engeland begon deze prachtige kapel te bouwen; zijn zoon en opvolger Hendrik VIII maakte haar geheel af.

De eerste steen werd gelegd op den 24 Januarij 1502, in de nabijheid der abtdij van Westminster. Het gebouw is beroemd door zijne schoonheid en bevalligheid. Veertien ranke torens omringen de eigenlijke kerk, die 99 voet lang, 66 voet breed en 54 voet hoog is. Het dak is bijna plat; de bodem is belegd met wit en zwart marmer; de muren zijn inwendig bedekt met eene menigte figuren van heiligen, aartsvaders, martelaars, enz. In het midden der kapel staat de graftombe van den stichter in den vorm eens altaars. Ze is van zwart basaltsteen opgetrokken, met ornamenten van verguld brons versierd, en door een prachtig

hek van hetzelfde metaal omringd. Hendrik VII en zijne gemalin Elisabeth zijn er op uitgehouwen en vier standbeelden van verguld brons verhoogen nog de schoonheid van dit gedenkteeken. Bovendien vindt men in deze kapel de graven van verscheidene koningen van Engeland, als: van Eduard V, Karel II, Willem III, alsmede die der koninginnen Elisabeth en Anna.

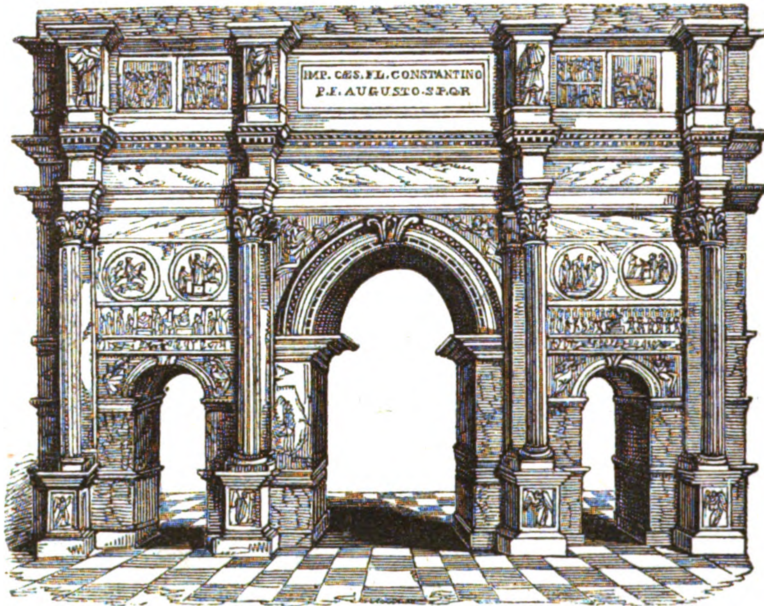
Sommersethouse te Londen.

Dit is het grootste en tevens het bevalligste publieke gebouw van Engelands hoofdstad. Het neemt de plaats in van een uitgestrekt paleis, hetwelk in 1549 gesticht werd door Eduard Seymour, hertog van *Sommerset*, en waarin onder anderen de beroemde koningin Elisabeth gewoond heeft. Het oude paleis werd in 1775 afgebroken; vervolgens werd het tegenwoordige gebouw naar het plan van sir William Chambers opgetrokken. Het heeft den vorm van een groot vierkant, omsluit eene ruime, insgelijks vierkante, binnenplaats en wordt aan de eene zijde door de rivierde Theems bespoeld. De voorgevel prijkt met tien schoone Korintische kolommen, met kolossale hoofden, den Oceaan en de acht voornaamste rivieren van Engeland voorstellende, benevens met vier reusachtige beelden van de Regtvaardigheid, de Waarheid, de Dapperheid en de Gematigdheid. Boven dit alles ziet men eene groep, zamengesteld uit den genius van Engeland en de faam, die het Britsche wapen torschen.

In Sommersethouse hebben verschillende openbare instellingen hare bureaux, als : de algemeene ontvangst van het zegel, die van de zeehandelsregten, de loterij, de domeinen der kroon enz.

De Zegeboog van Constantijn.

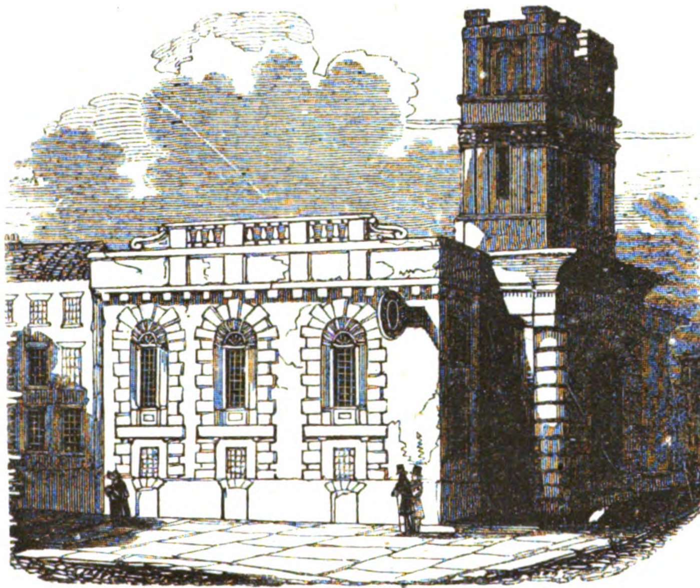

De *triomf* was het grootste eerbewijs, dat in het oude Rome aan een zegevierend veldheer kon ten deel vallen. Het bestond in een statigen en prachtigen optogt binnen die stad. De veldheer moest volgens de wet aan het hoofd van zijn leger voor Rome verschijnen en in den tempel van Bellona, aan den aldaar vergaderden senaat, de voordragt tot zijn triomf doen; werd zijn verzoek door den raad en het volk ingewilligd, dan had de plegtigheid plaats. De geheele senaat ging den overwinnaar te gemoet, die, gekleed met eene witte purpere tunica en eene geborduurde toge, het hoofd versierd met een lauwerkrans, en een elpenbeenen scepter — bekroond met den adelaar — in de hand houdende, op een vergulden wagen, gewoonlijk met vier witte paarden bespannen, door de fraai versierde straten der stad naar het Kapitool reed. Vóór hem gingen zangers en speellieden, en een overgroote stoet, welke de offerdieren, de gemaakte buit, benevens de gevangene en in ketenen geboeide vorsten en veldheeren met zich voerde; achter hem volgde een lange trein van burgers en eindelijk het geheele leger. Volgens eene oude gewoonte werd de overwinnaar vergezeld door eenen slaaf, die eene gouden met edelgesteenten omzette kroon droeg, en die hem bij herhaling de ernstige woorden moest toeroepen: «zie achter u en bedenk dat gij een mensch zijt!» Op het Kapitool bragt men den Goden voor de behaalde zege dank; de offerdieren werden geslacht en de kroon met een gedeelte van den buit aan Jupiter gewijd.

Bij gelegenheid van zulk een plegtigen intogt werden er triomfbogen opgerigt, waaronder die stoet moest doortrekken. In het eerst waren zij eenvoudig, doch naderhand, en inzonderheid toen zij voor de keizers bestemd werden, niet zelden van marmer en met beeldwerk en bijschriften prachtig versierd. Van eenige dezer eerepoorten vindt men nog gedeeltelijke overblijfsels, en hieronder bekleedt de zegeboog van Constantinus, welke

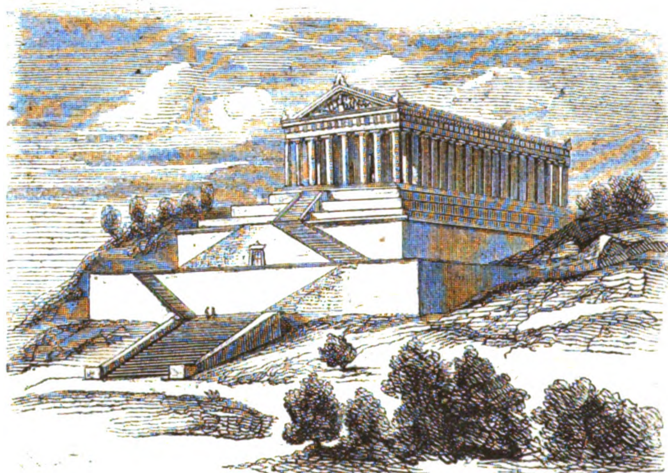
een der laatst opgerigten was, eene voorname plaats. Deze keizer, *de groote* bijgenaamd, was de eerste der Romeinsche alleenheerschers, die de Christelijke godsdienst aannam en haar tot de heerschende in zijne staten verhief. Het had hem veel moeite gekost zijn gezag te vestigen, maar eindelijk gelukte het hem toch de hevige binnenlandsche oorlogen, die onder zijne voorgangers ontstaan waren, te dempen.

De Allerheiligen Kerk te Londen.

Deze hedendaagsche kerk, door den bouwkundige Nash gesticht, onderscheidt zich door haren bijzonderen vorm. Men treedt haar binnen door twee opvolgende boogsgewijze poorten, rustende op vrije zuilen. De vierkante toren, boven den ingang geplaatst, verheft zich vrij hoog boven het platte dak van het gebouw.

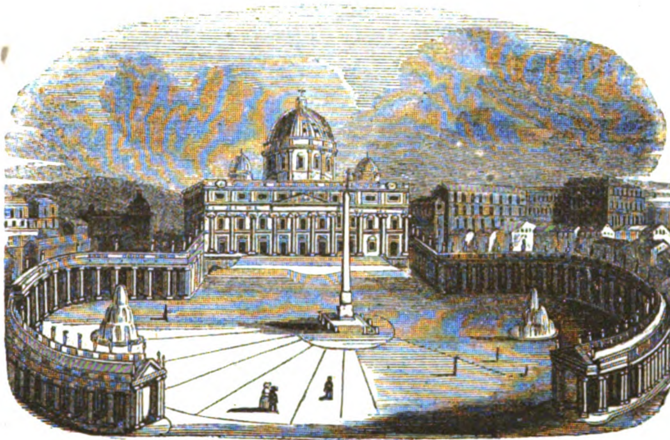
De Walhalla aan den Donau.

Op den 18 October 1830, den verjaardag van den slag van Leipzig, die Duitschland bevrijdde van de Fransche heerschappij, werd de eerste steen aan de Walhalla gelegd door Lodewijk I, koning van Beijeren. Reeds lang had hij zich voorgesteld een soort van Pantheon op te rigten voor al de groote mannen uit den Germaanschen stam gesproten en, was hij vroeger daarin verhinderd geworden, naauw droeg hij gedurende vijf jaren de kroon, of hij beijverde zich om een der geliefdste droomen van zijne jongelings-jaren te verwezenlijken. Aan den regter-oever van den Donau, waar in overoude tijden de grenspalen der Romeinsche heerschappij stonden, in de nabijheid van Regensburg, eens de zetel der Beijersche hertogen en zoo beroemd door zijne rijksdagen, — op eene steile kegelvormige hoogte, werd de tempel gesticht, welke de namen en, voor zoo veel het kon, ook de gelaatstrekken moest vereeuwigen der groote mannen, die gedurende twintig eeuwen Duitschland, in een ruimen zin genomen, tot eer en roem hadden verstrekt. De Walhalla, aldus genoemd naar die verblijfplaats der zaligen in de noordsche godenleer, — die hallen, waarin de ouden meenden dat hunne roemrijk gesneuvelde helden zich hiernamaals zouden vereenigen, — werd op den 18 October 1842 plegtig ingewijd. De top der hoogte waarop zij gebouwd is, en die aan den voet door een krans van eiken wordt omringd, verheft zich 250 voeten boven den waterspiegel van den Donau. De tempel rust op een kolossaal ondergebouw, hetwelk uitwendig uit groote steenklompen bestaat, en waar tusschen in verscheidene rigtingen breede marmeren trappen naar boven leiden, die door drie reeksen terrassen in even zoo vele afdeelingen gescheiden worden. Op dat voetstuk verrijst het eigenlijke gebouw, uit roodachtig wit marmer en geheel in de regelen van de antieke Dorische orde opgetrokken. Het heeft eene lengte van 232, eene breedte van 110, eene hoogte van 63 voet en is door zuilen-rijen omringd. Inwendig vormt de Walhalla een langwerpig vierkant; de beeldtenissen der groote mannen, waaronder men ook eenige Nederlanders

telt, bestaan in bustes van zuiver wit marmer. Opdat ze te meer zouden uitblinken, zijn de muren en schachten der pilasters, even als de vloer, van gekleurd marmer, en zijn de beelden, die enkel tot sieraad moeten dienen, almede gekleurd en verguld; terwijl ook aan het plafond allerlei vergulde sieraden schitteren en de vakken daarvan blaauw zijn met gouden sterren bezaaid. De namen der mannen of vrouwen uit den ouden tijd, wier beeldtenis verloren is geraakt, prijken op vier en zestig wit marmeren platen. Het aantal der bustes bedraagt omstreeks honderd.

De St. Pieters-Kerk te Rome.

De St. Pieters-kerk is welligt het schoonste gebouw der geheele wereld. Meer dan eene eeuw werd er aan hare bouwing besteed; de kunststukken, welke zij bevat, zijn boven alle verbeelding schoon. Hare lengte van binnen bedraagt 575 en hare geheele hoogte 142 voeten. De hoofdkapel verheft zich boven het schip der kerk, en rust op eene prachtige kolonnade. Midden onder dezen hoofdkoepel staat het groot altaar, rondom hetwelk dag en nacht meer dan 100 lampen branden. Op den achtergrond van het ruim der kerk bevindt zich de predikstoel, die langs twee trappen van porphijrsteen beklommen wordt. De vloer, de muren, trappen, pilaren, kapellen en nissen zijn overal met het keurigste marmer van onderscheidene soorten belegd, terwijl het gestukadoorde gewelf met mozaïk versierd is. Behalve door de kostbaarste schilderstukken, wordt het oog nog getroffen door eene menigte standbeelden en voortreffelijke praalgraven. Vele marmersoorten, in dezen prachtigen tempel gebezigd, zijn van onder de puinhoopen van het oude Rome opgedolven.

De Gothische zaal van Koning Willem II, te 's Gravenhage.

Zijne koninklijke hoogheid de prins van Oranje, thans koning Willem II, is zelf de architect van deze Gothische schildergalerij. Zij herinnert eenigzins aan het gebouw der universiteit te Oxford, waar de hooge bouwmeester de eerste indrukken van kennis en wetenschap ontving. Niet bij uitstek groot, levert nogtans zoo wel het in als uitwendige een behagelijk geheel op. Het inwendige timmerwerk is meerendeels uit geglansd bruin eikenhout zamengesteld. De zaal ontvangt haar licht, behalve door een rondeelraam, door zeven zijvensters. Men treedt haar binnen door een paar grootsche deuren of poorten, die, even als het rondeelraam, met geschilderd glas zijn ingezet. Links en regts bevinden zich dubbele deuren die naar 's konings tuin geleiden; aan het einde der zaal voert eene andere groote poort en een marmeren trap naar eene tweede prachtige zaal, in later tijd bijgebouwd; zoo wel die beide vertrekken als de daarin uitloopende galerijen, bevatten eene kostbare verzameling van schilderstukken en zeldzame teekeningen. Het geheel is in waarheid koninklijk en getuigt van den smaak en den kunstzin des stichters.

SNAKERIJEN

VAN

TIJL UILENSPIEGEL.

'T Gebeurde voor een eeuw of wat
Dat in een zeekre vlaamsche stad
Een kleine schreeuwer werd geboren,
Uit ouders, naar mij kwam ter ooren,
Eenvoudige, onbevangen liên,
Die in den kleinen knaap misschien

Een wonder aller wondren zagen;

«Zijn naam?» mogt Tijl de vader vragen,
«Wat kijkt hij slim!» sprak hij, wie weet!
«'k Wil dat hij Uilenspiegel heet!»
Reeds bij zijn eerste levensstralen
Moest hij, het is wel zonderling,
In 't bakerpak een soppert halen;
Want zie, een blijde burenkring
Kwam van het doopsfeest zat terug;
Daar viel de baker van de brug
En Tijltje met haar naar beneden,

Gelukkig was de grep niet diep,
Zoodat hij 't eerst gevaar ontliep,
Toen rassche hulp was toegetreden.
De knaap wies op, maar wel te regt
Werd van den kleinen guit gezegd,
Dat hij een deugniet was vol streken,
Zoo sluw en zoo vol kattenkwaad,
Dat men van hem, als 't zelden gaat,
In later tijden nog zou spreken,
En als ook wij ter loops het doen,
Dan moet men daarom niet vermoên
Dat wij hem hier tot voorbeeld geven
Van 't jong geslacht uit onzen tijd,
Waaraan deez prentschat is gewijd.
Het moog in Uilenspiegels leven,
Den spiegel zien van sluw bedrog,
Want hoe men 't neemt, dat is het toch,
Al lacht men somtijds om de kluchten,
Waarmeê hij anderen bedroog;
Maar onze tijd draagt andre vruchten
't Valt vrienden ligt u in het oog,
Dat iemand met een kiesch gemoed
Niet handelt zoo als Tijltje doet,
En daarom, als wij van hem spreken,
Is 't voor de grap en anders niet.
Wij lagchen vaak om zotte streken,
Ofschoon men toch den dader vliedt.

Ons Tijltje telde een jaar of vijf;
Eens hadden de ouders 't huisbedrijf
Voor andre bezigheid verlaten,
De vader moest naar 't graanveld heen,
De moeder ging met buurvrouw praten,
En 't zoontje had het huis alleen.
Een man te paard komt aangetreên;
«Wat weg voert,» vraagt hij, «stadwaarts heen?»
Maar toen hij niemand zag voor 't huis,
Stak hij, om narigt in te winnen,
Juist boven de onderdeur der kluis,
Zijn hoofd met dat van 't paard naar binnen;
«Wel knaap» zoo sprak de kavalier,
«Zeg me even, is er niemand hier?» —
«Ja, anderhalve man, sinjeur,»

Dus klonk er 't olijk antwoord op,
«En, naar ik insgelijks bespeur,»
«Nog bovendien een paardenkop.» —
«Maar zeg mij eens, jou kleine snuiter,»
Zoo sprak de welgemutste ruiter,
«Hoe rijd ik 't naaste naar de stad?» —
«Ziet gij daar ginds die groote hoopen
«Van ganzen en van eenden loopen?
«Volg die maar,» sprak de knaap gevat.
De ridder deed naar was gezegd,
Maar kwam bij een rivier te regt:
Daar stortte, met een woest geschater,
De gans- en eendenvlugt in 't water;
«Dat's gek» sprak toen de man te paard,
«Diep is het water dat hier vliet,

«Voor ganzen is 't geen oortje waard,
«Maar ik — neen, zwemmen durf ik niet.»
Hij rent terug naar Tijltjes huis,
«Knaap,» zegt hij, «knaap, je hebt abuis.» —
«Neen» was het antwoord «'k heb gesproken
«Van ganzen die er *liepen*, maar
«'k Heb, heerschap! niets gezegd, zoo waar,
«Van ganzen die te water doken.» —
«Je bent een schurk,» hernam hij fier,
En voort reed toen de kavalier.

———

Eens draafde de oude Tijl naar steê,
En nam hem op zijn klepper meê;
Daar zat hij achter d' ouden heer
En gaf den menschen iets te aanschouwen
Dat wij maar liever binnen houên,
«Zoo'n kleine deugniet!» klonk het weêr,
De vader wist niet wat te denken;
Maar uit gebaren en uit wenken
Begreep de goede man wel ras,
Dat zoontje weêr aan 't mallen was;
Nu plaatste hij hem vóór op 't paard,
En echter had hij dra ontwaard
Dat zoontje weêr iets had verrigt,
't Geen vele burgers had ontsticht;
't Was waar: aan schaamlen en aan rijken,
Die zij ontmoeten op hun pad,

Liet onze bengel nu weêr blijken
Dat hij een deugdlijk spraaklid had.

In Knesselaar, het dorp van Tijl,
Was 't, sedert oude tijden, stijl
Om, als de slagt was in het vat,
De jeugd op krapjessoep te onthalen;
Een gierigaard, die menigmalen
Getoond had, dat hij afkeer had
Om anderen wat meê te deelen,
Begon dat buurregt te vervelen,
En dacht er 't looze middel op
De kindren in hun smaak te tergen:
Hij zoutte als brem het schrale sop,
En dorst het dubbel tiental vergen,
Dat zij het eten zouden tot
Den laatsten droppel uit den pot.
En dreigde hém met zeekre slagen,
Die 't staken van 't diné dorst wagen,
En sloot daartoe de deur op slot.

Ook Tijltje was bij 't twintigtal,
En zwoer zich op den man te wreken
Na zulk een ongehoord geval;
En 't middel bleef niet in gebreken;
Naauw was de gierigaard naar stad,
Of Tijl wist op zijn erf te komen,
Daar liep een tal van hoenders rond;
Hij zag de dieren en terstond
Was deugniets wraakbesluit genomen:
Hij spreidde twintig touwen uit,
Aan 't eind van elk een stuk beschuit
Bevestigd, de andere einden had
De knaap ten bundel zaam gevat;
Naauw lagen daar die stukjes brood,
Of heel de vlugt van kippen schoot
Op 't aas, dat daar hun tegenloeg;
Hij liet hun tijd om 't in te slokken;
De touwen werden zaâmgetrokken,
En 't doodsuur van de hoenders sloeg:
Hij trok hen allen op een klit,
De keel en gorgel uit het lid.
En toen de boer weêr huiswaarts kwam,
En daar de gruwbre moord vernam,
Toen hoorde hij ook Tijltjes roep:
«Daar baas, kook nou reis kippensoep.»

Eens zou hij op de koord gaan springen
En heel het dorp was op de been;
Hij vroeg aan elk der dorpelingen
Vooraf een enklen schoen ter leen,
Om daar een kunststuk meê te wagen.
Men deed elkander duizend vragen;
Niet wetend wat hij met dien schat
Van schoenen toch te schaften had;
Hij maakte wel wat kapriolen,
Maar ving nog met den dans niet aan;
Ten laatste werd hem aanbevolen
't Volk niet voor gek te laten staan.
«Wat? Gun je mij geen tijd, schavuiten,
«Dan kan 'k niet tot mijn kunst besluiten,
«Daar,» riep hij, «'k wil niets meer ter leen!»
En smeet de schoenen naar beneên;
Daar vielen al de kijkers neêr,
Elk zocht zijn schoen, men vat het, weêr;
Men sloeg en drong en smeet elkaâr,
En kreeg elkander bij het haar,
Want moeilijk viel gewis het kiezen,
En Uilenspiegel lachte luid
Den heelen hoop van vechters uit,
En pakte schaterend zijn biezen.

Wel baarde 't aan zijn moeder leed
Het kwaad, dat onze bengel deed;
Ze droeg reeds lang het weduwkleed,
Maar 't hielp wat of zij klaagde of niet,
En toen ze zich ontvallen liet
Dat zij geen brood meer had in huis,
En zij geen kans zag om te borgen,
Sprak Tijl: «hij zou er wel voor zorgen;
«Hij wist wel raad voor zulk een kruis.»
Daar toog hij naar de bakkerij,
En vroeg terstond den baas te spreken:
«Je brood is goed, 't is ons gebleken,»
Sprak hij, «mijn heer geeft straks partij,
«Hij heeft zes lange brooden noodig,
«Maar goed, hoor, hij 's niet gaauw te vreê!
«Och, geef je knecht eens even meê
«Met brood; een mand is overbodig,
«Hier is een zak!» de bakkerin
Deed daar de tarwebrooden in;
En voort ging Tijltje met den knecht
Door tal van straten, links en regt.
De bodem van den zak was slecht;
Dat wist de sluwert al te wel,
Krik, krak! zoo ging het nu en dan
De bakker hoorde er weinig van

«Hou,» scheeuwde, Tijl, «hou lompert! strijk
«Te droes, daar valt een brood in 't slijk!
«Wat zal mijn norsche meester zeggen,
«Kom ik aan huis met zulk een brood!
«Hoe zullen wij het aan gaan leggen?
«Wacht, ik weet uitkomst in den nood!
«Loop jij naar huis, geef mij den zak,
«Ik wacht je hier op mijn gemak,
«Haal jij een ander brood terstond,
«Keer gaauw, dan is de zaak gezond!»
En och, de slimmert van een knecht
Deed alles wat hem was gezegd.
Wel repte hij zijn lange beenen,
Maar toen hij weêr kwam op de plek,
Stond hij te kijken als een gek,
Want zak en drager was verdwenen.

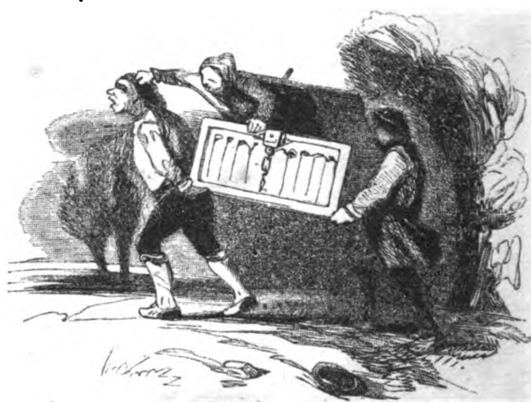
«Daar moeder» riep de looze guit,
«Nu zijn al weêr je zorgen uit,
«Ik heb nu beter opgepast;
«Daar leg die broodjes in je kast,
«En snijd me een dikke boterham;»
Maar hoe hij aan het voedsel kwam,
Dat zei de kwade jongen niet,
En zeker had de sloof verdriet,
Toen zij daarna weêr brood ging halen,
En Tijltjes schelmstuk moest betalen.

Eens dat hij op een kermis was,
Keek onze schurk te diep in 't glas;
De gastheer, die hem had genood,
Had met een milde hand geschonken,
Tijl zocht een schuilplaats in dien nood,
Waar hij eens duchtig uit kon ronken:
Hij liep den tuin des gastheers rond,
Waar hij een leegen koffer vond,
«Nu,» dacht hij, «dat's juist naar mijn zin,»
En Uilenspiegel kroop er in,
En weldra zonk de sluwe knaap
In een gezonden, vasten slaap.
Daar lag hij nog, schoon gansch niet zacht,
Omstreeks het uur van middernacht;
Juist braken er twee boeven in,
Men vat, met weinig goeds in 't zin;
Ze tastten in den tuin in 't rond,
Tot men ten laatst den koffer vond,
«Zoo» zeiden zij «dat's wis een schat
«Dien deze zware kist bevat.»

Met pakten zij hem voetstoots op,
En voorwaarts ging het in galop;
Men voelt ligt dat men wakker wordt
Als m' eerst gesmakt wordt en gesjord,
Dan voortvaart bij gezwinde pas,
En dit ook zoo met Tijltje was.
«Te droes» dacht hij «waar dát naar toe?»
En speelde eens even kijkeboe,
En zag door 't scheurtje van de kist,
Wat hij alreede had gegist;
«Waar voeren mij die kerels heen?»
Zoo dacht hij bij zich zelf, met een
Kwam daar de vrees bij, dat die snaken
Met hem een mispas konden maken;
Hij ligtte eens, wip, het deksel op
En sloeg den voorman op den kop,
«Laat staan, Jan!» riep hij tot zijn maat,
«'k Zeg jou, dat jij die gekheid laat!» —
«Wat blief je? Zeî je daar wat, Piet?» —
«Ja, houd je zoo onnoozel niet!
«'k Zeg jou dat jij die gekheid staakt!
«En niet meer aan mijn raasbol raakt,» —
«Ik? malle kwast! Ik? ben je dol!
«'k Geloof 'k heb ruim mijn handen vol.
«Loop *jij* dan achter, laat *mij* voor
«En dan houd jij jou snater, hoor!»
Maar toen de wissling was geschied
Verdoofde toch de ruzie niet.
«Nou Piet, laat staan,» riep de andre boef,
«Laat staan, of 'k geef jou aanstonds troef;» —

«Wel,'k doe niets!» — schreeuwde de achterman,
«Wie grijpt mij bij mijn haren dan? —
«Ik niet!» — «jij wel» jou leugenaar!
«Pas op of 'k grijp jou ook bij 't haar!»

Daar zetten zij den koffer neêr
En aanstonds trokken zij van leêr
En vielen worstlend op elkaâr
En Tijltje nam zijne kansje waar
En vlood naar huis en kroop in 't bed
En lag te schudden van de pret.

Zijn ouders waren beiden dood
En Tijltje had gebrek aan brood,
De honger dreef hem wel naar buiten,
Hij moest tot werken nu besluiten.
Een pater, met zijn nood begaan,
Nam hem op 't laatst als huisknecht aan,
Om de oude meid in 't werk te schragen,
En zoo wat af en aan te dragen.
«Houdt gij u goed,» sprak Tijls patroon,
«Dan krijg je hier de kost tot loon;
«De zelfde pot dien ik zal eten,
«Zal ook u spijzigen, mijn zoon!
«Maar de oude meid dient niet vergeten!
«Help haar maar braaf, je taak is ligt,
«Genoeg als jij half werk verrigt;»

De jongen dankte den pastoor
En daadlijk ging hij naar de sloor,
Die in de keuken met succes,
Ten troon zat als een rijksprinses.
Het was geen dame om meê te mallen,
En gansch niet op heur mond gevallen;
Hoe 't kwam dat haar één oog ontbrak,
Is iets waar ons geschiedverhaal,
Nooit met een enkel woord van sprak.

Maar onze keukenkorporaal
Had dit gebrek dra ingezien,
En dacht bij voorraad reeds misschien,
Van dat gemis partij te trekken.
Eens dat hij haar tot hulp moest strekken,
Kreeg hij 't bevel om aan het spit,
Twee malsche hoentjes te gaan roosten,
Maar, om zich in die taak te troosten,
Beproefde hij eens 't jong gebit
Aan één der hoenders en welras
Kloof hij slechts beentjes en karkas,

Maar toen de dienstmaagd op zou doen,
Vroeg zij den knecht naar 't tweede hoen.
«Wat hoen? 'k zou naar den blaauwe loopen,
Sprak Tijl, «je scheert den gek misschien!
«Doe eerst jou ander oog eens open,
«Dan zal je 't wis wel beter zien!»
De meid stond als van 't weêr geslagen;
Voort liep ze naar heur heer, om dien
Het ongehoord geval te klagen;
Daar klonk op eens de barsche stem
Zijns meesters Tijl in 't oor; met klem
Vroeg deez, «wat heb jij daar gezeid,
«Jou vlegel, aan mijn keukenmeid?

«En zeg mij ook, jou deugeniet,
«Wat is er met dat hoen geschied?» —
«Eerwaarde heer,» sprak Tijl de knecht
«Ik heb aan 't goeje mensch gezegd
«Als zij dat oog eens oopnen woû,
«Zij zeker beter kijken zou;
«En 't hoen? ja, 't hoen!... Mijn waarde heer
«Herinnert ge u 't accoord niet meer?
«Of zijt ge dan uw woord vergeten:
«De zelfde kost, dien ik zal eten,
«Zal ook u spijzigen mijn zoon?
«Nu had ik straks den tijd zoo schoon,
«Ik dacht, 'k zal maar vooraf wat peuzlen,
«Het hoentje is op, 'k hou niet van treuzlen,
«Ik heb maar éérst mijn maal gedaan,
«Nu kunt ook gij aan 't kluiven gaan!»
De pater kleurde en werd weêr bleek,
Bij zulk een goddelooze streek,
Maar 't was slechts een der vele streken,
Die onze schobbejak beging.
't Was of de rust er was geweken,
Of 't huisgezin op stelten ging.
Kreeg hij 't bevel om iets te doen,
Hij liet het halverwege steken,
En zei dan altoos koel en koen:
«Hij hoefde maar half werk te doen,»
Maar 't eindje van de zaak was dat
Hij zijn congé ontvangen had.
Toch trok hij vlug en wel te moê
Dien zelfden dag naar Mechlen toe,
Maar hoe hij aan den kost zou komen,
Dat mogt gewis de drommel droomen;
Hoe hij zich daar voorzag van geld,
Het zij hier eens ter loops gemeld:
Hij spreidde daar de mare ras
Dat hij een eenig kunstnaar was,
Die al kon doen wat hij maar wou,
Ja, zelfs door Mechlen vliegen zou.
Dra zou hij op een dak gaan staan,
Om daar zijn wieken uit te slaan
En als een sijs verscheiden toeren
Voor wie het zien wou uit te voeren.
't Huis dat hij koos voor zijn besluit,
Liep regts op een vierkant terrein,
Links op een heel naauw steegjen uit,
Wie komen wou op 't binnenplein
Moest splint betalen, tot entrée;
't Volk stond er spoedig opgepakt;
De duiten werden eerst gezakt
Voor dat de sijs zijn toeren deê.
Daar stonden honderden van liên
Om de ongewone kunst te zien.
Men vroeg, men giste, vreesde en zon,
Hoe zoo iets mooglijk wezen kon;
Daar stond hij op het hooge dak
En maakte een keer of wat de miene
Als van een levend vliegmachine;

Maar eindelijk stond hij stil en sprak:
«Ik zie nu op dit oogenblik
»Mijn allerliefste Mechelaren
»Die zoo geduldig staan te staren,
»Dat hier meer gekken zijn als ik!
»Ja grooter zelfs dan ik, met regt!
»Want als jelui me eens had gezegd
»Tijl hoor, we zullen voor je vliegen!
»'k Zou zeggen bij mij zelf: ze liegen!
»Bah! jijlui bouwt nog op den man,
»Die voorgeeft dat hij zoo iets kan!
»Ik zeg nog eens 't heeft allen schijn
»Dat hier een aantal gekken zijn.»
In 't steegje hing een touw met knoopen

Van 't dak af langs den houten stijl;
Die weg tot d'aftogt stond hem open;
Stom en bedremmeld voor een wijl,
Stond daar het volk op digte hoopen,
Zwoer hem zijn list te doen bekoopen,
Maar eer hij klappen kon beloopen
Zag men geen schaduw meer van Tijl.

Eens zon hij weêr op nieuw gewin
En kreeg in 't vak van bakker zin,
Hij wist een meester te bewegen,
En dra had hij, het schortje voor,
De witte vaderlief op 't oor,
Acces in 't graankasteel verkregen.
Maar och, zijn geest bleef daar niet stil,
En uitte zich door gril op gril.
Eens moest hij aan de zift van 't koren;
't Was avond, en hij vroeg om licht,
Zijn meester trok een scheef gezigt,
« Wat, » zei hij « zal 'k nog langer hooren?
« Licht? als jij daar eens brand meê sticht!
« Kom, scheer je weg! 't Is maneschijn;
« Licht — 't zou wel overdadig zijn, » —
« Best » zei de knaap en ging naar boven,
Tuk om zijn baas een kool te stoven;
Hij nam de zeef ten onderst boven,
En schudde wat hij schudden kon;

En toen de baas zijn taak begon,
En 't vuur reeds knetterde in den oven,
Kon hij zijne oogen naauw gelooven,
Daar lag, zoo waar, het meel op straat,
En de arme man was disperaat,
« Wat, » riep hij, « deed jij nou, schavuit? » —
« Ik baas? ik voerde uw orders uit!
« Ik zifte 't meel bij 't licht der maan,
« En 'k heb wát trouw mijn best gedaan!
« Heer, ligt het daar? Ja baas, 'k beken
« Dat ik soms wat bijziende ben;
« 'k Zal beter op mijn pligten passen,
« 'k Zal 't meel in onze gracht gaan wasschen. » —
« Wat kerel ben je zot of blind?
« Weet dat ik van jou gekheid walg,
« Loop jij voor mijn part naar de galg!
« En zoek tot jij wat anders vindt; »
Daar ging de looze knaap aan 't zoeken,
Hij zocht en zocht in alle hoeken,
En kwam ten laatste op 't galgenveld.

En dra keerde onze leuke held,
Belaân met schonken en met knekels
« Baas, » sprak hij, « dat 's nou van die rekels,
« 't Is alles wat ik vinden kan,
« Maak daar nu meel van, goeije man! »
De bakker nam een streng besluit
En schopte Tijl zijn woning uit.

Een smid dacht, hij is kloek en sterk
En schonk hem in zijn winkel werk;
De baas gewoon vroeg op te staan
En 's middernachts aan 't werk te gaan,
Beduidde aan Tijl met kracht en klem

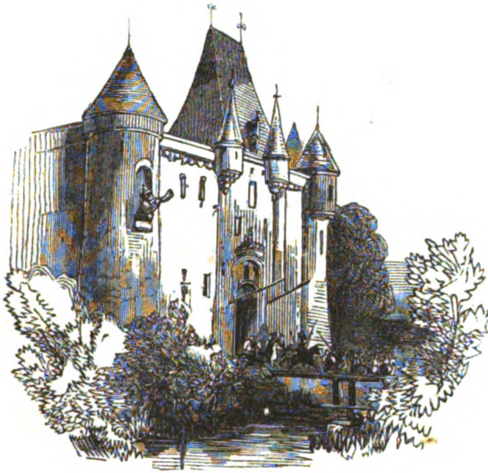
Dat hij 't ook vorderde van hem;
«Wel drommels, dat zijn korte nachten,»
Dàcht Tijl; «die taak is gansch niet ligt;
«Als dat maar uitkomt met mijn krachten!
«Dat smeden is een taaije pligt.» —
't Sloeg twaalf en hij ontwaakte vlug,
Maar bond zijn peluw op den rug,
Toog naar den winkel dus belaân,
En ging daar op het aanbeeld slaan.
Men ving aan 't werk, maar zonder licht;
Doch toen allengs de vonken vlogen,
Toen kwam de slaapzak in 't gezigt;

De baas wreef eerst eens goed zijne oogen,
En riep toen gram, gelijk een smid,
«Wat duivel, wat beteekent dit?
«Zot, ezel, kom niet in mijn handen!
«Moet jij mijn beddegoed verbranden?»
«Och baas, dat ben ik zoo gewoon»
Sprak Uilenspiegel op den toon,
Van eenvoud en onnoozelheid;
«Ik heb zoo bij mij zelf gezeid:
«'t Is hier vroeg dag, de nacht is kort;
't Is niet voor 't bed der moeite waard,
«Wanneer 't zoo noô beslapen wordt,
«Ik ben regtvaardig van mijn aard,
«'t Zou slecht zijn als het anders was,
«'k Zeg: elk het zijne, wat zeg jij?
«Rust ik niet veel op mijn matras,
«Wel nu, dan rust ze maar op mij.»
Doch hoe vol klem hij zich mogt uiten,
Zijn baas dacht niet zoo streng als hij,
En joeg den smidsgezel naar buiten,

Daar stond hij weêr, van werk beroofd,
Toch was zijn moed niet uitgedoofd,
Hij stapte luchtig en tevreên
Naar een nabuurgen burgtheer heen;
Hij kwam of hij geroepen was;
Daar faalde een wachter aan de poort;
Als had hij van de zaak gehoord,
Verscheen hij aan 't kasteel van pas
Tot vulling van de plaats; terstond
Zat hij er op het torenrond,
En, daar men twist had met de buren
En menig strooptogt moest verduren,
Kreeg hij den last, bij 't minst gerucht
Of als iets vreemds hem kwam te voren,
De toonen van zijn wachters horen
Te doen weêrklinken in de lucht.
Daar keek hij door het toren-luik,
Schoon met een hongerigen buik,
Want toen het uur sloeg van het eten,
Werd Uilenspiegel glad vergeten;
Daar kwam de vijand voor de poort,
Maar 's wachters sein was niet gehoord;
En toen de bende was verslagen
Deed men aan Tijl de reden vragen,
Waarom hij dát niet had verrigt,
Wat hem geleerd was als zijn pligt?
«Ach,» zei hij «'k heb mijn best gedaan,
«Ik perste wel, maar 't wou niet gaan,
«De horen weigerde aan 't gebruik,
«Ik had geen kracht meer in mijn buik;
«Het komt, dit houd ik voor gewis,
«Dat die zoo hol en ledig is.»
Toch kreeg hij 't lapje niet heel duur,
Maar 's andren daags om 't etens-uur,
Klonk onverwachts de horen luid

En aanstonds toog de ridder uit
Te paard en aan het hoofd der tallen
Van zijn strijdlustige vasallen.

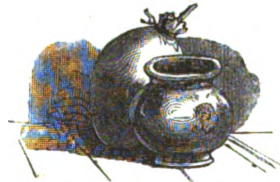

Zoo dra was 't heir niet aan den haal,
Of Tijltje sloop in de etenszaal,
En at voor drie in zoet genot,
Maar wat men joeg en rende in 't rond,
Geen schepsel, die een vijand vond,
En toen men weêr kwam op het slot
En men hem vroeg wat hij gehoord
Of soms gezien had in het oord;
Toen sprak de knaap: «Ik vat het wel:
«De vijand kwam, maar keerde snel
«Zoodra hij merkte en hoorde dat
«De wachter niet te dutten zat.»

Hoe Tijl eens uit logeren was,
Hoe hij een zieken arts genas,
Die hem niet al te best kon velen,
Is niet zeer kiesch om meê te deelen,
't Was weêr een echte schurken-streek,
En toen er de uitkomst dra van bleek,

Had hij de lagchers op zijn zij;
Maar dank aan zijn behendigheid,
Liep hij 't salaris hem bereid,
Door 's docters rotting juist nog vrij.

De kool, die hij een buurman stoofde,
Wien hij een wigtig zwijn ontroofde,
Is ook een ongehoord geval,
Dat niemand billijk vinden zal;
De man mogt andre deugden kweeken,
Van mildheid kwam er weinig in,
Tijl was die eigenschap gebleken,
En kreeg een plannetje in den zin,
Toen hem de vrek zijn wrevel klaagde,
Dat hij, wanneer November daagde,
Naar 't oud gebruik, als ingeroest,
Van 't varken dat hij wou gaan slagten,

Gelijk de buren 't allen plagten,
Een aantal proefjes sturen moest;
En dat, ving hij met geven aan,
Er 't halve zwijn meê op zou gaan;
«'k Schaf raad» sprak Tijl, «wel overdacht,
«Hangt 't varken tot aan middernacht,
«Ter zij van d' ingang van je woning;
«Maak 's andrendaags zoo wat vertooning
«Van spijt en wrevel, strooi dan uit:
««Mijn varken viel een dief ten buit»»
«Dan treurt en klaagt men met je rouw;
«En heel de slagt blijft dan voor jou!» —
«Wel weêrga,» sprak de gierigaard,
«Die raad is wel een daalder waard!
«'k Zal 't doen, hoor!» en hij deed het ook:
Lang na de zon in 't westen dook,
Stond aan de deur nog de eigen leer,
Die 't afgeschrapte varken droeg,
Maar toen de klok van twaalven sloeg,
Toen droeg de leer geen varken meer;
Maar wie den diefstal had begaan,
Zal ieder ligt wel kunnen raân.

Toen Tijl weêr bij zijn buurman kwam,
Vertelde deze kort en gram,
De pots die men hem had gespeeld,
«Nou vriend, ik had me nooit verbeeld
«Dat jij je zoo perfect kon houën!
Sprak Tijl «als wij niet zeggen zouën.
«Dat m' u voor goed bestolen had! —
«Maar 't is zoo! vent, je maakt me dol!» —
«Hoor, als ik in den schouwburg zat,
«Zou 'k zeggen : die speelt mooi zijn rol'
«Houd jij je zóó ook voor de buren,
«Dan hoef jij hen geen proef te sturen.» —
Maar hoe hij schold van smart en spijt,
De buurman was zijn varken kwijt.

Straks landde Tijl in Keulen aan,
Liet door zijn zak zijn vingers gaan,
Maar ach, zijn kleine schat was op :
Vier gulden vond hij op-en-top;
Dat was niet veel om van te leven;
Een vondstje moest hem uitkomst geven.
Daar trof hij twee ofcieren aan,
Die om zijn driekant mutsje lachten,
Ofschoon ze zeker weinig dachten,
Hoe duur die spot hun straks zou staan.
Hij hield zich zeer splendied en groot,
Toen hij hun beide een maaltijd bood.
Na men geslempt had en gebrast,
Riep Tijl de hospita naar binnen,
Die hij voor zich reeds wist te winnen;
Hij vroeg zijn schuld — vier gulden was 't.
Met draaide hij zijn klapmuts rond;

De krijgers sprongen op, verbaasd,
Met open oor en open mond,
«Wat! riepen zij het uit, ten laatst,

«Kost dat diner maar f-fe vier?
«Dat is gewis een koopje hier!» —
«Neen vrienden, dat 's mijn talisman,
«Waar 'k wondren meê verrigten kan;»
Sprak Tijl, «'k betoover al de liên,
«Laat ik alleen dit mutsje zien.
«Als 'k voor die muts maar geld wou vragen,
«Dan kon 'k wel gouden mutsen dragen.» —
De slimme knaap wist al te wel,
Hoe hij de hebzucht op moest wekken;
Vier honderd gulden borg hij snel
En 't mutsje was den beiden gekken,
Die 's anderendaags een groot diner
Bereidden voor een aantal vrinden,
Maar 't woedend moesten ondervinden,
Dat nu de muts geen wondren deê.
Men schold den schelm en dreigde woest,
Maar Tijltje had de plaat gepoetst.

Naauw was hij in een andre stad
Of dra was weêr 't besluit genomen
Om andermaal aan geld te komen;
Hij kocht nu, van het geen hij had,
Een paard en liet de mare gaan,
Dat hij een ros had, een juweel,
Een wonderpaard, wiens achterdeel
Dáár stond, waar juist zijn kop moest staan
En omgekeerd, en dat de liên
Het voor hun stuivers konden zien.
Daar stroomde een zeer groot menschental

Naar d'aangewezen paardenstal;
Maar wat men zag — geen wonderpaard,
Een oude klepper met den staart
Eenvoudig aan de ruif gebonden;
De kop van 't beest naar d' overzij;
En Tijl stond daar onnoozel bij,
En vroeg den menschen hoe zij 't vonden?
En menigeen sneed zachtjes uit,
Al was hij op den knaap gebeten;
Want zelden wil men 't gaarne weten,
Dat men de dupe is van een guit.

Eens liep hij met nog andre snaken,
Langs straat een dolle pret te maken;
Daar stapt hun een boerin voorbij,
Ze droeg een mand aan elke zij;

Fluks spelt hij hun een nieuwe grap
En doet met hen de weddingschap
Dat hij de groote boerenvrouw,
Een goeden morgen wenschen zou,
Dat zij heur manden neêr zou zetten,
Dat hij een klap haar geven zou,
En zij het hem niet zou beletten.
Men is nieuwsgierig naar de grap,
En neemt haar aan de weddingschap.
Hij groet de boerenvrouw, die kloek,
Haar manden afzet op 't verzoek,
«Och, vrouwtje, houd je schort eens op
«'k Wou eijers,» zegt de galgenstrop;
Ze houdt het schort op naar zijn zin;
Tijl tel er vijftig eijers in,
Door hem genomen uit de ben,

Hij draait zich om haar henen en
Geeft haar den toegezegden klap,
En wint de stoute weddingschap.

Hij had een verren togt gemaakt,
Zijn geld was reizend opgeraakt;
Daar hoort hij van een droeve vrouw,
Die weent bij 't krankbed van heur spruit.
Hij geeft zich stout voor docter uit,
Zegt dat hij 't kind genezen zou;
Bedingt tien gulden tot zijn loon,
En maakt een menigte grimassen,
Spreekt woorden uit op vreemden toon;
Vraagt zuring, in den tuin gewassen,
En melk en brood en nog al meer;
Hij prevelt zoo wat van verbanning,
Daar krijgt de kleine knaap ontspanning,
En 't kind herstelt allengskens weêr

Was bloot geluk; maar toch men vat,

Dat hij zich op zijn kunst verheft,
En 't goedig hart der moeder treft,
Die ook zijn hulp op waarde schat,
En met het loon vooraf bepaald,
En duizend dankjes hem betaalt;
Dat was alweêr den kost gekocht
En voort ging 't op zijn zwerverstogt.

Tijl toefde in de oude stad van Praag,
Daar werd de zotskap dra bekend,
En menig onbezorgd student
Was op zijn snakerijen graag;
Eens dat hij met een tal scholieren
Een regte slemppartij mogt vieren,
Gaf hij 't verlangen te verstaan,
Van 't spreekgestoelt zich te doen hooren
Dan wou hij voor de professoren,
Een streng examen ondergaan.
Dat vond het jonge volk wel aardig;
Men kreeg verlof van den senaat;
Het wordt weêr dag, het hora slaat,
Tijl staat tot responderen vaardig,
Een oud professor is belast,
Om aan den zonderlingen gast,

De vragen, naar 't hem lust, te rigten.

Men luistert scherp, de monden zwichten.
Tijl staat op 't achtbaar spreekgestoelt,
Als iemand die zijn waarde voelt.
«Sinjeur, die zoo veel weet en kan,»
Dus spreekt de hooggeleerde man,
«Deel ons dan nú 't getal eens meê,
«Der waterdruppels uit de zee,»
Het antwoord klonk; «vier honderd negen
«Maal zeven honderd zes millioen,
«En wie hier twijfel bij mogt voên,
«Heeft straks de zekerheid verkregen,
«Als hij 't eens nameet voor de grap.»
Verbazing steeg ten hoogsten trap,
Toen men het snedig antwoord hoorde;
De rector, die zijn spijt versmoorde,
Dacht dra een andre strikvraag uit,
Verlangend om den loozen guit,
Toch eens verlegen te doen staan,
Vroeg: «hoe veel dagen zijn vergaan
Sinds Adam 't eerste daglicht zag,
Tot heden, tot op dezen dag?» —
«Wel zeven, zei hij, dat is klaar;'
«Zon — maan — dings — tel ze zelven maar;» —
«Maar hoeveel weken, zijn dat dan?—
«Wel twee en vijftig, wijze man!» —
«En hoeveel jaren? zeg dat mij?» —
«Vijf duizend jaren en daarbij
«Nog tweemaal honderd acht en tachtig.»
Men vond het antwoord klaar en krachtig;
Zoo leî men hem door vraag op vraag,
Nog menig nieuwe hinderlaag;
Maar wat de list ook had gesmeed,
Hij had zijn antwoord fluks gereed,
En toen hij aftrad van den stoel,
Zag hij zich door de jonge lieden,
Den palm der overwinning bieden,
En juichte nu in 't blij gejoel.
Zoo had hij zich door sluwe grepen,
Een naam verworven in de stad;
Maar spoedig zat hij weêr benepen
Terwijl hij vol met schulden zat.

Straks peinst hij op een nieuwen vond,
En spreidt het vreemd berigt in 't rond,
Dat hij een ezel, 't was bewezen,
In tien jaar tijd kon leeren lezen.
De rector hoorde van 't geval,
Hij had een graauwtje staan op stal,
En wijl de man van Tijltjes vonden
Een grooten dunk verkregen had,
Vertrouwde hij hem 't beest, opdat
Zij met dat wonder prijken konden;
Tijl, die met een op rekening
Een honderd gulden vast ontving,
Begon zijn kunsten met het dier;
Naauw had hij hem een maand drie, vier,
Of deed hij 'd eigenaar 't verzoek
Te zien hoe ver de vorderingen,
Reeds van den goeden langoor gingen.
Hij komt, het dier tuurt in een boek:

«Hij kent de klinkers reeds» zegt Tijl,
«Zijn lust gaat boven allen pijl,
«Ik vond nog nooit zijn wederga!»
(En de ezel bulkte I—O—A.)
«In tien jaar ben 'k er zeker van,
«Dat hij ook responderen kan;» —
Maar na tien jaar, 't had allen schijn,
Zou heer noch ezel er meer zijn:
Die meening kon de rector staven,
Die binnen 't jaar reeds was begraven.

In Hessen oefende de guit
Alweêr een ander scholmstuk uit;
Daar ging hij voor een schilder door;
Verscheiden stukken, die hij voor
Een spotprijs vroeger had gekocht,
Bragt hij met zich, en daarmeê zocht
Hij groot en klein eerst te misleiden,
En 't lukte hem ook tusschenbeiden.
De landgraaf kwam zijn werken zien,

En 't zij diens kennis ook misschien
Niet groot was; deze sloeg geloof
Aan 't geen de deugniet hem vertelde;
Terwijl hij hem een stuk bestelde;
Aan dat oor nu was Tijl niet doof;
Het moesten de portretten wezen
Van 's vorsten roemrijk voorgeslacht,
Dat reeds gebloeid had lang voordezen,
Alle op één doek te zaam gebragt.
De knaap toog naar den Intendant,
Om daar wat gelden op te nemen,
En wist dien heer zoo wat te flemen,
En had aldra een som ter hand,
Om daarmeê verf en doek te koopen
Gelijk hij voorgaf; maar veeleer
Om daarmeê naar de kroeg te loopen. —
En dat gebeurde keer op keer.
Drie maanden gingen er voorbij;
Tijl speelde mooi 't gebraden haantje,
En was er als een vorst zoo blij,
En juichte steeds in 't schildersbaantje.
Maar zie, de graaf had geen geduld;
Van groot verlangen steeds vervuld
Om 't groot geschilderd doek te zien,
Toog hij, met gade en edelliên
Naar 't werkhuis van den kunstenaar;
Deez keek in d' aanvang wel wat raar,
Maar spoedig kreeg zijn geest presentie,
Hij boog voor Vorst en Excellentie,
En leidde, zoet van spraak en zin,
En blijkbaar met veel zelfvertrouwen,
Ofschoon hij naauw 't penseel kon houën,
Den grooten stoet de werkplaats in.
Daar zagen ze aan den muur een doek,
Maar niemand van het hoog bezoek,
Zag daar iets op geschilderd staan.
Tijl bood den vorst een zetel aan;
«Doorluchtigheid,» zoo sprak hij stout,
«Dat doek, wat thans uw oog beschouwt,
«Is half bewerkt; daar staat uw vader,
«Zie hier uw oom en ginds uw neef,
«Uw oudoom schilder ik nog nader,
«Die hertog daar in gindsche dreef,
«Herkent ge dien als grootpapa?
«Wat zegt uwé van uw mama?

«En 't vreemdste van de zaak is dat
«Als u geen aadlijk bloed bezat

« Dan zoudt gij van mijn werk misschien
« Geen enkelen penseelstreek zien,
« Maar dat wil ik toch anders hopen! »
De landgraaf sperde de oogen open,
Zag nú naar 't doek, dán naar den guit,
En wreef zijne oogen telkens uit,
« Geen aadlijk bloed? Wat zeg je? Wat?
Vroeg nu de vorst, « hoe meen je dat? » —
« Het zij aan Uw Doorluchtigheid
« Met alle needrigheid gezeid :
« Dat *hij*, die op dit doek niets ziet,
« Niet best kan bouwen op zijn vaadren,
« En wis kan zijn dat door zijne aadren,
« Geen adelijke bloedstroom vliet. »
Schoon niemand van den stoet iets zag,
Geen schepsel lei het aan den dag;
Men keek naar 't doek zijne oogen uit,
En elk was met de zaak verlegen,
Geen hoovling was er te bewegen,
Iets te doen merken aan den guit,
Uit vrees dat, zoo hij waarheid sprak,
Men ligt zijne afkomst zou mistrouwen,
En niet voor hooggeboren houên;
De landgravin die 't zwijgen brak,
Stelde aan heur vorstlijke' ega voor
Een andren tijd terug te komen;
Met blijdschap werd die raad vernomen,
De vorst trok af en 't vorstlijk koor;
Daar werd een naadre dag bepaald
Om andermaal het werk te zien,
Met grooter drom van edelliên,
Van wijd en zijd bijeen gehaald,
Maar eer de bill was rondgestuurd,
Had Tijl al lang zijn piek geschuurd.

Zoo kwam hij in de vreemdste zaken
En was gewild door vreemde snaken;
Maar 't zij hij sprak met blond of grijs,
Of omgang had met zot of wijs,
Hij was in list, vernuft en grap,
Voorzeker menigeen te knap.
't Geval dat hij in zeekre stad
Met zeekren zot eens vorsten had,
Bewees dat onze heeren-dwaas
Een gastje was van 't eerste soort,
Die schaars zijn weergâ vond in 't oord,
Maar Tijltje was hem toch de baas.

Wij kunnen 't alles niet vermelden
Wat tal van streken hij verzon,
't Liep wis te ver als wij vertelden
Hoe hij zijn weddingschappen won,
En zijn behendigheid liet blijken,
En 's vorsten nar de vlag moest strijken.

In Neurenberg zag hij eens rond
Of hij er iets te halen vond;
Daar plakte hij een groot plakkaat,
Aan alle hoeken van de straat,
Waar hij der goede burgerij,
De mededeeling deed dat hij
Een doctor was, wiens artsenij
Voor iedre ziekte baat kon geven;
En wijl men graag wat lang wou leven,
Zoo stonden met oplettendheid
Op 't vreemd geschrift, in 't rond verspreid
Of prijkend op een aantal muren,
Daar Jan en alleman te turen.

17

Nu wilde 't juist dat m'in de stad
Een menigte van zieken had;
De chef van een der hospitalen
Liet, tot genezing van de kwalen,
Op staanden voet den docter halen.
« Ik zal je helpen, man, ter deeg!»
Sprak Tijl, « mijn middel helpt voorzeker;
« Reeds morgen is je gasthuis leêg,
« En mijn salaris, vraag je, 'k spreek er
« Geen woord van, want dát moet gezeid,
« 'k Help menschen uit menschlievendheid;
« Geef honderd gulden, wat beduidt
« Zoo'n wisjewasje aan mij, vooruit?
« En als je morgen avond, vrind,
« Nog éénen zieke in 't gasthuis vindt,
« Dan wil 'k geen duit meer tot mijn loon.» —
« Dat voorstel» zei de directeur,
« Klinkt zeer aannemelijk en schoon,
« Top, ga in huis, daar is de deur!»
Maar Tijl had één beding vooraf:
't Was dat men hem de vrijheid gaf
Om moederziel alleen te zijn,
Met de arme kreupelen en kranken:
Hij zou er hartlijk voor bedanken
Wanneer men eens zijn medicijn
Kwam afzien en 't geheim der kunst;
Nu goed! Men stond ze toe — die gunst.
Tijl stapte winderig naar binnen,
Om met zijn kuren te beginnen,
Bezorgd, zei hij, met 's kranken lot;
Deed achter zich de deur op slot,
En sprak aldus de zieken aan:
« Hoort vrienden met uw lot begaan,
« Zal 'k allen trachten te genezen;
« Maar eer dit mij gelukken kan,
« Zal, 't moet zoo zijn, een vrouw of man,
« Voor de oovrigen het offer wezen;
« 'k Moet dien verbranden en zijne asch
« Zal 'k u als poeders laten slikken,
« Dat komt zoo in mijn kraam te pas,
« Je moet er niet te zeer van schrikken!
« Wie 't wezen zal, het scheelt me niet;
« 't Waar best als ik het overliet
« Aan 't lot; 'k zet straks de straatdeur open,
« Hij die dan 't huis niet uit kan loopen,
« Maar daar door ziekte in blijven moet,
« Hij worde 't offer, de arme bloed.»
De zieken zaten al verslagen
Tijl ging toen naar den directeur,
« Ja,» zei hij, « open vrij de deur,
« Mijn werk is klaar, je kunt het wagen:
« Want al de zieken zijn gezond.»
Men stond genageld aan den grond,
Bij zulk een wonder en terstond
Verlangde men de proef er van;
Tijl opent voor den directeur
Met éénen ruk de groote deur;
Daar stort, wat loopt of kruipen kan,
Het huis uit stromplend door de straten,
En straks is 't hospitaal verlaten.

«Welnu» roept Tijl, «wat zeg je er van?»
De chef vraagt aan een ouden man,
Die, naar hij dacht, nooit kon genezen,
Of hij gezond was? «Op mijne eer»
Zegt deze, maar in heimlijk vreezen,
«Gezond? gelijk een hoen, mijnheer!»
De directeur stond wat versteld!
De wonder-doctor kreeg zijn geld,
En poetste dadelijk de plaat,
Nadat hij aan een kameraad,
Die ook als hij een deugniet was,
Had ingefluisterd op dat pas,
Dat 's andrendaags naar allen schijn
Weêr 't hostipaal bevolkt zou zijn.

———

Daar viel aan Tijl niets te verandren;
Ten koste leefde hij van andren;
Met zet op zet en vond bij vond,
Zwierf hij de halve wereld rond;
Ook op Italie's vruchtbren grond,
Toen hij een togt naar 't oude Romen
Op goed geluk had ondernomen;
Werd hij door honger soms gekweld,
En was hij reizend zonder geld,
Hij wist er steeds een middel op
En dreigde men hem soms met klop,
Hij lei, bij welverdiende straf,
't Steeds met een Jan van Leyden af,

En menig schimpscheut kreeg hij na
Van hospes of van hospita.
En, 't zij bij vijand of bij vrind,
Hij hing de huig vaak naar den wind;
Hier was hij los en dáár devoot;
Bij kleinen klein, bij grooten groot.
Gehuisvest bij een vrome vrouw,
Zeî hij aan haar, dat hij in Romen,
Met zeer groot doelwit was gekomen:
Dat hij den Paus er spreken wou.
«Dat kan niet!» zeî het goede mensch,
«Maar, kreeg jij jou devoten wensch,
«Dan wou 'k wel om een zak dukaten,
«Dat ik met jou werd toegelaten.» —
«Dat zij zoo!» sprak de looze kwant;
En 't middel dat hij nam ter hand?...
Hij ging ter kerk, maar op een stond
Dat zich de Paus er ook bevond;
Daar zag men hem zoo vreemd gedragen,

Dat onze jonge vreemdeling,
Niet aan 's prelaten oog ontging;
De Paus deed naar den jongen vragen;
Men vroeg hem rekenschap van 't geen
Hij had verrigt voor groot en kleên;
Al had hij 't nu ook glad verkorven,
Toch had hij de aandacht thans verworven,
En 't kwam er toe, ja, met gemak,
Dat hij den kerkvorst zag en sprak,
Ook zelfs, dit middel vond hij dra,

In 't bijzijn van zijn hospita;
Al strekte 't hem niet tot vereering,
En kreeg hij daarbij een schrobbering,
Toch werd door hem 't bedongen loon
Zeer gretig in den zak gestoken,
«Vrouw» zei hij op onnoozlen toon,
«Nou hebben wij den Paus gesproken.»

Ook andre plaatsen trok hij door,
Daar deed hij zich als pelgrim voor,
En kreeg de vromen uit het land,
Vooral de vrouwen op zijn hand,
Die hem geloofden vol vertrouwen,
Dat hij een nieuwe kerk wou bouwen;
Zoo zaamde hij de giften in
Van eenvoud en van vromen zin.

Dus reisde hij, de schobbejak,
Van dorp tot dorp, van stad tot stad,

Maar 't zij hij veel of weinig had,
Steeds gleed het geld hem uit den zak;
En, of men karig was of mild,
Het zij in goede of slechten staat,
Zoo 't geld kwam — werd het ook verspild,
Gelijk het bij bedriegers gaat;
Zoo spelde hij een boeren-vrouw
Een grove leugen op den mouw:
De sukkel liet een mand met kippen
En zonder geld uit handen glippen,
Terwijl hij zeî dat hij de vrouw
Op 't oogenblik betalen zou;
Of 't gunst was, liet de woordverkrachter,
Den haan tot onderpand haar achter;

Maar wie er geld bragt, Tijltje niet;
Verbeeld u 't mensch en haar verdriet,
Toen, met haar kippeloozen haan,
Zij vruchtloos op de wacht bleef staan.
Zoo ligtte hij de menschen op;
Ontliep hij lang kachot of strop,
Eens moest hij in den valstrik loopen;
Zijn schelmerijen kwamen uit,
En eindlijk nam men 't koen besluit,
Om hem maar vierkant op te knoopen;
Maar schoon het hout reeds in 't verschiet
En door den beul reeds aangegrepen,
Die hem ter strafplaats heen moest slepen,
Verloor hij toch zijn slimheid niet

En wist hij voor de magistraten
Zich aardig van de galg te praten.

Een heer, die graag een nar bezat,
En veel van Tijl vernomen had,
En zich graag met dien snaak der snaken,
Somtijds eens vrolijk wilde maken,
Nam Uilenspiegel in zijn huis;
Maar toen hij zag dat onze knaap
Zich zoo gedwee toonde als een schaap,
Dacht hij, 'k heb zekerlijk abuis:
Die jongen schijnt bedaard en bloô,
En werkelijk hield Tijl zich zoo;
De heer vroeg of hij geest noch grappen,
Meer telde bij zijne eigenschappen?
«Ach,» sprak toen Tijl, «ik speculeer,
«Hoe ik de menschen zal regeren,
«Ik wou hen graag magnetiseren,
«Opdat ze doen wat ik begeer.
«En wilt ge een staaltje van mijn kunst?
«Verleen mij heerschap dan de gunst,
«En ga eens met mij meê op straat.»
En 't heerschap deed het inderdaad;
«Die vrouw daar bij dien pottenstal,
«Ik wil ze voor mijn magt doen bukken;
«'k Wed als 'k een wenk haar geven zal,
«Smijt ze al haar aardewerk aan stukken;
Hij deed zoo en ze wierp terstond
Haar pottenvoorraad op den grond.

«Hé,» sprak de heer, «hoe vreemd is dat!
«Kijk, als ik ook zoo'n magt bezat!
«Ik zou er, 'k weet niet wat voor geven!
«Och Uilenspiegel zeg me eens even,
«'k Geef tien dukaten als je 't zegt,
«Hoe jij die kunst hebt aangelegd!» —
«Dat geld wil 'k wel verdienen, heer,
«'t Is dood eenvoudig, op mijne eer,
«Ik heb die potten eerst gekocht,
«En toen heb ik de vrouw verzocht,
«Als zij mij op mijn lip zag bijten,
«Den pottenboêl aan stuk te smijten!» —
«Wat» sprak het heerschap? «ben je mal?
«Dat kon ik ook! Is dat het al?» —
«Maar 'k heb» zei Tijl tot d' edelman
«Geen woord gezegd dat jij 't niet kan!»
Men vat de Heer was bits en gram,
Dat Tijl hem zoo in 't ootje nam;
Maar toch het was een looze vond,
Dat moest hij nogthans spijtig zeggen,
Ook andren zouden 't lootje leggen,
Dat denkbeeld troostte hem terstond;
Hij maakte met den slimmen snaak,

Ter zelfder uur gemeene zaak:
En tal van vrienden werd volkomen
Op de eigen wijze beet genomen.

Tijl reed alweêr een schuine schaats,
En kreeg zijn afscheid; — wat in 't vak
Van kleêrenmaker toch wel stak,
Wou hij wel weten, en een baas
Was dra gevonden in de stad,
Die hem nu weêr tot burger had.
Nu kon hij ook de naald hanteeren,
Zijn baas die uit ontboden was,
Zei eens, «och Tijl, hier zijn de kleêren,
«Gooi jij die mouwen in die jas!
«'t Zou goed zijn, als hij pasklaar was,
«Wanneer ik strakjes weêr zal keeren.»
Maar toen hij weêrkwam wist hij niet
Of hij zijne oogen kon vertrouwen;
Daar smijt Tijl met de beide mouwen,
Zoodat hem 't zweet langs 't voorhoofd vliet,
Naar 't kleêd dat voor den zonderling,
Half klaar daar op een kleêrknaap hing.

«Gek!» sprak de meester tot zijn knecht,
«Wat doe je?» — «'t geen je hebt gezegd,»
Was 't antwoord «maar of 'k gooi of smijt,
«Het lukt me niet met dat habijt!»
De baas sprong op van woede en spijt
En dra was Tijl zijn winkel kwijt.

Toen ging hij weêr op avontuur,
En bleef de schrik van vreemde of buur,
Eens liep hij met een molenaar
Op een der groote buitenwegen,
Daar kwam op eens het vriendenpaar,
Een dommen slagters jongen tegen,
Die aan een touw een kalf, sjok, sjok,
Geduldig naar het slagthuis trok.
«Zeg maat,» zei Tijl, «kan 't jou niet schelen,
«'k Heb lust dien knaap een poets te spelen;
«Maar jij moet dan mijn helper zijn;
«'k Zal gaande weg dat kalf ontknoopen,
«Sla jij de hand dan aan de lijn,
«En ga jij er eens achter loopen.
«Dan zal je zien, hoe weergaas mal,
«Die kwezel strakjes kijken zal!»

De molenaar had schik in 't feit
En deed al wat hem was gezeid,
Maar wat hij klagen mogt of zeggen,
Och de arme moest het lootje leggen;
Toen men in 't eind aan 't vleeschhuis kwam,
En daar den trek zag en vernam;
Maar wie er meer was beet genomen,
De slagter of de molenaar
Toen men noch Tijl noch kalf zag komen, —
Dit lieve lezer, laat ik daar. —

Het foppen van drie blinde lieden
Stond Uilenspiegel wis niet schoon;

« Daar, » sprak hij op een gullen toon,
« Mag ik je eens een driegulden bieden?
« Daar, arme slokkers, » riep hij, « daar! »
Dat was voor hen een blijde maar;
Ze stapten vrolijk naar de stad,

Maar elk der blinden meende dat
Zijn makker 't loon ontvangen had.
En toen ze bij hun hospes kwamen,
Bestelden zij hun eten zamen,
En deden dit nu ruim genoeg;
Wat zij dien middag lekker smulden!

Maar toen men om betaling vroeg,
Had geen van drieën den driegulden;
Doch Tijl, hoe vol bedriegerij,
Had nog met de armen medelij;
Hij vond alweêr een nieuwe list:
't Was bij een pater, dien hij wist
Door zoete woorden te bedieden,
Dat deze bij de hospita,
Maar borg zou spreken voor de lieden;
« Nou » sprak de eerwaarde heer, « nou ja! »
Bevreesd voor straatgerucht en kijven.
Maar 't kostte hem ook goed zijn schijven.

Zoo ging Tijl's levenstijd voorbij,
Vol logen, list, bedriegerij;
Nog honderd andere looze streken,
Waarvan wij liever hier niet spreken,
Verzon hij tot hij op een dag
In 't hospitaal op 't krankbed lag;
Of hij nog niet had uitgeraasd,
Ook dáár moest hij zoo waar, voor 't laatst,
De menschen nog een kooltje stoven,
Die hij welmeenend deed gelooven,
Dat hij hier op zijn levenstogt,
Veel aardschen schat vergâren mogt.
Hij deed daar een notaris halen,
De man schreef alles naauwgezet
Wat hij tot erfnis mogt bepalen,
Een zware koffer stond bij 't bed.

Hij maakte eenige legaten
Tot hij op 't eind niet meer kon praten;
Hij schreef zijn naam tot groot besluit,
En 't was met Tijltjes leven uit. —
Hij werd met groote pracht begraven:
Een steen moest ook zijn rustplaats staven,
Maar toen men op het kerkhof kwam
En van de baar de doodkist nam,
Om dien in 't graf te laten glijden.
Toen kantelde de kist bezijden,
En viel ze, 't was misschien een straf,
Ten onderst boven in het graf.

Doch toen daarna zijne Erfgenamen
Zeer gretig bij elkander kwamen,
Besloot men, 't ging niet zonder twist,
Tot oopning van de zware kist.
Maar ach, wat zag men op dien stond?
Het was een feit om bij te weenen,
Helaas, het waren niets dan steenen
Die m' in den grooten koffer vond!

Men was ontzet, men schimpte en schold.
Maar hij, wien al die schimptaal gold,
Hij hoorde noch hij zag het meer,
Men troostte zich ten laatste weêr,
In 't denkbeeld dat de dwaze jongen,
Nu 's levens dans was uitgesprongen;
Dat hij de menschen van fatsoen,
Geen leed of last meer aan zou doen.

Zoo ging dan Uilenspiegel henen, —
Zijn zonnetje had uitgeschenen;
Wie hem belagchen of beweenen,
Geen mensch, die reedlijk denkt en doet,
Vindt ooit zoo'n zorgloos leven goed;
Ontkwam hij al door slinksche zetten
De straf door hem zoo vaak verdiend
Het kon hem nogthans niet beletten
Dat hij bij vijand en bij vriend,
Bekend stond voor een looze vos,
In denken en in daden los.
Hij wie wil leven vrij en blij,
Denkt, doet en dartelt niet als hij.

AFBEELDINGEN VAN EENIGE BEROEMDE PERSONEN UIT DE VADERLANDSCHE GESCHIEDENIS.

Achtste tot Twaalfde eeuw.

Middeleeuwen. — Invoering van het Christendom. — Erfelijkheid der groote Leenen. — Kruistogten.

Graaf DIRK II.
985—989.

Otto III, Keizer van Duitschland, gaf zeer groote domeinen in leen aan dezen Dirk, die eigenlijk de eerste Graaf van Holland is, van wien men stellige berigten heeft.

N. G. van Kampen. [1])

DIRK III.
993—1039.

Deze Graaf breidde zijn gebied aanmerkelijk uit, stichtte de stad Dordrecht, beoorloogde den Hertog van Neder-Lotharingen en den Bisschop van Utrecht. De naam van Holland werd aan zijn graafschap gegeven.

KAREL de Groote.
771—814.

Als held, als beschaver, wetgever, regent zijner onderdanen, als bevorderaar der wetenschappen en verlichting blinkt hij als eene schitterende star in den nacht der middeleeuwen, en op deze star mag Nederland, zijn rijkszetel, roem dragen.

FLORIS I.
1048—1061.

Hij voerde oorlog tegen den Bisschop van Utrecht en diens bondgenooten, en behaalde tweemalen de overwinning; bij het dorp Hemert werd hij, slapende onder een boom, door zijne vijanden afgemaakt.

FLORIS II.
1091—1122.

Holland werd door den vreedzamen aard en het wijs beleid van dezen Graaf magtig en rijk. Hij werd bemind om zijne deugden, waaronder die der milddadigheid vooral uitmuntte.

---

1) De meeste onderschriften in proza zijn overgenomen of getrokken uit de «Verkorte Geschiedenis der Nederlanden,» door N. G. van Kampen.

Twaalfde en Dertiende eeuw.

Grootste magt der Edelen. — Opkomst van den Burgerstand en der Steden. — Einde der Kruistogten. — Koophandel.

DIRK VI.

1122—1157.

Deze Graaf had in zijne jeugd zware geschillen met zijn beminnelijken doch heerschzuchtigen broeder Floris den Zwarten, een vriend des volks. Hij voerde oorlog tegen Utrecht, doch vernederde zich uit eerbied voor de geestelijke waardigheid van den Bisschop.

FLORIS III.

1157—1190.

Deze was de ongelukkigste van alle Hollandsche Graven. Hij werd door de Vlamingen overwonnen en gevangen genomen, door de West-Friezen geslagen en stierf op een kruistogt in het Heilige land. Onder zijne regering werden deze landen door vreesselijke watervloeden geteisterd.

ADA van Holland.

1203—1204.

De regering werd aan deze Gravin, dochter van Dirk VII, door haar oom Willem I betwist. Zij werd op den burgt te Leijden gevangen genomen en naar Engeland gezonden.

WILLEM II.

1235—1255.

Deze Vorst werd tot Roomsch Koning verheven en voerde oorlog tegen Vlaanderen. Men kan hem geene schitterende hoedanigheden ontzeggen: een langer leven zou hem misschien tot een vader des volks gemaakt hebben, hetwelk hij nu reeds door het verleenen van privilegiën tot een tegenwigt stelde aan de dwingelandij der Edelen.

FLORIS V.

1255—1296.

Hij volgde de wijze staatkunde zijns vaders, Willem II, hielp de burgerijen op, gaf voorregten aan verscheidene steden en knotte de magt der Edelen, die geessels des volks; daardoor won hij de onbepaalde liefde der gemeente, doch moest ook den felsten wrok des adels verduren, en werd een martelaar zijner volksliefde.

Veertiende en Vijftiende eeuw.

Staten der gewesten. (Vertegenwoordiging van het volk). — Uitbreiding der zeevaart en van het verkeer der volken. — Begin der Hoeksche en Kabeljaauwsche twisten. — Uitvinding der boekdrukkunst. — Vooruitgang in beschaving.

WILLEM III.

1305—1338.

Deze Graaf, die over Holland en Henegouwen regeerde, onthief Zeeland van zijn leenpligt aan Vlaanderen, kreeg grooten invloed in Utrecht, werd door Friesland als Heer erkend, en verdiende door zijne uitmuntende regering en strikte regtvaardigheid, den eernaam van den *goeden*.

WILLEM IV.

1338—1345.

Willem III liet midden in een nacht van onheil, krijg en ellende, zijne landen als schitterende starren aan zijn zoon Willem IV achter. Gelukkig zoo deze 's vaders voorzigtigen en vreedzamen aard had bezeten! Doch hij wilde held en veroveraar zijn: hij verging door het zwaard, en zijn oorlogsgeest beroerde nog lang na hem de gewesten.

JACOBA van Beijeren.

1417—1436.

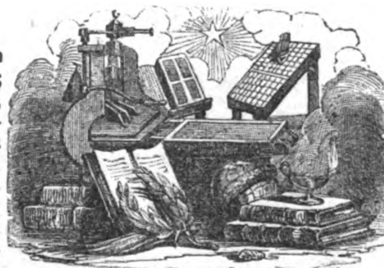
Deze vorstin was schoon, vol moed, vuur en geest: doch liet zich ongelukkig al te zeer beheerschen door hare driften. Gehaat om hare wreedheid, bewonderd om hare dapperheid en hare onbaatzuchtige liefde, beklaagd om hare ongelukken, kende zij magt en weelde, doch eindigde haar leven in afzondering en eenvoud.

PHILIPS de Goede.

1436—1467.

Deze Vorst begon in alle opzigten een nieuw tijdperk voor de Nederlanden; meester van het schoone Bourgondië, van Franche-Comté en der meeste Nederlanden, was hij de regte man, om het bestuur over zoo vele, in taal, zeden en geaardheid verschillende landen te voeren. Goed, zoo als men hem noemde, was hij wel niet in den zin van goedaardig, maar wel in dien van geschikt voor de regering. Hij wist de welvaart van zijne onderzaten te bevorderen, moedigde ridderlijke dapperheid en eer aan, en beschermde kunsten, wetenschappen en koophandel.

KAREL de Stoute.

1467—1476.

Karel vond de Nederlanden bij zijne komst aan het bestuur ten hoogste bloeijend, en reeds begon de weelde verderfelijke voortgangen te maken; hij, daarentegen, verachtte alle verwijfdheid, maar ook alle beschaving. Oorlog alleen was zijn lust en zijn leven. Karel de Stoute was de Napoleon der XV eeuw. Hij sneuvelde, te midden van zijne grootsche ontwerpen, in den slag bij Nancy tegen de Zwitsers.

Eerste helft der Zestiende eeuw.

Geheel verval van het Leenregt. — Welvaart en vrijheden der Burgerij. — Einde der Hoeksche en Kabeljaauwsche twisten. — Groote bloei der Nederlandsche gewesten. — Begin der Hervorming.

PHILIPS de Schoone.

1494—1506.

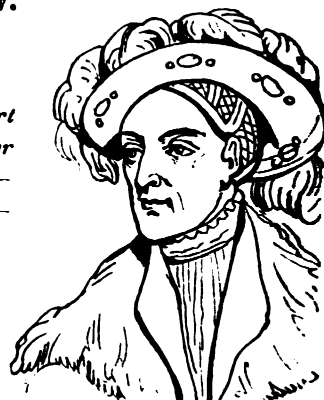
Philips, die eerst onder voogdij kwam van zijn vader Maximiliaan, huwde daarna met Johanna van Arragon, dochter van Ferdinand en Isabella, Koning en Koningin der hereenigde Spaansche Monarchie. Uit de verdrukking en het bloed, gevolgen van dezen echt, deed de Voorzienigheid het schoonst en magtigst Gemeenebest ontspruiten en bloeijen.

MARIA van Bourgondië.

1476—1482.

De eenige dochter van Karel den Stouten, kwam op haar 20ste jaar, te midden der knellendste omstandigheden aan de regering. Om deze landen te beter te beschermen, verkoos men voor haren echtgenoot, Maximiliaan, zoon van Keizer Frederik III van Duitschland. De gevaren van buiten werden thans afgewend, doch de binnenlandsche onlusten verminderden geenszins. Maria beleefde het einde daarvan niet; zij stierf aan de gevolgen van een val van het paard.

KAREL van Egmond.

1490—1538.

Onder de leiding van dezen Hertog, verzetten de Gelderschen zich, vijftig jaren lang tegen de Hollandsche Graven uit het Oostenrijksche huis, en trotseerden Karel V, den magtigsten monarch der Christenheid. Karel van Egmond moge den roem van een standvastig vorst, een dapper krijgsman verdienen: dien van een goed regent zal niemand hem geven, die de mateloze ellende berekent, waarin zijn rustelooze aard zijn eigen land, en dat zijner naburen stortte.

KAREL V.

1506—1555.

Als magtig potentaat, als vorst vol weidsche
(glorie,
Staat Karels naam geboekt in Nederlands
(historie:
Ze ontzegt hem kundigheên, noch groot-
(heid, noch verstand,
Maar staaft hem als de man, die de om-
(gestrikte band
Van eenheid, door zijn strijd met dien
(voor 't vrij geweten,
Ontzegelde, om daarna, te worden stuk
(gereten.

V. Z.

DESIDERIUS ERASMUS.

geb. 1467, overl. 1536.

Erasmus leeft, al is zijn lijk vergaan,
Het eerbeeld van dien Feniks blijft nog
(staan.
Zijn zachte geest, ten Hemel ingevaren,
Leert Jezus liefde en vrede in duizend
(blâren.
Het vaderland verwint door dezen held
De onwetenheid, het bijgeloof, 't geweld

G. Brandt.

Tweede helft der Zestiende eeuw.

Opstand tegen Spanje. — Begin van den tachtigjarigen oorlog. — Afzwering van Koning Filips II, als Graaf over Holland en Zeeland. — Unie van Utrecht. — Gemeenebest der Vereenigde Nederlanden. — Stadhouderlijke regeringsvorm. — Hoogeschool te Leijden.

FERDINAND ALVAREZ VAN TOLEDO,
Hertog van ALVA.
Landvoogd van 1567 tot 1573.

Maal Alva, Neêrlands roê, met verf van gal en bloed,
Dien krijgsman, hard als staal, en bitterder dan roet:
Die achttien duizend op schavotten liet ontlijven,
En honderd duizenden verdelgen of verdrijven.

G. Brandt.

VIGLIUS VAN ZUIJCHEM VAN AIJTTA.
geb. 1507, overl. 1577.

Die rein van wandel is, en zuiver van geweten,
Die heeft geen helmgebrek, geen schild, geen blinkend zwaard,
Die is in 't midden van het doodsgevaar gezeten,
Zoo weinig trefbaar als vervaard.

W. van Haren.

KENAU SIMONS HASSELAAR.
1573.

Een vrouw, naar kunne en leest,
Maar man naar moed en geest,
Trotseerde zij den dood
In Haarlems bangen nood;
De gloed der vrijheidsmin
Riep Kenau tot heldin.

V. Z.

WILLEM I.
Prins van Oranje, Stadhouder over Holland en Zeeland.
geb. 1533, overl. 1584.

Op zijn dood.

« Daar ligt de hoop van staat! Wie stuit nu Spanjes woeden?
« De handen hangen slap; de held is bleek van schrik!
« Wie leeft er, die na hem ons Neêrland kan behoeden? »
Zoo sprak het weerloos volk; maar Neêrlands God zei: « Ik! »

H. van Alphen.

MAURITS.
Regeert 1587 – 1625.

Dit's 't beeld des grooten helds, die door zijn kloek verstand,
Zijn wiskunst, krijgskunde en rappier, het vaderland
Met grenzen dekte en sloot, die orde en tucht herstelde,
Des oorlogs woestheid temde, en Spanjes hoogmoed velde.

G. Brandt.

Eerste helft der Zeventiende eeuw.

Vaart op Oost- en West-Indiën. — Ontdekkingsreizen. — Twaalfjarig bestand. — Kerkelijke twisten. — Hollandsche schilderschool. - Vrede met Spanje. — Hoogeschool te Groningen.

WILLEM BARENDSZ.
1596.

(Hij verzelde Jacob Heemskerk op zijn togt om den Noord in de jaren 1596 en 97).

De schrandre Barendts zelf zal Heems-
(kerk roer bestieren:
Hij, rustig in 't gevaar, wat stormen om
(hem gieren,
Hij, grijs in kennis, jong in ijver, vast
(van ziel,
En zeeman in het hart, staat zeilree op
(de kiel.

H. Tollens Cz.

HUGO DE GROOT.
geb. 1583, overl. 1645.

O Delft, benijd geen Maas den grooten
(Rotterdammer;
De Groot is ruim zoo groot, deez poogde
(Hollands jammer
Te stuiten door zijn raad: maar twee-
(dragtsoor bleef doof.
Men scheurde veel te ligt om liefdeloos
(geloof.
Indien zijn Feniks geest verdeeld waar
(onder zeven,
't Vereenigd Nederland waar onverdeeld
(gebleven.

G. Brandt.

FREDERIK HENDRIK.
Regeert 1625—1647.

Prins Fredrik was zoo rijk
(aan vrede in zijn gemoed,
Dat hij nooit te onvreê bleek,
(zelfs niet bij brand en bloed.

P. C. Hooft.

MAARTEN HARPERTSZ. TROMP.
geb. 1597, gesneuveld 1653.

Op zijn dood.

Men stel voor Hollands Admiraal
Geen graf van marmer of metaal;
Maar ergens op een hooge klip,
Het hol van een veroverd schip.
De doode Tromp, daarin gelegd,
Zal, onder 't eerste zeegevecht,
Aan Holland moed en wraaklust geven,
En menig Engelschman doen beven.

S. Ingen.

REMBRANDT VAN RHIJN.
1660.

Keurling, gewekt door de vonk van 't genie!
Meester, onvolgbaar in 't rijk van de kleuren,
Man, die de kunst uit het stof wist te beuren,
't Ziellooze doek schept tot keurpoëzie;
Stell' men uw beeld in metaal ons ten toon,
Maar laat uw geest ook de kunsten bezielen;
Moge eens het kroost, dat uw grootheid
(doet knielen,
Rembrandt, u waard zijn in d'uitdruk van
('t schoon!

W. J. van Zeggelen

Tweede helft der Zeventiende eeuw.

Eerste Stadhouderlooze regering. — Johan de Witt. — Oorlogen met Engeland om de heerschappij ter zee. — Groote bloei der letterkunde. Erfstadhouderschap. — Tegenwerking der Fransche heerschappij. — Strijd met Lodewijk XIV.

JACOB CATS.
geb. 1577, overl. 1660.

Cats brengt door zijn gedicht
Meer blinden tot het licht,
Meer dartelen tot schamen,
Dan al onz' dichters t'zamen.

J. de Decker.

JOOST VAN DEN VONDEL.
geb. 1587, overl. 1679.

De grijze Vondel, die door treurstijl (heldentoon,
Door lier- en hekeldicht met d'oudheid (om de kroon
Des lauwers streed, voor wien wat Neêr- (duitsch schrijft moet zwichten,
Vertoont zich in deez' prent, maar leeft (in zijn gedichten.

G. Brandt.

WILLEM III.
Erfstadhouder van 1674—1702.

Hij kwam, hij zag, hij won : maar niet (als Caesar schreef,
Die held Pompejus sloeg, en Romes raad (verdreef:
Hij kwam, hij zag, hij won, door harten (te overheeren,
Die door de deugd verwint, heeft regt (tot triomferen.

P. Langendijk.

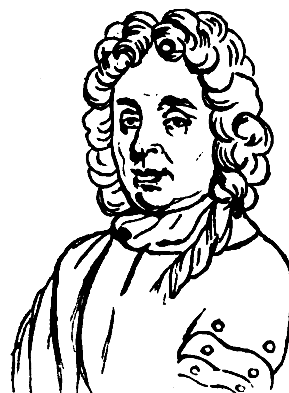

MICHIEL ADRIAANSZOON DE RUITER.
geb. 1607, gesneuveld 1676.

Aanschouw den held, der Staten regter- (hand,
Den redder van 't vervallen vaderland,
Die in één jaar, twee groote koningrijken,
Tot driemaal toe, de trotsche vlag deed (strijken,
Het roer der vloot, den arm daar God (door streê;
Door hem herleeft de vrijheid en de vreê.

G. Brandt.

MENNO COEHOORN.
geb. 1641, overl. 1704.

De Vriesche vuurleeuw brult gezwind van (stad tot stad,
Schiet vestengordels en bemande sterk- (ten plat,
En baart een Etna, dat de vijand dol van (toorn,
Schrikt voor den bliksem en den donder (van Coehoorn.

S. Sylvius.

Achttiende en Negentiende eeuw.

Tweede Stadhouderlooze regering. — Vrede van Utrecht. — Vereeniging van al de Nederlandsche gewesten onder Willem IV. - Vrede te Aken met Frankrijk. — Oorlog met Engeland. — Omwenteling. — Intogt der Franschen. — Afschaffing van het Stadhouderschap. — Bataafsche republiek. - Het Koningrijk Holland. — Vereeniging met Frankrijk onder Keizer Napoleon. — Veldslag bij Leipzig. — Val van het Keizerrijk. — De Prins van Oranje, Souverein Vorst en Koning. — Waterloo. — Vereeniging met en afscheiding van België.

HERMANUS BOERHAVE.
geb. 1668, overl. 1738.

Dien komt het voorrecht toe om Boerhave (af te malen,
Die kunde en waarheid spreidt, geen (dichtren idealen:
Hem schetse een voedsterling, die uit zijn (leerschool sproot,
Die prooi aan prooi (als hij) ontweldigde (aan den dood,
Zijn kennis, oordeel, geest, en duizen- (den van gaven,
Waarderen, volgen kan, en door zich (zelven staven.

W. Bilderdijk.

WILLEM V.
Regeert 1766—1795.

Ach! doet zijne onschuld zien aan 's lands (geduchte plagen!
Laat wijzer nakroost eens, dat recht en (deugd waardeert,
Geheugen van zijn trouw en burgerliefde (dragen,
Door snoode ondankbaarheid zoo gruw- (zaam wreed onteerd.

J. le Francq van Berkhey.

Koning LODEWIJK NAPOLEON.
Regeert 1806—1810.

Een Vorst, die enkel 't heil van Holland (wenschte, schoon
Gedwarsboomd in dien wensch, door 't (drijven van zijn broeder,
Die liever afstand deed van koningsstaf (en kroon
Dan van den eerenaam van Hollands (wakkren hoeder.

v. d. B.

WILLEM I.
Regeert 1813—1840.

Ziet, ziet den Vorst in hem, die, toen (wij 't juk ontvloden,
Maar magtloos en ontwricht, en zonder (hulp en raad,
De losse teugels greep, hem smeekende (aangeboden,
En 't hollend volk behield en d'uitge- (zogen staat.

H. Tollens Cz.

WILLEM II.
geb. 1792, Koning 1840.

Bescherm hem, God! bewaak zijn troon,
Op duurzaam regt gebouwd
Blink' altoos in ons oog zijn kroon
Nog meer door deugd dan goud!
Steun Gij den schepter, dien hij torscht,
Bestier hem in zijn hand:
Beziel o God! bewaar den Vorst,
Den Vorst en 't Vaderland.

H. Tollens, Cz.

De vlugt.

Een stortbuitje.

Verminkte bedelaar.

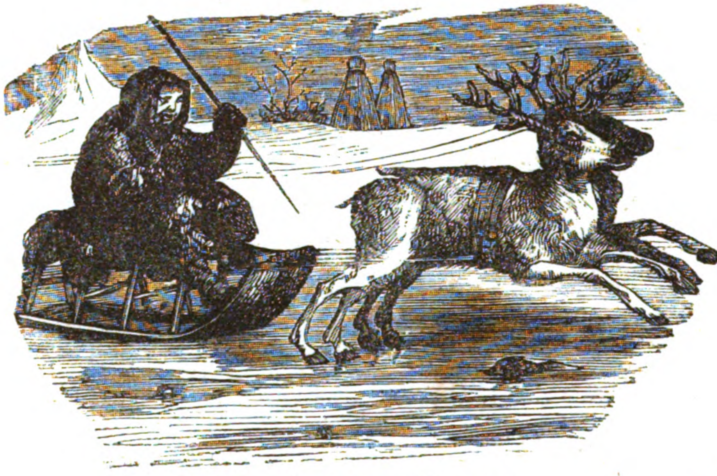
De herkenning.

Sarcophaag.

Woning der Laplanders.

Samojeedsche Diligence.

Strafoefenin g.

Een huisselijk tafreel.
(Tevredenheid, onschuld, geluk, eenvoudigheid.)

Een liedjeszanger.

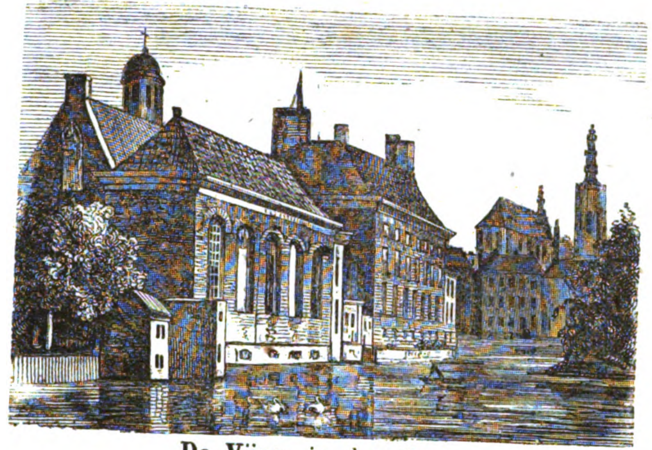

Pas op je zakken!

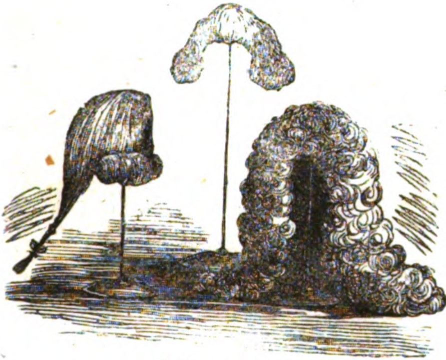
Het glas voor den feestdronk.

Eene vischvrouw.

De Vijver in den Haag.

Drie pruiken.

Ridder Don Quichot.

Een Braziliaansch edelman.

De groep van Prometheus.

Daniel O'Connel,
Iersche volksleider. (Overleden in 1847.)

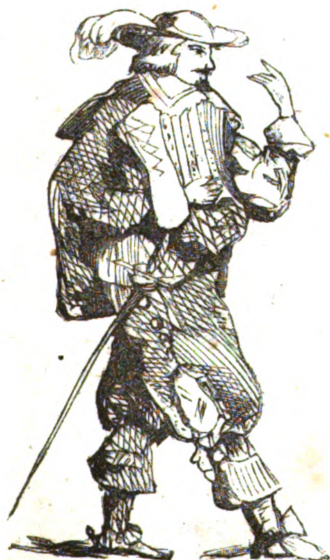
Een Bisschop.

Een Officierstafel ten tijde der Fransche Republiek.

Een kuiper.

Pierre Corneille,
beroemd Fransch Treurspeldichter. (Geb. 1596, gest. 1684.)

Chineesche tempels.

De reus van Antwerpen.

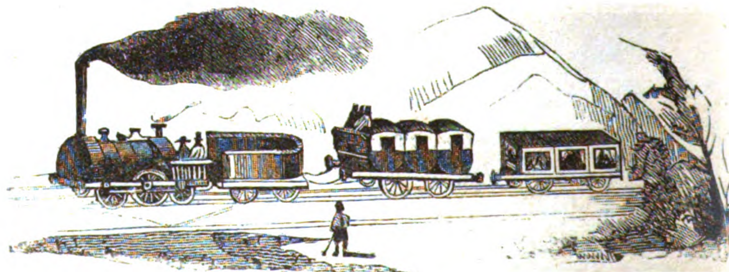
Pieter Paulus Rubbens,
de vorst der Vlaamsche schilderschool.
(Geb. 1577, gest. 1640.)

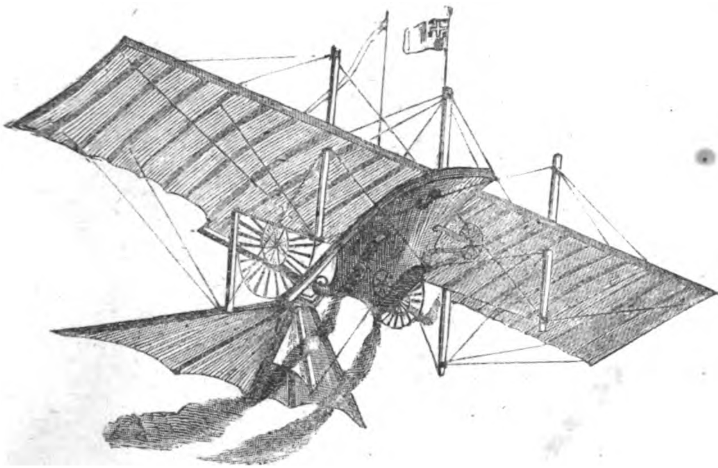
Belangrijk berigt.

Jagers.

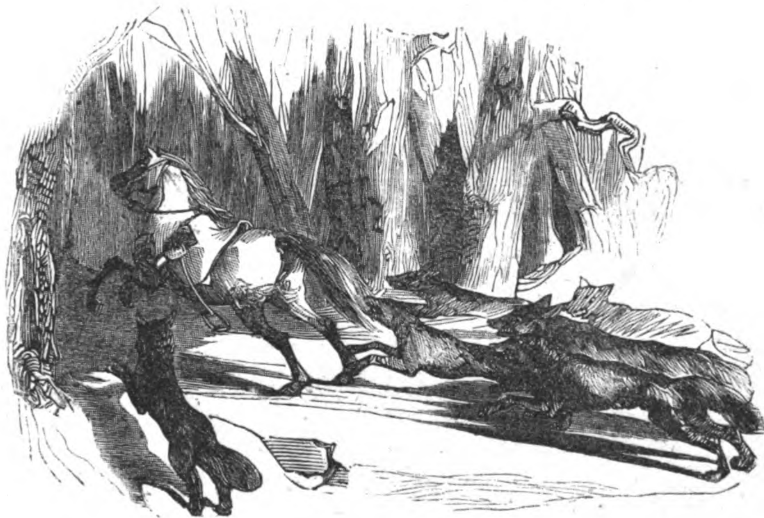

De spoortrein.

Vliegmachine.

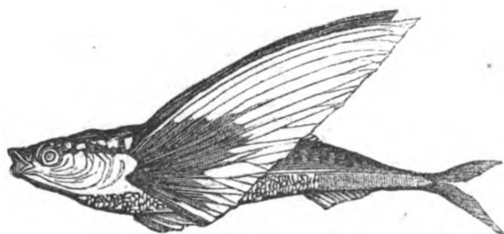

Een morsige weg.

Kassiersknecht.

Hongerige wolven.

Een onnoozel gelaat.

Rivier-gezigt.

Vliegende visch.

Gevaarlijke worsteling.

Teleurstelling.

Kapel.

Eend.

Het uitgaan der school.

PROEVE

EENER ZINNEBEELDIGE VOORSTELLING

DER

BIJBELSCHE GESCHIEDENIS.

VOORWOORD.

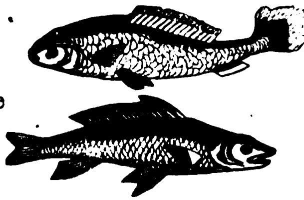

et was ons doel, om in den zinnebeeldigen vorm, waarvan wij hier eene proeve aanbieden, de voornaamste punten uit de gewijde geschiedenis zamen te vatten. De bijbelplaatsen zijn zóó gekozen dat ouders of onderwijzers de verschillende gebeurtenissen gemakkelijk mondeling zullen kunnen aanvullen, waardoor dus eene opvolgende *Bijbelsche Geschiedenis* zal worden verkregen.

De zestig volgende geillustreerde voorstellingen bevatten de belangrijkste gebeurtenissen en personen van de schepping der wereld af tot aan den dood van Koning DAVID. Door het naslaan der gebruikte verzen, die boven elke voorstelling met de meeste naauwkeurigheid zijn vermeld, zal men spoedig ontwaren dat wij ons, bij de zamenvoeging dier verzen, nu en dan de uitlating of bijvoeging van eenige woorden hebben veroorloofd : het eerste kortheidshalve, het tweede ter wille der meerdere duidelijkheid en ook om elken tekst zooveel mogelijk op zich zelven te doen staan. De geïllustreerde woorden echter zal men allen ter hunner plaatse in den Bijbel kunnen vinden. Wij vleijen ons dat deze proeve de goedkeuring van het publiek zal mogen wegdragen, en wij alzoo mogen worden aangemoedigd, later de zoo belangrijke gewijde geschiedenis, op deze, gelijk wij vertrouwen, voor de jeugd aanschouwelijke en aangename wijze, in haar geheel voor te stellen.

Genesis I vs. 26.

God zeide: laat ons menschen maken, naar ons beeld en onze gelijkenis, en dat zij heer-

schappij hebben over de der zee, en over het

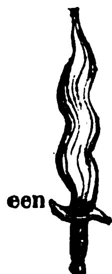
des hemels, en over het en over de geheele aarde, en over

al de die op de aarde kruipen.

Genesis III vs. 23 en 24.

God dreef de (Adam en Eva) uit den

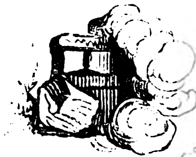
van Eden, om den aardbodem te bouwen, en Hij stelde een voor den hof met

een om den weg van den des levens te bewaren.

Genesis IV vs. 2 tot en met 5 en 8.

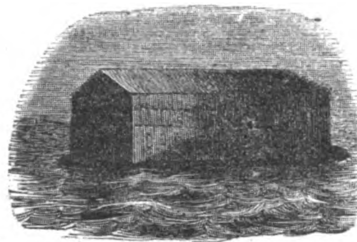
Abel werd een en Kaïn werd een Kaïn bragt

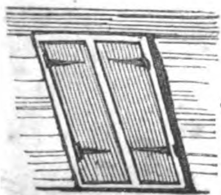
des lands ten offer en zijn broeder Abel jonge en de Heer zag Abel

en zijn aan; maar   zag Hij niet aan. Toen ontstak Kaïn

zeer, en eens met zijn broeder in het veld zijnde, sloeg hij hem dood.

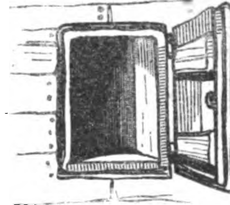
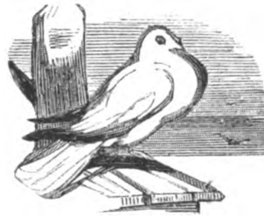
Genesis VI vs. 13, 14, 16 en 17.

God zeide tot Noach: maak u eene van hout en maak er een

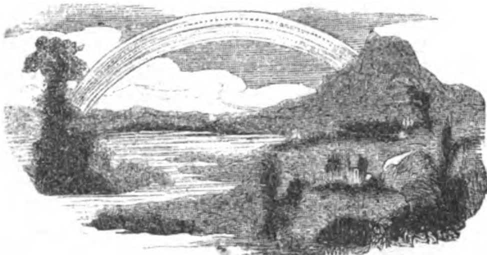
 aan, en zet eene in hare zijde; want zie, Ik breng een

 over de aarde.

Genesis VIII vs. 6 tot 11.

Na het einde van 40 dagen deed Noach het der ark open en hij liet een uit en daarna liet hij eene uit; maar de duif vond geene rust voor haren voet en zij keerde weder, en Noach stak zijne uit en nam haar terug in de ark. En na 7 andere dagen liet hij de duif wederom uit en tegen den avondtijd kwam zij terug met een in haren bek.

Genesis IX vs. 8, 9, 12 en 14.

God zeide tot Noach en zijne zonen: Ik rigt Mijn verbond op met u, en Mijnen heb Ik gegeven in de wolken tot een teeken des verbonds. En het zal geschieden als Ik over de brenge, dat deze boog zal gezien worden in de wolken.

Genesis IX vs. 20.

En Noach begon een te zijn, en hij plantte een

Genesis XI vs. 2, 4, 5 en 8.

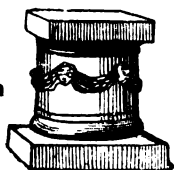
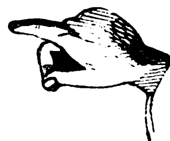
Het geschiedde dat de menschen togen naar het Oosten, en zij zeiden : laat ons eene bouwen en een en de Heer kwam neder en verstrooide hen over de gansche aarde.

Genesis XII vs. 16.

God deed Abraham goed, zoodat hij had en

en en en maagden en

Genesis XXII vs. 9 tot 12.

Abraham bouwde een en hij schikte het hout en bond zijn zoon Izaäk en legde hem op den altaar. En hij nam het om zijn te slagten; maar een riep uit den Hemel en zeide: strek uwe niet uit aan den jongen en doe hem niets.

Vs. 13.

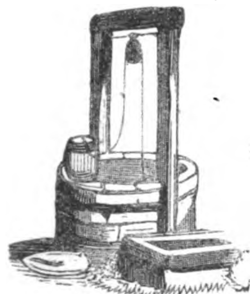
Toen hief zijne oogen op en zag om, en ziet een was in de verwarde vast met zijne en Abraham nam dien ram en offerde hem ten brandoffer in zijns zoons plaats.

Genesis XXIV vs. 15 tot 18 en 20.

Hot geschiedde dat Rebekka kwam en zij had hare op haren schouder, en zij ging

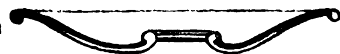
af naar de en vulde hare kruik en ging op. Toen zeide Abrahams

knecht : laat mij een weinig drinken, en zij deed het en daarna goot zij hare kruik uit in den

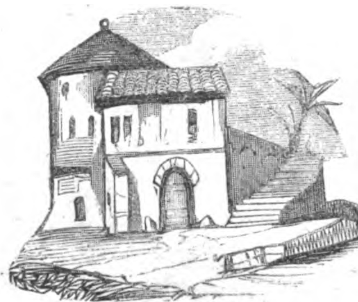
 en liep weder naar den put en puttede voor al zijne

Genesis XXVII vs. 1 en 3.

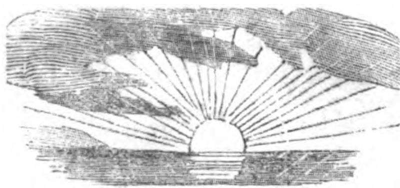
Izaäk riep Ezau en zeide tot hem : Nu dan, neem toch uw gereedschap, uwen

en uwen en ga uit in het en jaag mij een wildbraad.

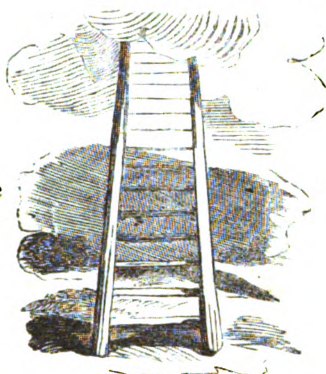
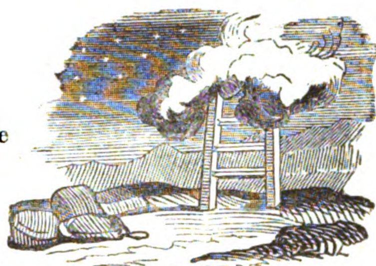
Genesis XXVII vs. 15.

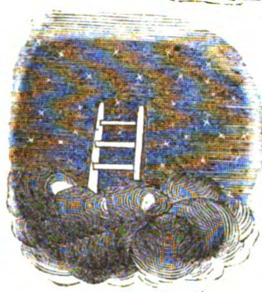
Daarna nam Rebekka de kostelijke van Ezau, haren grootsten zoon, die zij bij zich in had, en zij trok ze Jakob, haren kleinsten zoon, aan.

Genesis XXVIII vs. 10 en 11.

Jakob toog uit en hij geraakte op eene plaats, waar hij vernachtte, want de was ondergegaan; en hij nam van de dier plaats en maakte zijne hoofdpeluw, en leide zich te te dierzelver plaats.

Genesis XXVIII vs. 12.

En hij droomde; en ziet, eene was gesteld op de

welker opperste aan den raakte, en de

Gods klommen daarbij op en neder.

Genesis XXIX vs. 10

Het geschiedde als Jakob Rachel zag, de van Laban, en de

 van Laban, dat Jakob toetrad, en wentelde den

van den mond des puts en drenkte de schapen.

PROEVE EENER ZINNEBEELDIGE VOORSTELLING

Genesis XXXVII vs. 23 . 24 en 28.

Het geschiedde als Jozef tot zijne broederen kwam, zoo togen zij Jozef zijn uit, dien hij aan had, en wierpen hem in den Toen er nu Midianitische kooplieden voorbij togen, trokken zij Jozef op uit den kuil en hem voor 20 zilverlingen. En de kooplieden bragten naar Egypte.

Genesis XLI vs. 1 tot 4.

En het geschiedde dat Faraö, koning van Egypte, droomde, en ziet, hij stond aan de en daar kwamen zeven uit en weiden in het en daarna kwamen er zeven uit de rivier en aten de zeven anderen op. Toen ontwaakte Faraö.

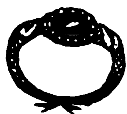
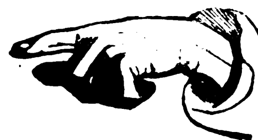
Genesis XLI vs. 5 tot 7

Daarna sliep hij en droomde andermaal; en ziet, 7 aren rezen op in éénen vet en goed,

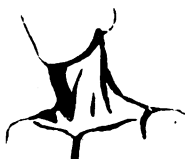
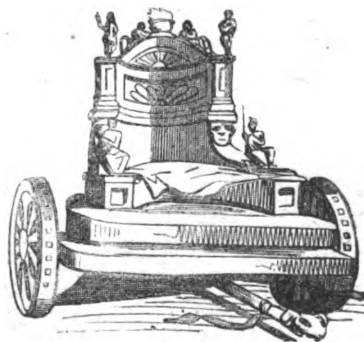
en 7 dunne schoten na dezelve uit en verslonden de vette. Toen ontwaakte

Faraö en ziet, het was een droom.

Vs. 42 en 43.

Faraö nam zijnen van zijne hand af en deed hem aan Jozefs en liet

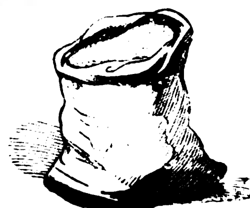
hem fijne linnen aantrekken en leide eene gouden

om zijnen En hij deed hem rijden op een en zij riepen

voor hem uit: knielt! Alzoo stelde hij hem over gansch Egypte.

Genesis XLIV vs. 1 en 2.

Jozef gebood, zeggende: vul de dezer mannen met

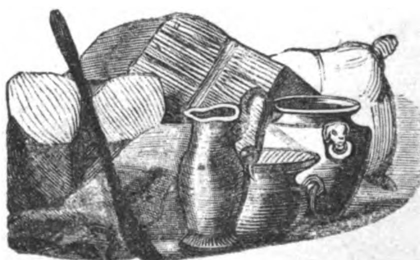
en leg ieders mans geld in den mond van zijn en mijn zilveren

 zult gij leggen in den zak des kleinsten.

Genesis XLVI vs. 5 en 6.

De zonen van Israël voerden Jakob, hunnen vader, en hunne

en hunne op de wagenen, die Farao gezonden had, en zij namen

hun en hunne die zij in Kanaän

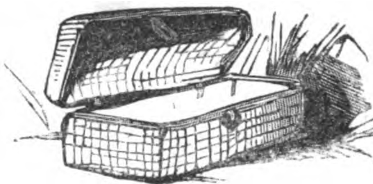
geworven hadden, en zij kwamen in Egypte.

Exodus II vs. 5 en 6.

De dochter van Faraö ging af om zich te wasschen in de

en hare jonkvrouwen wandelden aan den kant der rivier. Toen zij het

in het midden van de

zag, zond zij hare dienstmaagd heen en liet het halen, en zij opende het en zag het knechtje.

Exodus III vs. 1 en 2.

Mozes hoedde de kudde van zijn schoonvader en hij kwam aan den

Gods, aan Horeb. En de

des Heeren verscheen hem in een

uit het midden van een braam-

PROEVE EENER ZINNEBEELDIGE VOORSTELLING

Exodus XIII vs. 18, 20 en 21.

De kinderen Israëls nu togen uit Egypteland en zij legerden zich te Etham, aan het einde der

En de Heer toog voor hun

des daags in eene

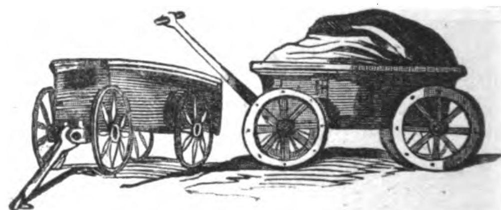

en des nachts in eene

Exodus XIV vs. 28 en 29.

Als de wateren wederkeerden, zoo bedekten zij de

en de

van het gansche heir van Faraö, dat hen nagevolgd

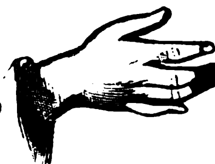
was in de

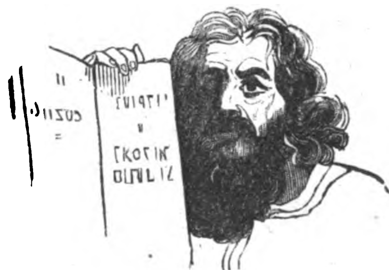

er bleef niet één van hen overig. Maar de kinderen Israëls gingen op het drooge in 't midden van de zee.

Exodus XXXIV vs. 29.

En het geschiedde, toen van den

Sinaï afging, (de twee der getuigenis nu waren in de van Mozes, als hij van

den berg afging) zoo wist Mozes niet, dat het vel zijns glinsterde, toen

Hij (God) met hem sprak.

Deuteronomium VIII vs. 7 en 8.

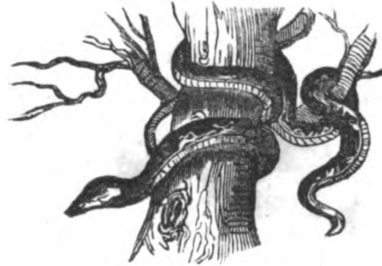
Want de Heer, uw God, brengt u in een goed land, een land van waterbeken, fonteinen en diepten,

die in dalen en in uitvlieten; een land van tarwe en gerst, en

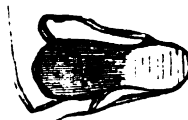
 en vijgeboomen en granaatappelen; een land van olierijke

en van honig.

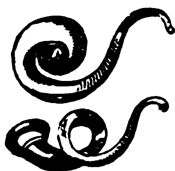
Deuteronomium VIII vs. 11 en 15.

Wacht u, dat gij den Heere uwen God niet vergeet, die u geleid heeft in die groote en vreeselijke woestijn, waar vurige en waren, en dorheid en geen water was; die u water uit de keiachtige voortbragt.

Jozua I vs. 1, 3 en 4.

Het geschiedde nu, na den dood van dat de Heer tot Jozua sprak, zeggende: Alle plaats, waarop ulieder treden zal, heb Ik u gegeven, gelijk als Ik tot Mozes gesproken heb. Van de en dezen Libanon af tot aan de groote rivier, de rivier Frath, het gansche land der Hethieten, en tot aan de groote zee, tegen den ondergang der zon, zal ulieder landpale zijn.

Jozua VI vs. 20.

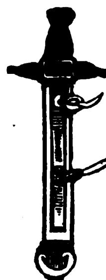
Het volk dan juichte, als zij met de bliezen: en het geschiedde, als het volk het

geluid der bazuin hoorde, zoo juichte het volk met een groot gejuich; en de

viel onder zich, en het volk klom in de

Rigteren I vs. 8.

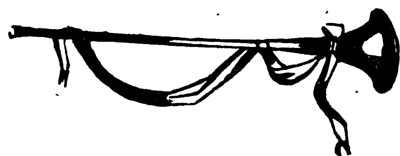
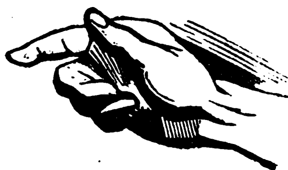
Want de van Juda hadden tegen Jeruzalem gestreden,

en hadden haar ingenomen, en met de scherpte van het geslagen; en zij hadden de

 in het vuur gezet.

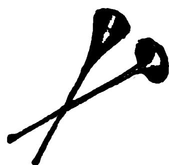
Rigteren VII vs. 16.

En Gideon deelde de 300 mannen in drie hoopen; en hij gaf een iegelijk eene

 in zijne en ledige

en in het midden der kruiken.

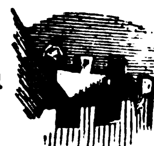
Vs. 22.

Als de 300 met de bliezen, zoo zettede de Heer het des éénen

tegen den anderen, en dat in het gansche en het leger

vlugtte tot Beth-Sitta toe.

Rigteren IX vs. 51.

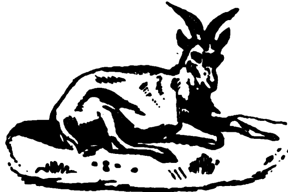
Doch er was een sterke in het midden der stad Thebez; zoo vloden daarheen al de mannen en de vrouwen, en alle burgers van de stad, en sloten voor zich toe; en zij klommen op het des torens.

Vs. 52 en 53.

Toen kwam Abimélech tot aan den toren en dien; en hij genaakte tot aan de deur des torens, om die met te verbranden. Maar eene wierp een stuk van eenen molen- op Abimélechs en zij verpletterde zijne hersenpan.

Rigteren XI vs. 34 en 35.

Toen nu Jaftha te Mizpa bij zijn kwam, ziet, zoo ging zijne dochter uit hem te gemoet, met en rijen. En het geschiedde, als hij haar zag, zoo verscheurde hij zijne kleederen.

Rigteren XIII vs. 19 en 20.

Toen nam Manóach een en het spijsoffer, en offerde het op den den Heere. En het geschiedde, als de vlam opvoer naar den hemel, zoo voer de des Heeren op in de vlam des altaars.

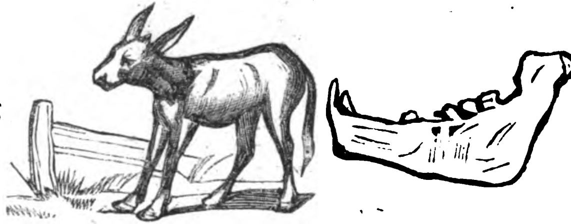
Rigteren XIV vs. 5 en 6.

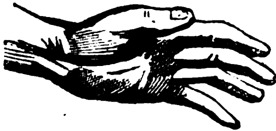
Alzoo ging Simson, met zijnen vader en zijne moeder heen af naar Thimnath. Als zij nu kwamen tot aan de van Thimnath, ziet daar trad een jonge brullende hem tegemoet. Toen werd de Geest des Heeren vaardig over hem, dat hij hem van een gelijk men een bokje vaneenscheurt, en er was niets in zijne

Rigteren XV vs. 4 en 5.

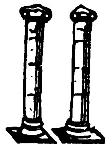
En Simson ging henen en ving 300 vossen en hij nam en keerde aan staart, en deed een fakkel tusschen twee in het midden. En hij stak de fakkelen aan met vuur, en liet ze in het staande koren der Filistijnen.

Rigteren XV vs. 15.

En hij vond een vochtig en hij strekte zijne

 uit, en nam het, en sloeg daarmede 1000

Rigteren XVI vs. 29 en 30.

En Simson vattede de twee middelste op welke het was ge-

vestigd, en waarop het steunde, en hij zich met kracht, en het huis viel op de Vorsten,

en op al het dat daarin was.

Ruth II vs. 2 en 3.

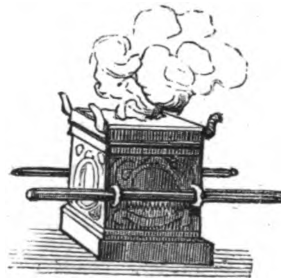
En Ruth, de Moabietische, zeide tot Naómi : laat mij toch in het gaan,

en van de aren oplezen. Zoo ging zij heen, en kwam, en in het veld,

achter de

---

1 Samuel IV vs. 17 en 18.

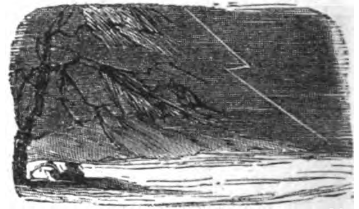
En het geschiedde, als de bode vermeldde, dat de Gods door de Filis-

tijnen genomen was, zoo viel Eli achterwaarts van den af, aan de zijde

der en brak den en stierf.

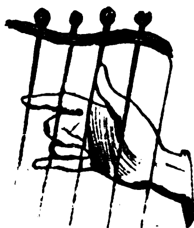
PROEVE EENER ZINNEBEELDIGE VOORSTELLING

1 Samuel VII vs. 10.

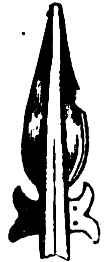
En het geschiedde, toen Samuel dat offerde, zoo kwamen de Filistijnen aan ten strijde tegen Israël; en de Heer donderde te dien dage met eenen grooten over de Filistijnen, en Hij verschrikte hen, zoodat zij werden voor het aangezigt van Israël.

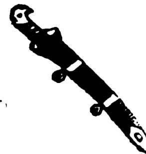
1 Samuel XVI vs. 23.

En het geschiedde, als de geest Gods over Saul was, zoo nam David de en hij speelde met zijne dat was voor Saul eene verademing.

I Samuel XVII vs. 5 tot 7.

En Goliath had eenen koperen op zijn hoofd, en hij had een aan, en een koperen scheenharnas boven zijne en een koperen tusschen zijne schouders. En de schacht zijner spies was als een wevers boom, en het zijner spies was van 600 sikkelen ijzers; en de schilddrager ging voor zijn aangezigt.

Vs. 49 en 51.

En David stak zijne hand in de tasch, en hij nam eenen daaruit, en hij en trof den Filistijn in zijn voorhoofd, en hij nam het (van Goliath) en hij trok het uit zijne schede, en hij doodde hem; en hij hieuw hem het daarmede af.

II Samuel XVIII vs. 9 en 14.

Absalom reed op eenen en als de muil kwam onder de digte takken van een

grooten zoo werd zijn hoofd vast aan den eik, dat hij

bleef. En Joab nam drie en stak ze in Absaloms hart daar hij nog levend was in het midden van den eik.

I Koningen II vs. 10 en 12.

En David ontsliep met zijne vaderen, en werd begraven in de

Davids. En Salomo zat op den van zijnen vader David; en zijn Koningrijk werd zeer bevestigd.

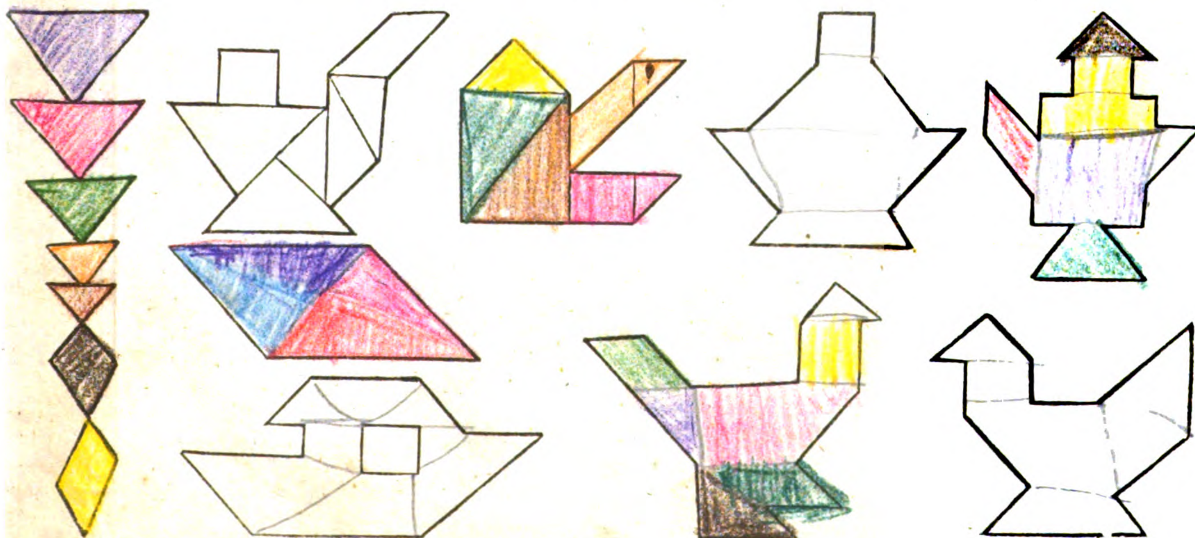
ATTENTIE!

Om uit zeven bepaalde stukken, zeven maal zeven figuren te vormen.

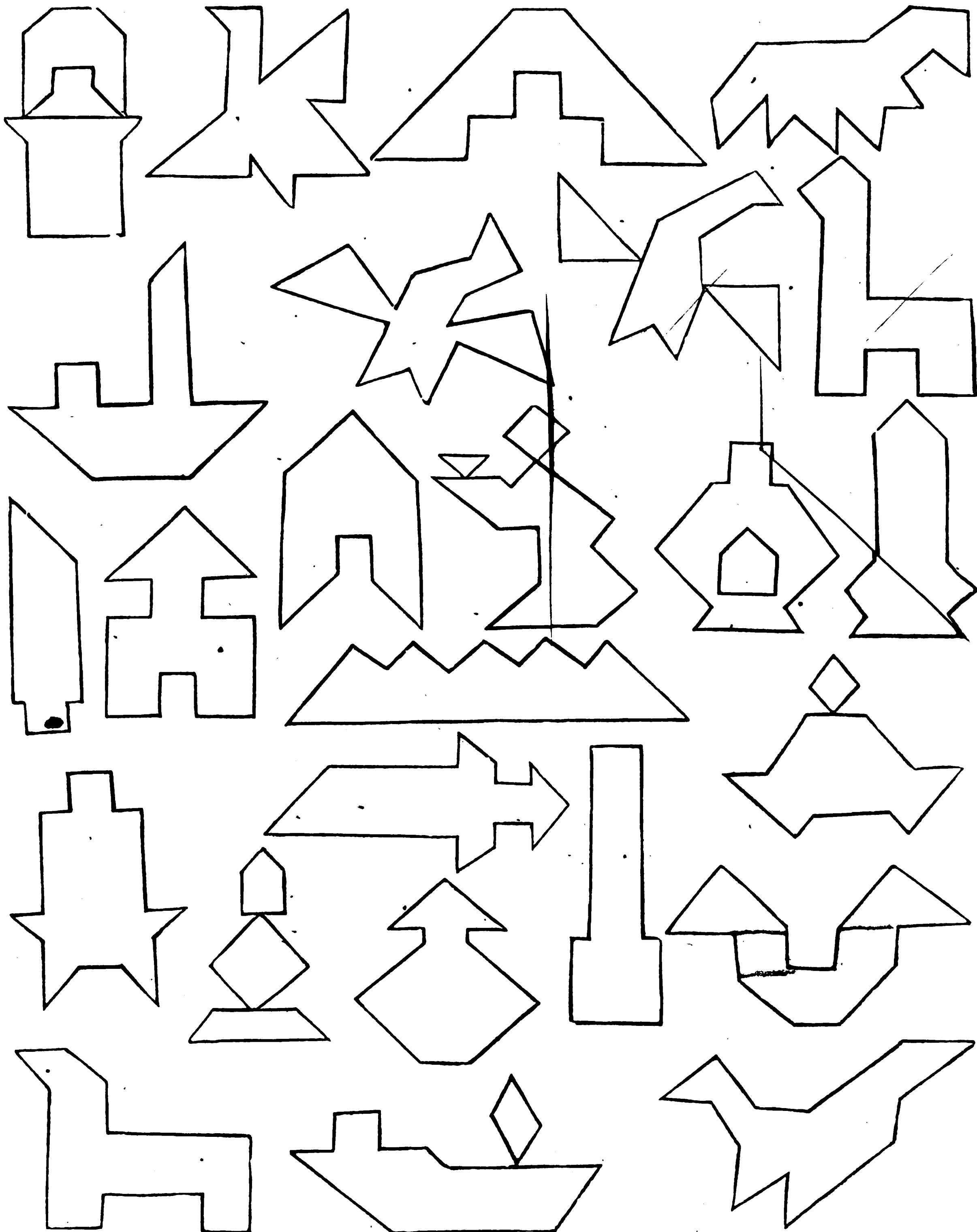

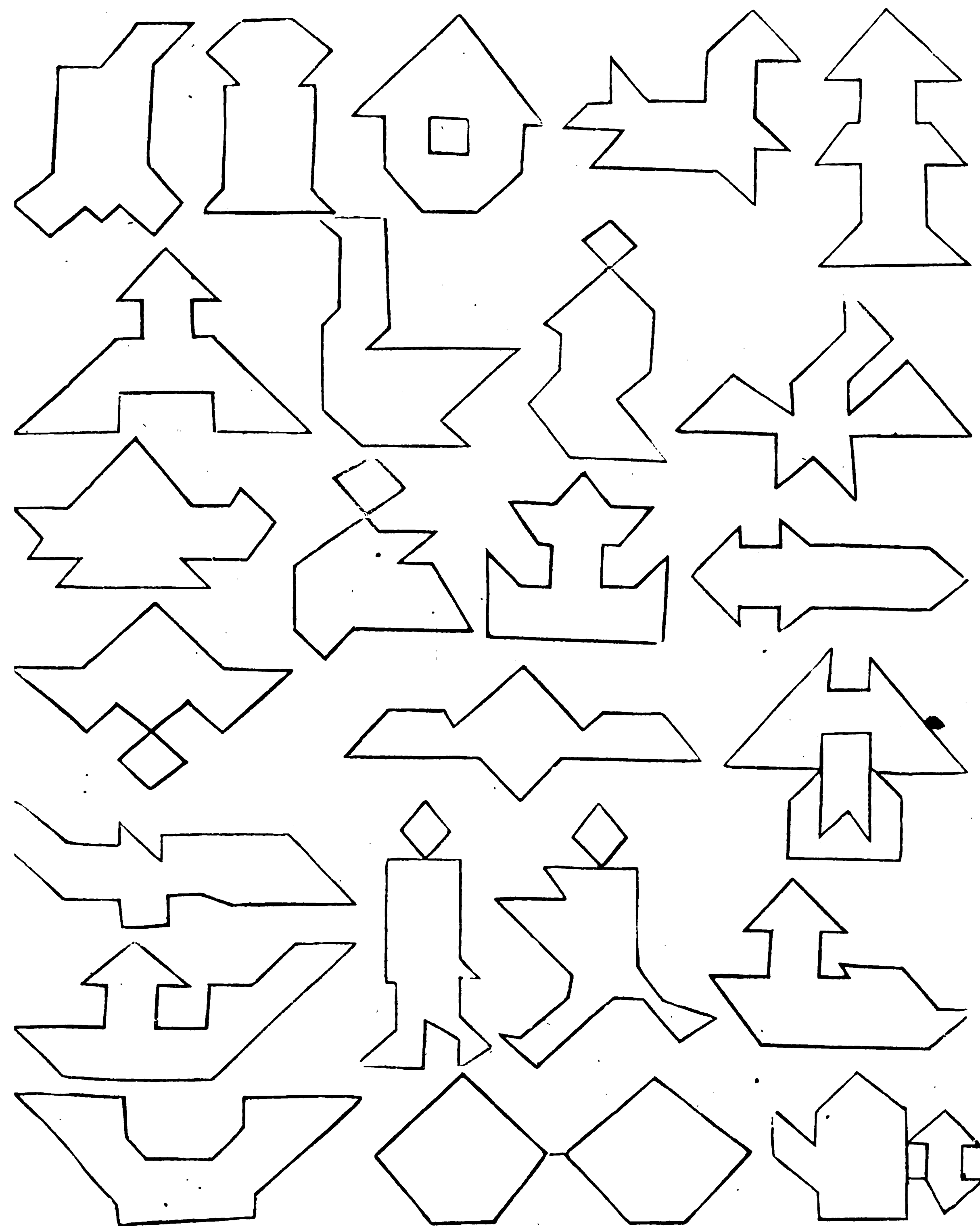
AAN DE JEUGDIGE LEZERS EN LEZERESSEN VAN DIT PRENTENBOEK!

Behalve uwe oogen en hersenen, wilden wij ook uwe handen nog eenig werk verschaffen. Ziet hier eenige figuren, wier zamenstelling u misschien eene aangename tijdkorting zal opleveren. Het hiernevens staande vierkant is in zeven stukken verdeeld; vervaardigt nu die zeven stukken uit bordpapier, juist van gelijke grootte als hier is aangewezen, en gij zult zien dat ge uit die onderscheidene driehoeken, enz. alle figuren kunt zamenstellen, welke hier volgen, en nog vele anderen op den koop toe. Schoon het den een moeijelijker zal vallen, dan hij misschien wel gedacht heeft, en den ander gemakkelijker, dan het hem op 't eerste gezigt mogt toeschijnen, zoo zal deze bezigheid echter zeker van u allen eenig nadenken vereischen. Begeef u nu eens met moed aan het schikken, passen en meten. Wanneer uwe ouders zien dat gij er genoegen in vindt, laten zij die zeven stukken misschien wel voor u uit fraai hout vervaardigen, waardoor ze des te beter aan een zullen sluiten en de zamengestelde figuren ook een fraaijer geheel zullen vormen.

MILITAIRE CONTRASTEN.

Rustbewaarder.

Ra-ta-plan.

Ordonnans-officier.

Generaal.

Fatterig militair.

Verloopen militair.

Hand aan hand.

Twee vechtersbazen.

Scherpschutter.

Sappeur.

Zwaarlijvig sappeur.

Waar militair.

Trompetter.

Oud gediende.

Gepensioneerd Serjant Majoor.

Half militair.

Infanterie officier.

Eens militair, altijd militair!

In groot tenue.
(Alle zeilen bijgezet.)

Belast en beladen.

Kortzigtig officier.

Plaats-rust!

Magere schildwacht.

